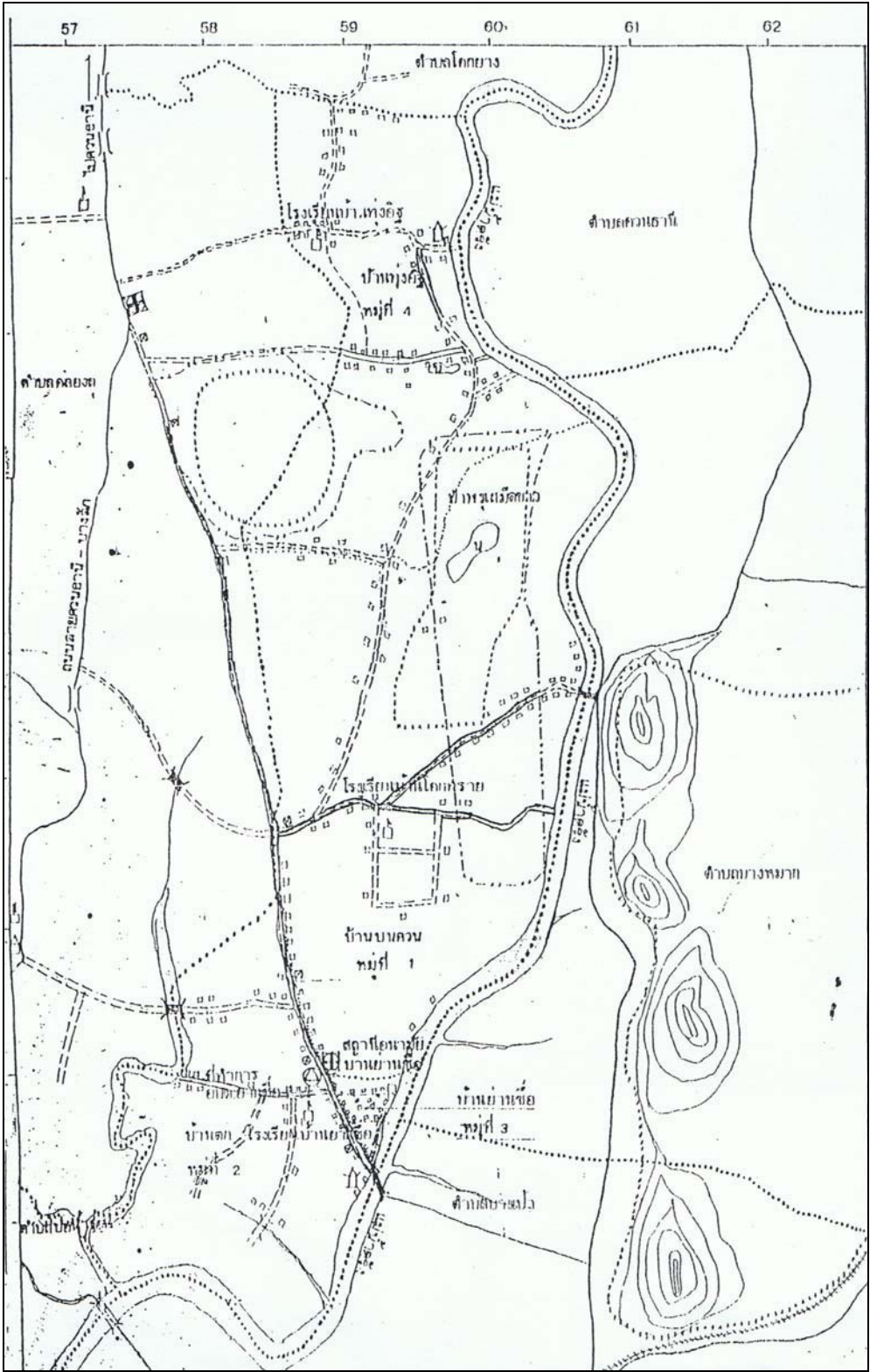

เอกสาร ๓ (แผนที่ อบต.ย่านซื่อ)

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลบางหมาก

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 นายช่วย ไปหลง	๖๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. ๒๔๘๖ (ดู ▶ <u>สำรวจ ๓</u>)
---	--

๒

 นายยะเหล ยูเด็น	๓๖ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. ๒๔๕๔ (ดู ▶ <u>สำรวจ ๔</u>)
--	--

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

๑

องค์การบริหารส่วนตำบล บางหมาก	หมู่ที่ ๔ ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง โทรศัพท์
--	---

๒

กลุ่มรักษาคคลองลำพู	หมู่ที่ ๑ ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง โทรศัพท์
----------------------------	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

ตำบลบางหมาก (ดู> สำรวจ ๔.๑ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๑ บ้านบางหมาก (ดู> สำรวจ ๔.๑ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๒ บ้านพรุใหญ่ (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านบางหมาก (ดู> สำรวจ ๔.๑ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๔ บ้านไต่เมือง (ดู> สำรวจ ๓ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๕ บ้านไร่ใหญ่ (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๖ บ้านตะเคียนหลบฟ้า (ดู> เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

คลองควาย คลองเมือง คลองบ้าน (ดู> สำรวจ ๓)

คลองลำพู (ดู> สำรวจ ๑, ๒)

บ้านค่าย (ดู> สำรวจ ๔.๑)

พรุหล่อ (ดู> สำรวจ ๔.๑)

โรงเรียนบ้านบางหมาก (ดู> สำรวจ ๔)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

กำนัน (ดู> สำรวจ ๔.๒)

ไต่เพอ (ดู> สำรวจ ๓)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

จาก (ดู> [สำรวจ ๑](#))

เบ็ดราว (ดู> [สำรวจ ๓](#))

ปู ลอบปู (ดู> [สำรวจ ๑, ๒](#))

ฟาก (ดู> [สำรวจ ๓](#))

ส่องกุ้ง (ดู> [สำรวจ ๓](#))

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

เงินรัชชูปการ เงินศึกษาพลี (ดู> [สำรวจ ๔](#))

น้ำท่วม (ดู> [สำรวจ ๓](#))

สงครามโลก (ดู> [สำรวจ ๓](#))

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ราหยา (ดู> [สำรวจ ๓](#))

๕.๒ การละเล่น

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๓ ภูมิปัญญา

ตีเกราะ (ดู> [สำรวจ ๓](#))

เกวียนสี่ล้อ (ดู> [สำรวจ ๔.๒](#))

๕.๔ ความเชื่อ

ยังไม่มีข้อมูล

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ สุวณี สมาธิ นักวิจัยในแถบกลุ่มคลองนางน้อย ทำเวที่ร่วมกับทีมผู้แม่ น้ำตรึงตอนกลาง โดยวันนี้ลงพื้นที่ที่ตำบลบางหมาก ฉันจึงถือโอกาสลงไปร่วมเวที่ด้วย จากการสังเกตเห็นว่ามีชาวบ้านที่เป็นผู้ประสานงานและให้ข้อมูลในโครงการวิจัยครั้งนี้ร่วมเวที่อยู่หลายคน ที่เด่นชัดคือ พี่อำพรณ ศรีสุวรรณ ตำบลยานซื่อ พี่ตา-ดุสิตา คล้ายเงิน ตำบลบางเป้า ลูกวังจากคลองน้ำเจ็ด ส่วนตำบลหนองตรุดมากันหลายคน มีทั้งพี่งามตา พี่รอเกิด หัดเหม นายจรัส หลงละเลิง นายวิจารณ์ พลอินทร์ มีโครงการเสริมสร้างจิตสำนึกนิเวศวิทยา (สจน.) เป็นแม่งานและพันธมิตรเคียงข้างชุมชนเช่นเดิม ฉันร่วมฟังและเห็นพัฒนาการขององค์กรชุมชนที่ประสบปัญหาน้ำท่วมมาหลายครั้ง จนถึงวันนี้จึงได้เข้าใจว่าเหตุใดการตั้งต้นที่จุดร่วมอย่างใดอย่างใดจึงสามารถนำไปสู่ทางออกของความเข้มแข็งที่ยั่งยืนได้

สำรวจ ๒

พื้นที่ที่นักวิจัยไปสำรวจในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ คือแถบคลองลำพู่ ตำบลบางหมาก ที่เรียกเช่นนี้เพราะตลอดสองข้างทางมีต้นลำพู่เป็นแนวทั้งสองฝั่งแม่น้ำ วันนั้น สุทิน สีสุข ลงพื้นที่ไปกับ อ.กุลยา และฉันด้วย สุทินตื่นเต้นมากเพราะไม่เคยเห็นลำน้ำสายกว้างเท่านี้จากตำบลที่ติดแม่น้ำในอำเภอห้วยยอด วังวิเศษ และรัชฎา ส่วนฉันรู้สึกคุ้นชินอยู่แล้ว แต่สิ่งที่สังเกตได้จากสะพานมหิศรภักดี คือหากมองขึ้นมาทางควนตุลูลู้ด ฝั่งขวามือมีแต่ต้นลำพู่ ทางซ้ายมีป่าจากเสียส่วนใหญ่

การสำรวจในวันนั้นได้รับความร่วมมืออย่างดี
จากนายช่วย ไปหลง ผู้ให้ข้อมูล และนายดล
หมาดเต็น ผู้นำทางและอยู่ร่วมในขั้นตอนการลงพื้นที่
ของนักวิจัยตลอด

บังดลนำทางพวกเราเข้าไปจนสุดคลองลำพู
จนพบหมู่บ้านที่ตั้งบ้านอยู่หย่อมหนึ่ง ในอดีตบริเวณนี้
เคยเป็นท่าออกสู่ปากน้ำได้ ปัจจุบันชาวบ้านแถวนี้ยังมีอาชีพทางน้ำ แต่เปลี่ยนจาก**ลอบปู**แบบเดิมที่
เป็นสี่เหลี่ยมลูกเต๋ามาเป็นแบบคันเบ็ดที่ยกลอบที่ทำเป็นรูปทรงกระบอกได้ ทำแบบนี้จะสามารถยกลอบ
ได้สะดวกขึ้น

ครอบครัวที่เราไปนั่งคุยด้วย เล่าให้ฟังว่าปัจจุบันยังดำรงอาชีพแบบเดิมอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสืบ

ยอดจาก และการหากินทางน้ำ โดยเฉพาะ**ปูดำ**ที่มีมากกว่าสัตว์น้ำชนิดอื่น
แต่ปัญหาหนึ่งที่มีอยู่ไม่เปลี่ยนคือปัญหาน้ำท่วม ซึ่งปัจจุบันผืนดินน้อยลง
กว่าเก่ามาก เพราะถูกน้ำเซาะตลิ่งพัง

หลังจากดูวิถีชีวิตชาวบ้านแล้ว นักวิจัยและผู้นำทางจึงไปสำรวจริม
แม่น้ำที่ตูลูลู๊ด บังดลให้ความร่วมมือและแนะนำสถานที่อย่างไม่เห็น
เหนี่ยว พร้อมชักชวนว่าถ้ามี
โอกาสให้มาชมการแข่งขันเรือ
ที่นี่ได้เพราะยังมีการแข่งเรือ

อยู่ แต่เดิมฝั่งตรงข้ามซึ่งยังมีสะพานทำเทียบเรือเป็น
สะพานไม้ ซึ่งเคยเป็นที่ข้ามไปมาระหว่างคนสองฝั่งน้ำ
ส่วนฝั่งเดียวกับถนนสายตรง-กันตัง ในบางวันจะมีเรือ
ท่องเที่ยวลำใหญ่มาจอดเทียบ เท่าที่ถามมายังไม่มีใคร
เล่าถึงความเป็นมาของชื่อตูลูลู๊ด สำหรับการลงพื้นที่ ที่นักวิจัยยังไม่ได้เข้าไปดูตามสายคลองย่อยมากนัก

ต่อมาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ฉันผ่านไปอำเภอกันตัง จึงแวะบ้านโต๊ะยะเหล ตอนนั้นฝน
ตกหนักมาก เมื่อไปถึงก็พบกับลูกสาวของโต๊ะซึ่งออกมาต้อนรับและบอกว่าโต๊ะนอนอยู่ แต่พอคุยกันได้
ไม่นาน โต๊ะก็ตื่น ทำให้มีโอกาสนี้จะสัมภาษณ์ และโต๊ะเองก็ยินดีให้ข้อมูล และแม้ว่าแววตาของโต๊ะจะดู
ดุตันและจริงจังจนออกจะน่ากลัวไปสักหน่อย แต่ความจำที่ดีมากของโต๊ะทำให้เวลาไม่ถึง ๑ ชั่วโมงมี
ความหมายมาก

สำราจ ๓ สัมภาษณ์นายช่วย ไปหลง

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ สุทิน สีสุข ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

พ่อของนายช่วยเป็นคนอำเภอเมือง แม่เป็นคนบางหมาก ส่วนโต๊ะกับชายของนายช่วยเป็นคนท่าปาบ มาเริ่มสร้างที่นี่ เริ่มอยู่ริมน้ำแถวคลองลำพู

บ้านเดิมอยู่ติดคลองใหญ่ ยังมีมะพร้าวต้นสูง ๆ อยู่อีก **คลองลำพู**มีต้นมะพร้าวมองจากถนนสายตรง-กันตัง ใกล้เสาสัญญาณช่อง ๗ ปัจจุบันก็จะเห็น ตรงนี้เป็นจุดสังเกตว่าอยู่กันมานาน ที่เรียกว่าคลองลำพู นายช่วยเล่าว่า สู้ (น้ำชาย) หมาน หวังโสะ ซึ่งเสียชีวิตปลายปี พ.ศ.๒๕๕๐ เคยบอกว่าที่คลองลำพูมีต้นลำพูสองข้างทางน้ำมากกว่าที่อื่น ๆ มาก และมีขนาดใหญ่หลายคนโอบ

ต้นจากเหมือนสมัยนี้ยังไม่มี เพิ่งมีทีหลัง ตอนนั้นสวนจากก็มากขึ้น แต่ที่ดินคงเดิม

แต่ก่อนคนทำนา พอไม่ทำนาแล้วก็ทำจากแทน

ที่ย้ายบ้านขึ้นมาอยู่ที่ริมถนนข้างสถานีของช่อง ๗ เพราะถ้าไม่มีเรือเองจะอยู่ที่คลองลำพุลำบาก ส่วนญาติ ๆ ก็ย้ายขึ้นมาอยู่ที่นั่นหมด เหตุที่มาอยู่เพราะเมื่อก่อนบ้านมีมาก ดูแลกันได้ ขึ้นมาบางคนก็ไปอยู่ไร่ใหญ่ บางคนก็ไปอยู่บ่อนไก่

บ้านโต๊ะเมือง มีโต๊ะเมืองมาอยู่ที่คลองแถวห้องแถวบริเวณโต๊ะเมือง เรียกสวนทุเรียนโต๊ะ มาอยู่ตรงนั้นอยู่ติดคลองเรียก**คลองเมือง** เป็นคลองที่น้ำแห้งขึ้นไป แต่คนแถวโต๊ะเมืองเรียก **คลองบ้าน (ศึกษา สวนทุเรียนโต๊ะ)**

แต่ก่อนหากินได้ง่าย เมื่อก่อนตอนนายช่วยยังเรียน ป.๒ ป.๓ เคยเอาแกนน้ำหรือตะเกียงแก๊สไป**ส่องกุ้ง** คืนหนึ่งได้มาเยอะ มาขายหัวฟองหนึ่ง ๕ ตัว หัวหลุดก็ไม่มีคนซื้อ ข้าวสารกิโลละ ๕๐ สตางค์ เป็นราคาข้าวมาตรฐาน แต่ก่อนความสะอาดกน้อยจริง แต่ความเป็นอยู่ราบรื่น

“ถ้าสมัยก่อนเราอนุรักษ์ของเดิมเอาไว้มาถึงทุกวันนี้ เราน่าจะรวยขนาดหนัก”

นายช่วย เล่าด้วยว่า หนึ่งแล่นคลองแต่ก่อนมีราคานี้จะหลายบาท ใช้วิธีปล่อยหมาแล้วให้ไล่จับแล่น ส่วนในคลองลำพูมีจะเข้มาก ต้องให้อาหารด้วยการโยนลูกหมาไว้บนแพ ปล่อยลอยแพไว้ ให้จะเข้ขึ้นมาจับกินเอง ส่วนคนที่เป็นหมอมาราบจะเข้ คือตาเหล็ก จากบ้านบิन्हยี่ สามารถปราบจะเข้ได้หมด แต่เสียชีวิตไปแล้ว เป็นน้องของตาเหล็กซึ่งเป็นคนแรก ๆ ที่เข้ามาอยู่ที่คลองลำพู

ตอนแรกเครื่องมือทำมาหากินใช้**ฟาก**ที่ทำเป็นม้วน ๆ หรือทำกับไม้ไผ่ คล้ายกับอวนสมัยนี้แต่ทำกับไม้ไผ่ นอกจากนี้ยังมี**เบ็ดราว** ซึ่งเชือกระหว่างตลิ่ง เบ็ดห่างหนึ่งศอกต่อหนึ่งตา แล้วถ่วงด้วยหิน ส่วนมากสัตว์น้ำสูญพันธุ์เพราะการวางยา บางคนก็มักจับจองพื้นที่ทำมาหากินไม่ให้คนอื่นทำกิน

คนจากท่าปาบมาที่นี่จะใช้เรือพาย เรือแจวก็น้อย ถ้าออกจากท่าปาบเข้าจะมาถึงที่นี่ประมาณบ่ายสามโมงเพราะต้องทวนน้ำมาด้วย แม้สร้างสะพานท่าปาบแล้วก็ยังมีคนบางคนใช้เรือเครื่องอยู่บ้าง

สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีการขุดหลุมหลบภัยไว้ที่โรงงานที่อยู่บนควนหลายหลุม

ที่นี่มีน้ำท่วมสูงราว ๔ เมตร ท่วมมากในปีที่ถึง ๘ อย่าง เช่น พ.ศ.๒๕๑๘ และ พ.ศ.๒๕๔๘ ช่วงที่ท่วมนานที่สุดคือ ๗ วัน ถ้าไม่ตรงกับน้ำใหญ่ น้ำก็จะลดเร็ว ไม่เหมือนที่หนองจรดจะท่วมนานมาก ตอนนี้น้ำท่วมนายช่วยเคยไปดูน้ำที่ควนปริง น้ำแรงมากขนาดได้ยินเสียงไม้ที่กระทบกันมาดังเปรี๊ยะปรี๊ ส่วนบ้านตรงข้ามบ้านนายช่วย เพิ่งจะล้างกระบอกตาลเก็บไว้บน**ผรา** (ที่เก็บของเหนือเตาไฟ) พอนำมาเสียงดังคลั่งคลั่งก็ตกใจ เมื่อหันไปดูอีกครั้งน้ำก็ท่วมขึ้นสูงมากแล้ว แต่ก่อนพอมีเหตุ**จะเป่าตุ๊ด** ที่ทำกับเขาควายเพื่อบอกเหตุ เดียวนี้ไม่มีแล้ว แต่ไม่นานมานี้ นายอำเภอคนปัจจุบันสั่งให้เอาเถาะมาใช้ทุกบ้าน แต่ผู้ใหญ่บ้านยังไม่มีการบอกกับลูกบ้านว่าจะต้องทำอะไรหรือไม่อย่างไร เพราะกำลังหาไม้ไผ่อยู่

การ**ตีเถาะ**แบบสับไปสับมา เรียก **ตีสองไม้** หมายถึง มีเหตุร้าย เช่น โจรปล้นหรือไฟไหม้ แต่ถ้า **ตีไม้เดียว** หมายถึง ผู้ใหญ่เรียกประชุม

สมัยเด็ก ๆ ไปเรียนที่โรงเรียนป่าเตี้ย ตรงนั้นมีคลองซึ่งเรียกว่า**คลองควาย** ต้องลุยโคลนไป ต้องถอดรองเท้าเพื่อเดินลุยไป ถ้าวันไหนลื่นล้มก็กลับบ้าน ไม่ได้ไปเรียนต่อ ตอนที่เรียนมีครู ๔ คน ครูที่จำได้ เช่น ครูรื่น ครูบุญยิ่ง และครูเช่า ซึ่งเป็นภรรยาครูบุญยิ่ง บางครั้งครูไปประชุม ๒ คน เหลือ ๒ คน ครูไม่ค่อยพอ ตอนสมัยที่ครูบุญยิ่งสอน และต้องไปประชุม นายช่วยก็ได้สอนอ่านหนังสือเด็กแทนครูด้วย

แต่ก่อนผมเป็นสมาชิกกรรมการยุคแรก ๆ ตอนนั้นเป็นตัวแทนหมู่บ้านละ ๑ คน บ้านแต่ละหลังเคยมีบ่อน้ำกินน้ำใช้ของแต่ละบ้าน แต่เมื่อมีการขยายถนนลาดยางใหม่ ๆ ก็พังบ่อน้ำที่อยู่ไปหมด

(สมาชิกหรือกรรมการอะไร)

สมัยก่อนช่วงที่น้ำตายจะช่วยกันขนน้ำ ดูแลกันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว เรื่องทำถนนก็มาช่วยกันตลอด แต่ถ้าเลยรุ่นนายช่วยมาแล้วก็จะมีคนสนใจน้อย

นายดล หมาดเต็น ซึ่งคนแถวบ้านบางหมากเรียกยาว เสริมว่า สังเกตจากช่วง**ราหยา** (วันฮารีรายอ) คนจะช่วยกัน เอาบักข้าวมาทำด้วยกัน มาช่วยเหลือกัน แต่ตอนนี้พอพูดว่าเป็นการพัฒนา ก็เอาแค่งบประมาณมาใช้ทำเลย ไม่ได้ช่วยกัน

ลิเกป่าที่ย่านซื่อมีชื่อ **ลิเกข้วน** ถ้ายังอยู่อายุน่าจะประมาณ ๙๐ ปี มีตัวตลกชื่อแป๊ะลุ่น มาตายแถวคลองลำพู

ต้นลำพูนนี้มีประโยชน์คือช่วยรักษาหน้าดินได้ ทำให้ปลูกผลไม้มาก ตอนนี่เกิดกลุ่มขึ้นที่ บ้านโตะเมือง ชื่อ**กลุ่มรักษาคองลำพู**ตั้งขึ้นต้นปี พ.ศ.๒๕๕๐

ปัจจุบัน นายช่วย เป็นสมาชิกกลุ่มรักษาคองลำพู และยังเป็นตัวแทนของบ้านคอยตรวจวัดน้ำเสีย น้ำดีของสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๕ ซึ่งจะต้องรายงานผลคุณภาพน้ำทุกเดือน

สำราจ ๔ สัมภาษณ์ นายยะเล ยูเด็น

โดย อุษามาศ เถลิมวรรณ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

นายยะเลมาจากหาดสำราญ ที่อยู่ของตระกูลทางแม่ ปู่พามาอยู่ที่บางหมากเพื่อเข้าโรงเรียน ตาของนายยะเล เป็นกำนันหาดสำราญ ชื่อ หลวงรงค์รัตน์ ส่วนแม่ชื่อ นางเนี้ย พ่อชื่อนายเซ็น ยูเด็น

ปู่ของนายยะเลยังเล่าอีกว่า ทวดของนายยะเลเป็นอิสลาม มาจากพัทลุงมาอยู่แถวบางหมาก ตอนนายยะเลเริ่มเข้าโรงเรียนมีบ้านตั้งอยู่ตรงข้ามโรงเรียนบางหมาก ๓ ครัว ริมคลองมี ๒ ครัว

โรงเรียนบ้านบางหมากมีเด็กนักเรียน ๕๓ คน ครู ๑ คน ครูคนแรกของโรงเรียน คือ ครูเพิ่ม ธรรมณี คนที่สอง คือ ครูวิวัฒน์ สุทธินนท์

สมัยที่ไปโรงเรียนน่าจะอะไรก็ได้ เพราะทุกบ้านจะมีการทอหูก เป็นผ้าถุง ถ้ามีเศษผ้าเหลือก็จะ มาเย็บต่อกันให้ลูกใส่ไปโรงเรียน ประมาณเอาว่าผืนหนึ่งยาว ๔ ศอก ถ้าเหลือผ้า ๒ ศอกก็มาทอให้เด็ก ไปโรงเรียน เมียของนายยะเลก็ยังทอผ้าให้ลูกไปโรงเรียน แต่ตอนนี้เครื่องมือไม่มีเหลืออยู่แล้ว

เด็กนักเรียนเป็นแรงงานสำคัญในการทำถนนจากกันตังไปควนธานีด้วย ตอนนั้นใช้จอบที่ตีขึ้น เองขนาดเท้าฝ่ามือขุดดินมาทำถนน ส่วนพระยารัษฎาฯ จะมีคนหาที่นั่ง โดยคนจากกันตังจะหามา บางเข้าแล้วคนบางเข้าหามาต่อถึงบางหมาก จากนั้นคนบางหมากก็จะหามาต่อไปถึงควนธานี แต่ บริเวณบางหมากเลยสี่แยกสนามบินไปทางกันตังมีความสูงอยู่แห่งหนึ่ง แต่ก่อนทางโค้งมากทำให้รถม้า ขึ้นไม่ได้ จึงมีการตัดถนนใหม่ให้ตรงเหมือนในปัจจุบัน

บ้านศึกษาธิการสมัยนั้น อยู่ที่หัวมุ่มวัดตรังคมุณี ชาวบ้านเรียกวัดกันตัง มีครูให้ หรือราชบุรุษให้ จุลโบล เป็นคนตรวจโรงเรียน ตอนนั้นครูไม่อยู่ที่โรงเรียน ๓ เดือนแล้ว และมอบหมายให้นายยะเลซึ่ง อายุ ๑๐ ปี สอนเด็กนักเรียนแทน ศึกษาธิการจึงดำหนิว่า “ทำไมครูไม่มาตั้ง ๓ เดือนแล้วเด็กอยู่ยงั” นายยะเล แก่ต่างให้ว่า “ผมดูแลโรงเรียนแทนครูอยู่ ผมทำทุกอย่างแทนครูได้ แต่สมุดหมายเหตุของครู ผมไปเขียนแทนไม่ได้” ครูเพิ่มจึงไม่ถูกไล่ออกเพราะเหตุนี้

เท่าที่จำได้ที่โรงเรียนมีการแข่งขันร้องเพลง “พวกเราเหล่ามาชุมนุม.....” นายยะเลก็ได้ขับร้อง แข่งตอนอายุ ๙ ปี ด้วย หลังจากนั้น ๒ ปี ก็ออกจากโรงเรียน จบแค่ชั้น ป.๓

สมัยจอมพล ป. จะต้องเสียค่า**รัชูปการ** ชาวบ้านเรียก**เสียแซร์หั่ว** ปีละ ๔ บาท และต้องเสีย ค่า **ศึกษาพลี** หรือเงินบำรุงการศึกษา ปีละ ๒ บาท ส่วนผู้ชายก็ต้องทำงานให้รัฐฟรีปีละ ๑๕ วันต่อคน สมัยนั้นเงินเป็นเหรียญมีแล้ว แต่ก่อนหน้านั้นเคยมีดั่งครุ ตอนเด็กไปกว่านั้นอีกก็มี**เบี้ยฝรั่ง** คนจีนเรียก **เบี้ยฝ้าง** เป็นเงินที่มาจากปีนัง ที่ฝรั่งใช้กันนั่นเอง ตอนที่นายยะเลโตมาแล้ว คนแถวเกาะบุโหลนก็ ยังใช้เงินแบบนี้อยู่ (**ฝรั่ง** คือ ฝรั่ง คนจีนพูดไม่ชัด ออกเสียงเป็น ฝ้าง)

สมัยก่อนใช้เรือหากินทางน้ำเป็นอาชีพหลัก ทำเครื่องมือกับ**ฟาก** หรือใช้การทอดแหเป็นหลัก

สำราจ ๔.๑ สัมภาษณ์ นายยะเหล ยูเด็น

ปู่ของนายยะเหล เล่ามาว่ามีคนเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ตั้งเมืองที่ควนธานีก่อน ที่กันตังเพ็งตั้งที่หลัง น่าจะประมาณ พ.ศ.๒๔๓๖ แล้วย้ายไปตั้งที่ทับเที่ยง ปี พ.ศ.๒๔๕๘ ปู่ นายยะเหล ชื่อ นายเส้น ยูเด็น เล่าให้ฟังว่า แต่ก่อนเมืองตั้งอยู่ที่ลิบง โดยเจ้านายสมัยก่อนไปที่ทุ่งค่าย เพราะเป็นตลาดใหญ่มาก โดยจะต้องผ่านเส้นทางที่เรียกว่า**นบยักซ์** หรือหนองเสม็ดในปัจจุบัน มีหินขวางคลองอยู่แต่ก็จะมีช่องที่สามารถเดินข้ามไปได้เมื่อถึงฤดูแล้ง เรือที่ไปที่ทุ่งค่ายเป็นเรือไม่ใหญ่มาก

เล่ากันอีกว่า มีนายพันคนหนึ่งชื่อ พันกีว๊อด มีเรือใบสำหรับแล่นไปปิ้ง บ้านนายพันคนนี้อยู่ที่หัวถนน ข้างโรงเรียนไปทุ่งค่าย (โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์) ทำที่จอดเรือนี้ เรียกว่า **ท่ากีว๊อด**

เข่าว่ากันมาว่า **ทุ่งค่าย** ที่ว่าเป็นจุดค้าขายและมีเรื่องเล่ามายาวนาน คือ พระยาธิบิงได้รวย เพราะไปค้าขายที่ทุ่งค่ายแล้วมาแวะนอนที่**ท่าสาย**แถวกันตังได้ ตอนนั้นพระยาธิบิงมาสองคนกับภรรยา ขณะที่นอนหลับก็ฝันไปว่า มีคนมาบอกว่าอย่าเดินทางเลย ไปหาของในคลองเถอะ แล้วจะรวย พระยาธิบิงขึ้นจากเรือก็ขึ้น**เขาน้อย**ที่บ้านตะเหร่า แล้วเดินทางขึ้นเขาตามรอยเท้าเสือไป จึงไปพบรังนกนางแอ่นแล้วก็รวยในที่สุด

สะพานช้างตรังวัดแจ้ง แต่เดิมทำจากไม้หลุมพอ ใช้ทอดให้ช้างจากนครข้ามไปท่าจีน บริเวณนั้นจึงเรียก **บ้านพานช้าง**

ที่**ควนทองสีห์**เป็นเพียงด่าน แต่มีการสร้างศาลเหมือนเป็นหลักเมืองเอาไว้ ตอนนายยะเหลอายุ ๑๔-๑๕ ปี เคยไปดูครั้งหนึ่ง จำได้ว่าตอนนั้นมีต้นมะพร้าวสูงราว ๓๐ เมตร แสดงว่าบริเวณนั้นตั้งบ้านเรือนมานานมากแล้ว

บริเวณใกล้ ๆ กันกับท่ากีว๊อด เรียกว่า**บ้านท่าด่าน** เท่าที่นายยะเหลจำความได้ ที่นั่นอยู่ในเขตทุ่งกระบือ ตอนนายยะเหลอายุ ๙ ปี เข้าโรงเรียนแล้ว แต่ไม่ได้เข้าโรงเรียนแถวทุ่งกระบือ เพราะโรงเรียนบางหมากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีทั้งคนจากโต๊ะเมือง พรุใหญ่ บางหมาก มาเรียนหนังสือที่นี่

ก่อนเข้าตัวเมืองกันตังในปัจจุบันมีจุดที่เรียกว่า**หลาหลวงนา** เป็นที่ของกำนันคนหนึ่งชื่อหลวงนา ซึ่งเป็นพ่อของ**หลวงภาคปครองอยู่** (หลวงประกาศกฤษฎีกา ผู้พิพากษาจังหวัดตรัง) คนสมัยก่อนถ้ามาจากทางทะเล หรือจะไปทะเล ใช้การเดินทาง หลาแห่งนี้เป็นจุดแวะพักระหว่างทางจุดหนึ่ง

ที่กันตังแต่ก่อนตลาดอยู่ที่**คลองภาษี** เด็ก ๆ รุ่นนายยะเหลเรียกชื่อว่า **คลองกินควาย** ส่วนที่กันตังปัจจุบันคนเรียก**เมืองใหม่** คือจะบอกกันว่า “**ไปตลาดเมืองใหม่กัน**”

คำว่า**หยงหลิง** มาจาก **ตะหยง** แปลว่า แหลม และ **ขลึง** แปลว่า เทศหรือแขก มีเรื่องเล่าว่ามีเทศลอยมาตายที่แหลมนี่ แต่ต่อมาเสียงเสียงเพี้ยนเป็นหลิง ในที่สุด

คำว่า**หาดทรายขาว** มาจาก**สุโงบาเกา** คือ สุโง แปลว่า คลอง บาเกา แปลว่า ยาเส้น

บางหมาก ที่ชื่อนี้เพราะ เล่ากันว่าสมัยก่อนมีเจ้านายจากกรุงเทพฯ เดินทางผ่านมาแวะที่หลักเมือง เห็นว่าแถวนี้มีบางมากมาย ก็ออกเสียงว่า**บางมาก** แต่เทียบลิ้นคนได้ฟังเสียงแล้วจึงเรียกเป็นบางหมาก

ชื่ออื่น ๆ แถวนี้ เช่น คลองด่าน บางไทรใหญ่ บางชัยโพรง

หลังโรงเรียนบางหมากเป็นคลองบางหมาก ถัดไปใกล้เมืองคือคลองหล่อ ชาวบ้านเรียก**พรุหล่อ** ถนนที่แยกไปสนามบิน แต่ก่อนเรียก**บ้านค่าย** เพราะมีการตั้งค่ายโดยกำนันชื่อเพอ คนแถวนี้เรียก **โต๊ะเพอ** เป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจได้โดยไม่ต้องไปในเมือง เล่ากันมาว่าคดีแต่ก่อนคือลักของคนอื่น โดยเฉพาะคนไทยที่มาลักของจีน พุดกันว่า “คนจีนมาอยู่รักษาปลา แต่คนไทยมาลักของจีน” สมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์-คอซิมบี๊

สำรวจ ๔.๒ สัมภาษณ์ นายยะเฮล ยูเด็น

จำได้ว่าที่บางหมากมี**กำนัน**คนหนึ่งชื่อ **พันดาขาว** บ้านอยู่ตรงหัวโค้งเลยไปทางกันตัง เป็นกำนันที่ถือว่าทันสมัยเพราะมี**เกวียน ๔ ล้อ** ถ้ามีงานที่ไม่ใช่งานศพ คนในบ้านบางหมากก็จะไปช่วยด้วยการขนของใส่ล้อ เป็นของพวกข้าวสาร ผัก นายยะเฮลเองก็เคยไปช่วยเพราะตอนนั้นยังเป็นเด็กนักเรียน และเด็กนักเรียนสมัยนั้นถือเป็นกำลังสำคัญของพื้นที่ แต่ต่อมาภายหลังการช่วยเหลือแบบนี้หายไปเพราะการยึดตามศาสนาห้ามคนอิสลามไปช่วยงานบุญ

กำนันที่ปกครองบ้านบางหมาก เรียงลำดับได้ดังนี้

๑. พันดาขาว
๒. พันอืด ทวารเวช
๓. พันแมะ ปริงพันธ์
๔. ลูกพันแมะ
๕. กำนันสะอ้าน
๖. กำนันฉาย

คนสำคัญแถวบางหมากจะมีชื่อที่เรียกคล้องจองกันจนติดปาก คือ “**ขุนศรี ขุนศักดิ์ หลวงรัก หลวงรงค์ หลวงแพ่ง หลวงนา นายสง**”

นายวร ศิริวัธ เป็นนายอำเภอกันตัง อยู่ได้ ๒-๓ ปี ก็เลื่อนตำแหน่งเป็นขุนอุปชลชนารักษ์ คนเรียกว่าเป็นรองอำมาตย์โท จากนั้นเปลี่ยนเป็น พระวรศิริวัธ ตรงกับสมัยของรองอำมาตย์เอก หลวงศักดิ์พลราษฎร์ นายอำเภอปะเหลียน

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อบต.บางหมาก)

ตำบลบางหมากตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอกันตัง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๒๖ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๓๓.๘๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒๑,๑๗๕.๖๒ ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ หมู่บ้าน และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลควนธานี อำเภอกันตัง

ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านท่ายี่ตำบลคลองขี้ล่อม และตำบลบางเป้า อำเภอกันตัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลคลองขี้ล่อม อำเภอกันตัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำตรังและตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง

สภาพพื้นที่ตำบลบางหมากเป็นที่ราบ ที่ราบลุ่มค่อนข้างสูงเป็นลูกคลื่น ลำน้ำธรรมชาติที่สำคัญที่ไหลผ่านคือ แม่น้ำตรัง และมีคลองอื่น ๆ ได้แก่ คลองบางหมาก คลองมุกดา คลองลำพู มีน้ำใช้ในการเกษตรตลอดปี

ประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๓๖๔ คน มีจำนวนครัวเรือน ๑,๒๖๙ ครัวเรือน (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๐) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ทำนา สวนผลไม้ และประกอบอาชีพรับจ้างในงานภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

การคมนาคม มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔๐๓ เป็นเส้นทางหลัก โดยอาศัยรถประจำทางระยะทางประมาณ ๑๔ กิโลเมตร จากตัวเมือง

ศาสนสถาน มีมัสยิด ๔ แห่ง ได้แก่ มัสยิดบ้านบางหมาก มัสยิดบ้านพรุใหญ่ มัสยิดบ้านไร่ใหญ่ และมัสยิดบ้านโต๊ะเมือง ส่วนทางศาสนาพุทธมีสำนักสงฆ์ตะเคียนหลบฟ้า

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๒)

บางหมาก ได้ชื่อมาจากที่บริเวณนี้ปลูกต้นหมากไว้มาก

หมู่ที่ ๑ บ้านบางหมาก ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบล

หมู่ที่ ๒ บ้านพรุใหญ่ พื้นที่เป็นพรุขนาดใหญ่

หมู่ที่ ๓ บ้านบางหมาก ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบล

หมู่ที่ ๔ บ้านโต๊ะเมือง คนอิสลามชื่อโต๊ะเมือง อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

หมู่ที่ ๕ บ้านไร่ใหญ่ เดิมเป็นป่าขนาดใหญ่ มีชาวบ้านมาถางป่าทำไร่เป็นไร่

หมู่ที่ ๖ บ้านตะเคียนหลบฟ้า มีต้นตะเคียนขนาดใหญ่ซึ่งมียอดบิดงอไปตามทิศทางลม

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลโคกยาง

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 นางเคียน ชนารักษ์	๑๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง อายุ ๙๐ กว่าปี (ดู > สำรวจ ๒)
--	---

๒

 นายพุ่ม ชูกระชั้น	๔๖/๒ หมู่ ๒ ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. ๒๔๖๗ (ดู > สำรวจ ๓)
--	--

๓

 นายแยม หนูเรือง	หมู่ที่ ๒ ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง อายุ ๘๐ ปี (ดู > สำรวจ ๔)
--	--

๔

 นางลอบ เจือกวัน	๔๖/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. ๒๕๐๙ (ดู > สำรวจ ๓)
--	---

๕

 นางสมนึก ชูกระชั้น	๔๖ หมู่ที่ ๒ ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. ๒๕๓๙ (ดู > <u>สำรวจ ๓</u>)
---	--

๖

 นายเสน่ห์ เจียะทา	๑๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ. (ดู > <u>สำรวจ ๒</u>)
--	---

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

๑

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกยาง	๒๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง โทรศัพท์
------------------------------------	--

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

- หมู่ที่ ๑ บ้านฉาง (ดู > สำรวจ ๓ เอกสาร ๒)
- หมู่ที่ ๒ บ้านโคกยาง (ดู > สำรวจ ๒, ๔ เอกสาร ๒)
- หมู่ที่ ๓ บ้านยะหม (ดู > สำรวจ ๑, ๓ เอกสาร ๒)
- หมู่ที่ ๔ บ้านหนองยาว (ดู > เอกสาร ๒)
- หมู่ที่ ๕ บ้านหนองหม้า (ดู > เอกสาร ๒)
- หมู่ที่ ๖ บ้านสว่างศิริ (ดู > เอกสาร ๒)
- หมู่ที่ ๗ บ้านพนมวัง (ดู > เอกสาร ๒)
- หมู่ที่ ๘ บ้านทุ่งสำน (ดู > เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

คลองสว่าง (ดู ▶ สำรวจ ๒)

โคกยอม (ดู ▶ สำรวจ ๓)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

พ่อท่านด้วน (ดู ▶ สำรวจ ๓, ๔)

นายไช้ ชนารักษ์ (ดู ▶ สำรวจ ๒)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

(ดู ▶ สำรวจ ๓)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

เงินผัน โยกบัตร (ดู ▶ สำรวจ ๓)

น้ำท่วม (ดู ▶ สำรวจ ๒)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลากพระ (ดู ▶ สำรวจ ๒)

๕.๒ การละเล่น

ลิเกป่า (ดู ▶ สำรวจ ๒)

๕.๓ ภูมิปัญญา

แทงหยวก (ดู ▶ สำรวจ ๒)

๕.๔ ความเชื่อ

โค่นต้นยาง (ดู ▶ สำรวจ ๒, ๔)

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อ.กุลยา และฉันแวะที่บ้าน **นางเคียน ชนารักษ์** อยู่หน้า
อนามัย เพราะฉันได้รับคำแนะนำจากคนที่ อบต.โคกยางว่า นางเคียนเป็นคนที่มีความมากในตำบล การ

ไปคุยครั้งนั้น ต้องให้ อ.กุลยาเป็นผู้สื่อสาร
เพราะหูของยายเริ่มไม่ได้ยินแล้ว นางเคียน
เป็นหญิงชราที่มีเค้าความสวยจากวัยสาว
หลงเหลืออยู่มาก ในบ้านมีรูปของนายไช้
ชนารักษ์ ซึ่งเป็นสามี ไว้ตั้งบูชา และยังมีรูป
หญิงห่มสไบสีดำสมัย **เงินชายแพร** เป็นรูป
ป่าของนายไช้ ซึ่งอยู่ที่บ้านโคกหล่อ

นางเคียนอายุ ๙๐ กว่าปีแล้ว แม้การฟังและความจำไม่ค่อยดี แต่ก็ยังสามารถเล่าเรื่องเก่า ๆ
เป็นพื้นพอที่นำไปสืบค้นต่อได้

ที่บ้านนางเคียนในวันนั้น มีลูกเขยซึ่งเป็นคนภาคกลางอยู่ที่บ้านด้วย ชื่อ **นายเสน่ห์ เจียะทา**
นายเสน่ห์เป็นตำรวจย้ายมาประจำที่โคกยางและสร้างครอบครัวอยู่ที่นี้ นายเสน่ห์ได้ฟังเรื่องเล่าของบ้าน
โคกยางจากคนแก่ ๆ และจากที่ประสบมาเองก็พอจำความได้อยู่บ้าง

จากบ้านโคกยาง อ.กุลยา และฉัน เดินทางต่อไปคลองลูและบ่อน้ำร้อน ก่อนที่จะกลับมาที่บ้าน
โคกยางอีกครั้ง แม้ว่าเวลาผ่านไปจนใกล้ค่ำแล้ว แต่ด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับหลานสาวแหล่งข้อมูล
ทำให้ฉันไม่กล้าเลือนนัย

เด็กสาวที่พูดถึง ชื่อ **น้องสา-สนิสา เจือกโวัน** เรียนอยู่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง เป็นหลานของ **นายพุ่ม ชูกระชั้น** คนบ้านโคกยาง ซึ่งมีศักดิ์เป็นตา น้องสาเล่าให้ฟังมา
ก่อนแล้วว่าตาสามารถเล่าเรื่องเก่า ๆ ได้หลายเรื่อง อยากให้เข้าไปคุยด้วยตัวเอง

เราเดินทางเข้าไปทางถนนซอยข้างอนามัย ตอนต้นซอยเป็นทางลาดยาง แต่พอผ่านไปได้สัก
ระยะ ก็ถึงทางลูกรัง เราผ่านสะพานแห่งหนึ่ง มีน้ำไหลผ่านไม่มากนัก มารู้ภายหลังว่าชื่อ **คลองย่าหม**
หรือ **ยะหม**

ขณะที่จอดรถเพื่อเดินย้อนกลับไปถ่ายรูปสายคลองอยู่ มีหญิงวัยกลางคนคนหนึ่งผ่านมา และอาสาขับรถพาฉันย้อนกลับไปทีสะพานนั้น และเมื่อบอกถึงความประสงค์ในการเก็บข้อมูล หญิงคนนั้นก็นำทางไปบ้านนายพุ่ม ขับไปตามถนนลูกรังสายนี้ รู้สึกว่าถนนเริ่มลาดเอียงลงเล็กน้อย สร้างความกังวลอยู่บ้าง จนเข้าเขตสวนยางทางเริ่มแคบลงกว่าเดิม มีบ้านคนอยู่ห่างกันเป็นระยะ ๆ นำทางไปได้สักระยะ หญิงคนนั้นก็หายเข้าบ้านตัวเองไป

เราถามทางต่ออีกเล็กน้อย ก็พบบ้านที่มีบริเวณกว้าง อยู่ห่างจากถนนที่เราขับผ่านเข้ามาประมาณ ๓๐๐ เมตร น้องสาออกมาต้อนรับที่หน้าบ้าน พร้อมทั้งแนะนำแม่และตาให้รู้จัก ในบ้านหลังนี้มีเครื่องมือหาปลาอยู่หลายอย่าง ทราบว่าพ่อของน้องสายังใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้ในการดำรงชีวิตอยู่

เรานั่งคุยกับนายพุ่มที่ลานหน้าบ้านซึ่งปูกระเบื้องไว้อย่างสวยงาม ที่น่าประทับใจคือ **นางลอบ เจือกวัน** แม่ของน้องสาลับมีดกรีดยางอยู่ใกล้ ๆ ก็ช่วยตอบคำถามของทีมีวิจัย คุยกันได้ไม่นานมีเด็ก ๆ ซึ่งเป็นลูกหลานของครอบครัวนี้มาฟังด้วย ก่อนกลับ **นางสมนึก ชูกระชั้น** ลูกสาวอีกคนหนึ่งของนายพุ่มก็มาร่วมวงบอกเล่าเรื่องราวด้วย ถือเป็นครอบครัวใหญ่ที่มีความใกล้ชิดและเปิดเผยต่อกัน ซึ่งเป็นความทรงจำที่ดีมาก...

ตามข้อมูลที่ได้คุยกับนายพุ่ม ทราบว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการโค่นต้นยางที่มาของบ้านโคกยางยังมีชีวิตอยู่ และเป็นความโชคดีเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๐ อ.กุลยาไปร่วมงานบุญที่นาท่ามใต้ และได้พบ **นายแยม หนูเรือง** ซึ่งได้บอกเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นประกอบให้ชัดเจนขึ้นด้วย

สำรวจ ๒ สัมภาษณ์ นางเคียน ชนารักษ์ นายเสน่ห์ เจียะทา

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาต เฉลิมวรรณ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นางเคียนเกิดหมู่ที่ ๒ บ้านโคกยาง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดแม่น้ำตรัง คนส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมที่เกิดที่บ้านโคกยาง แต่ก่อนไม่ค่อยมีบ้านมากเท่าทุกวันนี้ สภาพในบ้านโคกยางมีแต่ป่าทั้งนั้น ที่จำได้คือมีป่าไผ่แซมในบางจุด

จุดสังเกตสำคัญในบ้านโคกยางตอนแรกคือ มีต้นยางใหญ่อยู่ที่หมู่ที่ ๒ ซึ่งอยู่ต้นเดียว แต่ต่อมา มีการทำสวน สงเคราะห์การปลูกสวนยาง ต้นยางต้นนี้จึงถูกโค่นไป ที่ดินเดิมที่ปลูกยางต้นนี้เป็นของนายเพ็ญ หนูเรือง ซึ่งเป็นคนทำพิธีเซ่นไหว้ที่ต้นยางใหญ่ประจำหมู่บ้านนี้เป็นประจำ

ต้นยางต้นนี้ คนในบ้านโคกยางเชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ เพราะคนที่ไปบนให้ช่วยในเรื่องต่าง ๆ แล้วหาย อย่างเรื่องเจ็บไข้ ส่วนใหญ่จะบนขับหนึ่งตะลึง ตอนนี้มีปีละครั้งที่ต้องเอาหนึ่งไปขับ ได้แก่ หนึ่งเหลื่อม หนึ่งรุ่ง หนึ่งตะลึงทั้งสองเป็นหนึ่งมาจากนาโตะหมิง

อาชีพของคนเมื่อก่อนทำไร่ทำนา ส่วนการหากินทางน้ำก็มีการลงไปหาปลา ส่วนใหญ่ไม่ได้หาเป็นอาชีพ หาไปกินไปเท่านั้น

ผู้นำหมู่บ้านตอนนางเคียนเด็ก ๆ จำได้ว่าชื่อ พันจ้อย ตอนนั้นนางเคียนอายุราว ๆ ๑๐ ขวบ เด็กที่ไปเรียนหนังสือต้องไปเรียนในวัดโคกยาง สมัยก่อนโรงเรียนนี้มีครู ๒ คน เด็ก ๔๐-๕๐ คน ครูที่สอนเป็นคนแรกคือ ครูผ่อง เป็นสามีคนแรกของนางเคียน แต่งงานเมื่ออายุประมาณ ๑๙ ปี แต่ไม่มีลูกด้วยกัน จนกระทั่งครูผ่องเสียชีวิต นายเสน่ห์ เจียะทา เสริมว่า ครูผ่องเคยเป็นครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนวัดโคกยาง

ต่อมานางเคียนมีครอบครัวครั้งที่สองกับ นายไช่ ชนารักษ์ ซึ่งเคยเป็นกำนันบ้านโคกยาง มีลูกสาวด้วยกัน ๑ คน

นายไช่เป็นกำนัน เกิดเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๔๔๘ และตายเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔ เป็นคนชอบเล่นวัวชน ซึ่งสมัยนั้นคนนำวัวไปแข่งที่สนามของตำบลควนธานี การเล่นวัวชนทำให้นายไช่มีสุขภาพไม่ค่อยดีเพราะโดนวัวชนบ่อย ต่อมานายไช่เสียชีวิต ผังศพที่สุสานโคกหล่อ เพราะมีเชื้อสายจีน และต้นตระกูลก็อยู่ที่นั่นด้วย

นายเสน่ห์ บอกว่า ปัจจุบัน ลูกหลานของนางเคียนย้ายไปอยู่ที่ย่านชื้อกิมมาก เช่น นามสกุล สุนทรเต็ม และผลิผล

ตอนญี่ปุ่นขึ้นเมือง นางเคียนอายุประมาณ ๓๐ กว่าปี แต่ยายไม่เคยเห็นเพราะญี่ปุ่นอยู่เฉพาะในเขตเมือง มีแต่เหตุการณ์น้ำท่วมหลายครั้งที่นางเคียนประสบมาด้วยตัวเอง ครั้งหนึ่งน้ำท่วมใหญ่ราวปี พ.ศ.๒๕๑๘ ท่วมถึงหน้าอนามัยแต่ยังไม่ถึงบ้านนางเคียนเพราะเป็นที่สูง สมัยนั้นบ้านนางเคียนจึงเป็นที่พักของคนที่ถูกน้ำท่วม

ประเพณีที่บ้านโคกยาง นอกจากเคยมีพิธีไหว้ที่ต้นยางใหญ่เป็นประจำทุกปีแล้ว อดีตยังเคยมีการ **แทงหยวก** หมายถึง การแกะหยวกกล้วยเพื่อประดับโลงศพ ช่างแทงหยวกประจำบ้านโคกยางเป็นคนดั้งเดิมบ้านโคกหล่อ มาแต่งงานอยู่ที่นี่ แต่เสียชีวิตแล้ว ตอนนั้นคนที่ทำก็คือคนจากบ้านเหล (บ้านท่าเล) ตำบลนาโตะหมิง

นอกจากนี้ ยังมีการลากพระทางน้ำ จากคลองหว่าง หรือคลองสว่าง ไปขึ้นที่ท่าหัวไทร ตำบลควนธานี ซึ่งแต่ก่อนมีท่าหน้าที่ศาลาของวัดโคกยางเป็นจุดจอดเรือด้วย คลองนี้ไปเชื่อมกับแม่น้ำตรัง

การแสดงในหมู่บ้านมิลิเกปาซึ่งมีมานานแล้ว ลิเกที่มีชื่อเสียงชื่อลิเกสวน (หรือช่วนหรือช้วน) อยู่บ้านท่าปาบ ส่วนโนราห์คือ โนราเมฆ ยังมีลูกหลานรำสืบต่อ ชื่อ โนราเทือน อยู่หมู่ที่ ๕ ตำบลโคกยาง และยังมีลูกหลานขยายไปถึงนาโยงอีกด้วย

ลุงแดง เป็นคนที่ขับเพลงกล่อมเด็กเก่ง

นายเสน่ห์เล่าถึงทำยาก่อนกลับออกมาว่า มาเป็นตำรวจอยู่ที่บ้านโคกยาง พ.ศ.๒๕๑๘ คนแก่ ๆ เล่าว่าการเดินทางจากบ้านโคกยางไปเมืองแต่ก่อนจะต้องผ่านทางสะพานแก้มดำ ใช้เรือข้ามแม่น้ำบริเวณนั้นแล้วเดินต่อไปควนธานี การเดินทางสมัยที่มีรถแล้ว จำได้ว่าต้องเดินทางด้วยรถคอกหมู เป็นรถคันใหญ่ ที่มีตัวถังเป็นไม้

ตอนมาอยู่แรก ๆ เห็นแต่ต้นยางมากมาย มีคนเล่ากันว่าต้นยางใหญ่ที่ถูกโค่นไปแล้ว ใหญ่ประมาณ ๔-๕ คนโอบ ซึ่งจะมีการทำพิธีไหว้ต้นยางกันเมื่อถึงช่วงสงกรานต์

สำรวจ ๓ สัมภาษณ์ นายพุ่ม ชูกระชั้น นางลอบ แจกไว้น นางสมนึก ชูกระชั้น

โดย กุลยา ศรีภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ตอนแรกมาตั้งบ้านอยู่ในหอย่อมนี้ นายพุ่มอายุ ๑๙ ปี มีบ้านตั้งอยู่สามหลัง เป็นคนในเครือเดียวกันทั้งนั้น ที่นี้อยู่ในเขตหมู่ที่ ๒ บ้านโคกยาง ติดต่อกับหมู่ที่ ๔ บ้านย่านซื่อ

น้องสา เสริมว่า แถวหน้าโรงเรียนทุ่งอิฐมาที่นี้ ขับรถเชื่อมต่อกันได้เป็นวงกลม ถ้าไม่รู้จักทางแล้วมาจากบ้านย่านซื่อ จะมาที่นี้ยาก

หอย่อมบ้านที่นายพุ่มอยู่ เขาเรียกว่า ยางนอกออก เพราะมีต้นยางอยู่ต้นหนึ่ง พอถึงฤดูนอกออกนกจะมารองรังที่ปลายต้นยางนั้น (นอกออกเป็นชื่อเหยี่ยวขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง หัวและลำตัวด้านล่างสีขาว ปีกสีเทา กินปลาและงูทะเลเป็นอาหาร)

นางลอบ บอกว่า ปัจจุบันตรงนี้เรียก โคกยอม หมายถึง ที่ที่มีไม้พะยอมมาก

คลองที่ผ่านมาก่อนถึงบ้านนายพุ่ม เรียกว่า คลองย่าหรม เชื่อมกับแม่น้ำตรัง เป็นบางเข้ามาแต่ก่อนเรียก บางย่าหรมเพราะเป็นบางเข้ามาจากแม่น้ำตรังจนไปสุดที่ภูเขาลูกหนึ่ง แต่ไม่รู้ว่าเป็นจริงเรียกคลองย่าหรม

น้องสา บอกว่า เวลาฝนตกจะไหลลงพื้นที่นาบริเวณที่ขับรถผ่านมา แล้วไหลเชื่อมต่อลงแถว ๆ หอย่อมนี้ทั้งหมด

คลองยาหมเมื่อก่อนกว้างมากกว่านี้ ที่มาของชื่อนายพุ่มไม่ทราบ รู้แต่เป็นคลองที่ติดกับบ้านยาหม เป็นบ้านแขก ใครจะเข้ามาอยู่สมัยไหน ก็ไม่ทราบ

ที่บ้านยาหม ตอนนี้ไม่มีคนแขกแล้ว **ตายัง หนูเรื่อง** เคยเล่าให้นายพุ่มฟังว่า ตายังเห็นการฆ่า **โยกบัตร**ที่ควนธานี ซึ่งเท่ากับเป็นเจ้าเมืองในสมัยนั้น (ยกกระบัตร ตำแหน่งข้าราชการครั้งโบราณ มีหน้าที่เกี่ยวกับการชำระคดีความ) ตอนนั้นตรงนั้นมีแต่แขกเป็นกบฏ จึงใช้วิธีเพชฌฆาต เขาผูกผ้าซึ่งมือซึ่งเท้า มีคนร่าอยู่หน้า คนพันพิฆาตอยู่ด้านหลัง ตรงที่มีการฆ่ากบฏผู้นี้ เรียกว่า **ป่าขวาง** อยู่แถวข้างวัดควนธานี แต่ไม่รู้ตำแหน่งที่แน่นอน ตายัง เล่าอีกว่าตอนนั้นขึ้นไปดูการฆ่าบนปลายยอดต้นมะม่วงหิมพานต์ นอกจากนี้ยังมีคนมามุงดูกันมากมาย ตอนนั้นตายัง “**แก้เป็ล้อยบ่าง ทุ่งบ่าง**” ตายังบอกว่ายังไม่เข้าโรงเรียน น่าจะประมาณ ๗-๘ ปี

นายพุ่ม บอกว่า ฉะนั้น บ้านยาหมคนแขกก็หนีตั้งแต่นั้น เพราะนายหัวถูกฆ่าเสียแล้ว นายพุ่มยังจำได้ว่าตอนตายังเล่า นายพุ่มยังเด็ก แต่ตายังอายุ ๙๐ กว่าปีแล้ว (ประมาณสมัยสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ – ชวง บุณนาค ซึ่งเริ่มตั้งแต่เมื่อ พ.ศ.๒๔๒๑)

นายพุ่มบอกอีกว่า แถวบ้านยาหม นายพุ่มเคยเห็น **ไม้ตานา**เป็นหลักไม้ที่แสดงว่ามีหลุมฝังศพแขกอยู่ด้วย

นายพุ่มเล่าถึงที่มาของชื่อ **บ้านโคกยาง** ซึ่งตั้งชื่อตามต้นยางใหญ่ที่เคยมีอยู่ ต้นยางต้นนั้นอยู่ตรงถนนข้างอนามัย จุดที่สังเกตได้คือตรงนั้นเป็นรอยต่อของถนนลาดยางกับถนนลูกรัง ถ้าผ่าลำต้นให้เสมอ แล้วให้คนนั่ง **แบงเชิง** (ขัดสมาธิ) ๔ คนก็ยังไม่ไหว แต่ตอนนี้ถูกโค่นไปแล้ว จำได้ว่าตอนที่โค่น นายพุ่มอายุ ๑๗-๑๘ ปี ปัจจุบันมีการผูกผ้า สร้าง **หลา** (ศาล) เอาไว้ที่นั่น คนที่โค่นต้องเจ็บตาย

นางลอบ เสริมว่า ถ้าไม่ปลูกยางทดแทนที่หลัง คงต้องตายทั้งตระกูล

นายพุ่มยังจำได้ว่าตอนเอายางต้นนั้นมาปลูกมีขนาดต้นเท่านี้วก้อย ตอนแรกปลูกสองต้น แต่อีกต้นหนึ่งไม่ขึ้น

เขาเล่ากันมาว่า หย่อมบ้านโคกยาง แรกเข้ามาตั้งมี ๑๘ ครัว แถวหย่อมนี้ น้ำท่วมมากก็มี ตรงที่หลุมหย่อมบ้านของนายพุ่มปัจจุบัน เคยท่วมสูงราวอาคารสองชั้น

ปี ๒๕๑๘ ท่วมทุกแห่งและท่วมมาก อย่างในตลาดกันตังเรือยังแล่นได้

น้องสา บอกว่า ที่บ้านนี้ เรือเครื่องเข้ามาถึง มาแจกข้าวสาร อาหารแห้ง

สมัยที่น้ำท่วมมาก ๆ นายพุ่มต้องใช้ไม้เรียบปูไปบนพื้นเพื่อเป็นทางเดินไปเรื่อย ๆ

นายพุ่ม เล่าถึงสัตว์ป่าที่ลงมาที่นี้เพื่อไปยาหม เขาเล่ากันมาว่า คนเฒ่า ๆ ปลูกขนากอยู่กลางนา พวกสัตว์ลงมาแล้วข้ามไปอีกเขาหนึ่ง ไม่ทราบมาจากไหน แต่มีจุดสังเกตคือ ตื่นเข้ามาจะเห็นมีรอยเท้าข้างเสมอ

ถนนสายหน้าวัดที่ผ่านหน้าโรงพัก เพิ่งสร้างสมัย**เจ้าคุณเทศา** (พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี-คอซิมบี๊) เป็นถนนเก่า เป็นทางเดินที่ยังไม่มีรถผ่าน นายพุ่มยังเคยเห็นเสาโทรเลขริมถนน ต่อมา โคนทิ้งเสียบ้าง

นายพุ่มเล่าถึง **คลองหว่าง** หรือคลองสว่างศิริว่าอยู่หลังวัดโคกยาง

ประเพณีในบ้านโคกยางก็เหมือนแบบเก่าที่ทำมา ช่วงเดือนสิบคนสนุกสนานมาก แต่ก่อนมีการ **ทำจาต** ต่างคนต่างคนทำ พอจะเอาไปวัดก็มารวมกัน หาบแห่กันไป

เพลงที่ว่ารำเกี่ยวกับระหว่างหนุ่มสาว สมัยผมก็ไม่มีแล้ว

หญิงชายสมัยก่อน พ่อและแม่จะไปดูให้ ถ้าจะดูสาว ๆ ให้ถูกตาต้องใจ ให้ไปดูเวลาคนข้าว ว่าคนตัวหรือไม่ โดยปูเสื่อ แล้วเทข้าวลงไปบนเสื่อนั้น จากนั้นก็ดูว่าคนตัวหรือไม่ ป้าสะใภ้ นายพุ่มเป็นคนไปดูภรรยาให้ เป็นหลานของป้าสะใภ้เอง

เวลาจะเลือกภรรยา อีกอย่างหนึ่งคนแต่ก่อนดูได้จากการตำเครื่อง ร่อนข้าวสาร ว่าทำได้เป็น จังหวะ และทั่วกันหรือไม่

อาชีพของคนแต่ก่อนคือต้องทำนากันทุกคน คนอยู่สวนไม่ค่อยมี

น้องสาบอกเพิ่มเติมว่า พอน้ำท่วมมาก คนก็เลิกทำนา

คนสมัยนี้จะหาคนช่วยเก็บ ช่วยทำนาก็ไม่มี ไปจ้างก็แพง ปีหนึ่งเป็นหมื่น ๆ เฉลี่ยแล้วเราซื้อ ข้าวสารดีกว่า ทำทุกอย่างให้ง่ายเข้า สภาพนาในบ้านโคกยางตอนนี้ยังมี แต่ไม่มีคนทำแล้ว นอกจากนี้ การทำนาเมื่อก่อนใช้วัวควายทำนา ไม่มีควายเหล็กแบบนี้

สมนึก ชูกระชั้น บอกว่า แต่ก่อนมีการคดห่อข้าวไปกินในนาด้วย

แต่ก่อนดักไขกุ้ง ได้ตัวใหญ่เท่าข้อมือ คืบหนึ่ง ๔-๕ กิโลกรัม ไม่มีราคา กินกันอย่างเดียว แต่ ก่อนคลองยังลึก ตอนนี้น้ำไปไม่ค่อยรอดแล้ว ตอนนั้นพอได้กุ้งมาบางครั้งก็เอามาปอกเปลือก แล้วสับให้ เนียน (ละเอียด) ใส่เครื่องปรุงแล้วหนึ่ง เปลี่ยนรูปแบบเพิ่มรสชาติเสียบ้าง

แต่ก่อนสมบูรณ์มาก จะหากินยังงี้ก็ได้ ถ้าที่นี้น้ำไม่ท่วม นายพุ่มวาดฝันว่า ชุดสระไว้เลี้ยงปลา ก็ดีมาก แต่ตอนนี้ประสบปัญหาน้ำท่วม ทำอย่างนั้นไม่ได้

ศิลปินพื้นเมืองอย่างหนึ่งตระกูลตอนนี้อยู่แล้ว แต่ก่อนมีมาก เป็นแบบหนังควายแท้ ๆ (เบา- เหลือน้อย)

น้องสา บอกว่า คืบนี้ในวัดเกาะเสือมีรองเง็ง รองเง็งไม่ค่อยมีนานแล้ว เป็นรองเง็งเกาะลันตา

นายพุ่มมีลูก ๑๐ คน ภรรยาเสียเพราะหมอบอกว่าเป็นมะเร็งที่ลิ้น ลักษณะคือเป็นตุ่มขึ้นที่กลาง ลิ้น เทาปลายเม็ดข้าวสาร ทำอย่างไรก็ไม่หาย หมอบอกว่าให้ป้ายายก็ไม่ยอมป้า หมอเลยช่วยไม่ได้

นายพุ่มจึงต้องอยู่กับลูก ๆ และไม่ยอมแต่งงานใหม่ ทำให้ลูก ๆ ยังอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น นายพุ่มพูดชัดเจนว่า “ไม่คิดมีใหม่ เพราะหามาคงลืมลูกแน่ ๆ เลยไม่หา และการหาใหม่ก็เท่ากับ **ก่อไฟบนหลังตัวเอง**”

ใกล้ ๆ กันนั้นมีหลานของนายพุ่มคนหนึ่ง พ่อและแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ แต่ทุกคนก็ดูแลอย่างดี ไม่ทิ้งขว้าง เพราะถือเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน

นายพุ่ม บอกว่า “**เด็กเดี๋ยวนี้ชอบทำเหมาไม่รู้จักเด็ก ไม่รู้จักผู้ใหญ่**”

สมัยเงินผันชาวบ้านได้เงินกันคนละเล็กคนละน้อย ช่วงนั้นสะพานแก้มดำถูกพังเพื่อสร้างใหม่ นายพุ่ม เป็นผู้ใหญ่บ้านสมัยนั้น จึงไปขอสะพานไม้แก่นมาสร้างสะพานที่ย่าหรม ตอนนั้นที่โคกยางแบ่งเป็น ๔ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๑ หย่อมบ้านหน้าวัด หมู่ที่ ๒ บ้านโคกยาง หมู่ที่ ๓ บ้านย่าหรม หมู่ที่ ๔ บ้านหนองยาว เดิวนั้นมีมากถึง ๘ หมู่บ้านแล้ว (**ตรวจสอบ พ.ศ.สร้างสะพาน**)

ถนนหนทางเมื่อก่อนลำบากมาก แม่ของนายพุ่มเคยไปตลาด ออกตั้งแต่เช้า ตีสามตอนบ่ายจึงจะถึง ต้องข้ามเขาหนองยวนไปก่อนจะถึงตลาด

นางลอบ เล่าว่า ยังเคยทุนถึงข้าวจ้าวจากบ้านไปถึงอนามัย แต่ก่อนไม่มีถนน ลำบากมาก นางลอบพูดติดตลกว่า “**นั่นสิว่าทำไมสูงไม่ขึ้น**”

สมนึก ชูกระชั้น บอกว่า เวลาแม่น้ำท่วม ที่อนามัยจะมีการชิงลวดหนาม เพื่อกันเขตเอาไว้

การไปโรงเรียนสมัยก่อนต้องไปเรียนที่วัดโคกยาง มีครูผ่องสอน เป็นคนแขกชาวย่านชื่อ รู้สึกว่าทั้งพ่อและแม่เป็นคนแขก นายพุ่มคิดอยู่นานจึงบอกว่า ครูผ่อง นามสกุล**หมื่นพรหม** นามสกุลนี้แถวนี้ไม่มีแล้ว เพราะครูผ่องไม่มีลูกสืบสกุลด้วยกันกับนางเคียน ซึ่งเป็นญาติกับนายพุ่มด้วย

ครูอีกคนของโรงเรียน ก็เป็นนักเรียนที่พอจบชั้น ๔ ครูผ่องก็เอามาช่วยสอน ครูผ่องเป็นคนตั้งโรงเรียน ดูแลโรงเรียนมาแต่แรก แต่ก่อนไปโรงเรียนเด็กใส่เสื้อสีขาว กางเกงดำ กางเกงสีาก็ก็ไม่มีใครว่า ใส่อะไรไปก็ได้ **ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ทุกวันนี้ พ่อท่านด้วน เจ้าอาวาสวัดโคกยางหวงเอาไว้ บอกว่าขอให้ที่นี่เป็นโรงเรียนในวันหน้า**

นายพุ่มจำได้อีกว่าโรงเรียนที่หน้าโรงพักในปัจจุบัน ตอนอยู่ชั้น ๔ ครูใหญ่ให้พามีดพราไปคนละเล่ม ทางเขตตั้งโรงเรียน นายพุ่มจึงมีส่วนในการทำเขตบริเวณโรงเรียนโคกยางด้วย

นายพุ่มจบชั้น ป. ๔ ยังเคยไปสอบเรียนต่อที่โรงเรียนบ้านควนปริง อาคารหลังนั้นมีมานานมากแล้ว น่าจะเป็นร้อย ๆ ปี ตอนนั้นต้องไปนอนค้างที่บ้านยายฝ่าย ตอนนั้นยายไม่รู้จะให้อะไรและไม่มีอะไรให้ จึงมอบครกหินใบหนึ่งให้ ตอนนี้อยู่

นอกจากนี้ แม่ย่าของนายพุ่มมีแพรอยู่ผืนหนึ่ง ท่านให้ไว้หม่ม นายพุ่มห่มจนขาดหมด เพราะนึมน่าห่มมาก ๆ

ตอนนายพุ่มบวชเณรอยู่กับ**พ่อท่านด้วน** ตรงถนนสายแก้มดำ พ่อท่านคุดห่อข้าวทุกวัน ไปชุดดิน สะสมไปเรื่อย ๆ ท่านตั้งใจว่าจะให้ถนนสายนี้ได้มีรถวิ่ง ส่วนอนามัยโคกยางในปัจจุบัน แต่ก่อนเป็น

สุสานจีน ประมาณ ๔๐ กว่าปีก่อนก็ยังมี พ่อท่านด้วนบอกว่า “แกวงเล็บไว้ว่า ขอให้เป็นอนามัย” พ่อท่านด้วนเล่าให้นายพุ่มฟัง พอเพียงนายพุ่มก็ต้องเอ้าชั้น (ปีนโต) ตามไปให้พ่อท่านขณะขุดดินทำถนน พ่อแม่นายพุ่มเสียตั้งแต่ยังไม่ได้เมีย นายพุ่มลาสิกขา ๒ ครั้ง พ่อท่านด้วนไม่ยอมให้สึก แกลยาก็ให้อยู่ประจำวัดสักรูป ตอนไปลา ยังไม่ได้เอาผ้าสิกไปด้วย แต่นายพุ่มเอาผ้าไปแอบไว้ที่ท่าน้ำ เขาเขียนหมากไปให้พ่อท่าน ท่านว่า “ไม่เอา หมากกูเยอะแล้ว” แต่ตอนนั้นนายพุ่มก็รอโอกาส แล้วก็ออกมาจากวัดทันที

นายพุ่ม ทิ้งท้ายว่า “คนปัจจุบัน ตัวใครตัวมัน ไม่เอื้อเฟื้อกัน”

สำรวจ ๔ สัมภาษณ์ นายแยม หนูเรื่อง

โดย กุลยา ศรภักดี ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๐

นายแยมจบการศึกษาชั้นประถม ๔ โรงเรียนโคกยาง ซึ่งอยู่ในวัดโคกยาง

นายแยมเล่าเรื่องโคกยาง ว่า มีต้นยางใหญ่อยู่ในสวนยางของนายชาย ชื่อ นายเพ็ญ หนูเรื่อง ลักษณะพิเศษของต้นยางใหญ่นี้คือไม่มีเงาของต้นไม้ ซึ่งเป็นเรื่องแปลก

ต่อมามีการขุดหนองสระให้สวนยางใหม่ มีความจำเป็นต้องโค่นต้นยางเดิม ถ้าไม่โค่นต้องเสียเงินให้กองทุน ๖๐๐ บาท นายเพ็ญจึงตัดต้นยางทิ้ง ทำให้ลูกสาวล้มป่วย อาการคือเป็นแผลซึ่งเป็นรูลึกที่สะอว ลูกสาวนายเพ็ญตายในเวลาต่อมา นายแยมเล่าต่อว่า อยู่มาไม่นาน นายเพ็ญก็ล้มป่วยลง หมอบอกว่าเป็นมะเร็งในเม็ดเลือด แต่นายแยมเล่าว่าไม่เคยแสดงอาการมาก่อน ในที่สุดนายเพ็ญก็ตายตามลูกสาวไป

เหตุการณ์สำคัญตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ทวด มา น้ำไม่เคยท่วมมากเหมือนปี พ.ศ.๒๕๑๘

ลุงแยมเล่าเรื่องพ่อท่านด้วน วัดโคกยาง มีความพิเศษคือเมื่อมีการยิงปืนประลองกระสุน เมื่อยิงปืนกระสุนจะคุด พ่อท่านด้วนจะทำผ้าประเจียด (ผ้ายันต์) ใครมีผ้าประเจียด เมื่อถูกยิง ลูกกระสุนจะไม่ปะทุ ลุงแยมรู้เรื่องเหล่านี้จากนายชายซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้น

เมื่ออายุประมาณ ๙-๑๐ ปี หรือประมาณปี พ.ศ.๒๔๘๐ นายแยมย้ายไปอยู่ที่นาท่ามใต้ เพราะแม่ยายยกสมบัติให้ส่วนหนึ่ง เป็นที่ทำกิน เลยไปอยู่บ้านเมียนับแต่นั้น

ลุงแยมร้องเพลงให้ฟังหลายเพลง ดังนี้

ฮาเฮ้อ...เหอ

หาเมียอย่าหาไกล

ได้พลูสักใบชวนกันฉีก

หาหมหัวไดต่อชายคา

ตันไคร * เหอ

หาหมหัวได* ต่อชายคา

ได้หมากสักชีกชวนกันผ่า

ตากผ้าราวเดียวกัน เฮ้อ ...เหอ

หมายเหตุ : ไคร * คือ ต้นตะไคร้

ไค* คือ บันได

ฮาแฮ้อ...เหอ

ต้นถิ่น* เหอ

ขึ้นกินลงกิน

ไม่รู้เสียเลย* บังใจคด

หลุด (โคลน) ติดดินพอล้างสิ้น

ติดความมลทินล้างไม่หมด

ไม่รู้เสียเลยว่าบังใจคด

ล้างไม่หมด ความมลทิน แฮ้อ...เหอ

หมายเหตุ : ถิ่น * คือ ต้นกระถิน

เลย * คือ เลย

ขึ้นเขาเหอ....

ไปตัดหวายเดา* มาคล้องช้าง

ทำบ่วงให้กว้างกว้าง

ขึ้นไปคล้องช้างบนภูเขาเขียว

ช้างอื่นสักหมื่นร้อย

ไม่เหมือนพลายน้อยตัวเดียว

ขึ้นไปคล้องช้างภูเขาเขียว

ตัวเดียวอ้ายลิงโลด แฮ้อ...เหอ

หมายเหตุ : หวายเดา * คือ ไม้ที่มีลักษณะเหมือนต้นเตาร้าง

ไก่อ่าวเหอ...

นอนราวทอโหก*

ขึ้นหมากมา ตอโพรก*

โหกนี้จะคาเอาไว้ใคร

คาไว้แม่ป่า แม่ย่า

แม่ยายก็อยู่ไกล

โหกนี้จะคาเอาไว้ใคร

ใยไหมดอกคำอ่อน แฮ้อ...เหอ

หมายเหตุ : โหก* คือ นูก ซึ่งเป็นเครื่องทอแบบพื้นเมือง

ตอโพรก* คือ วันพุ่มนี้

ต้นหยง ๆ หยงไทรละน้อง

หยงดอกกลิ่นทม

บังรักที่แค้น รักที่นม

ยังที่หนึ่งเลย ยังไม่บอก

น้ำขุ่นไว้ใน

น้ำใสไว้นอก

ยังสิ่งหนึ่งเลยยังไม่บอก

สาวหยอก น้องสาวนิกเอาเอง

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศ.โคกยาง และเว็บไซต์ไทย ตำบล ดอท คอม)

ตำบลโคกยาง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกันตังไปทางทิศเหนือ ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๔๓.๕๔ ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลนาโตะหมิง อำเภอเมืองตรัง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลย่านซื่อและตำบลคลองลู อำเภอกันตัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำตรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา

สภาพพื้นที่มีหลายลักษณะอยู่ติดแม่น้ำและควนเขา มีพื้นที่ราบลุ่มและควนเขา มีพื้นที่ราบลุ่มและควนสูง ทุ่งนา ที่ราบสูงติดกับภูเขา บางส่วนที่ราบลุ่มและทุ่งนาติดแม่น้ำ เมื่อถึงฤดูฝนน้ำท่วมแบบเฉียบพลัน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตร

แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำตรัง คลองสว่าง คลองมุด คลองยะหมร ห้วยน้ำฉา

ประชากร ทั้งสิ้น ๔,๑๘๑ คน มีจำนวนครัวเรือน ๑,๑๗๔ ครัวเรือน (ข้อมูลเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๐) ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำสวนยางพารา ปลูกไม้ พืชไร่ พืชผักสวนครัว การทำปศุสัตว์ การทำประมงชายฝั่งด้วย นอกจากนี้ยังมีอาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง

การคมนาคมเส้นทางหลวงชนบทได้สามทางคือ สายโคกยาง-บางสัก โคกยาง-นาเมืองเพชร และโคกยาง-กลิ้งกลอง

ศาสนสถาน มีวัดโคกยาง และศาลเจ้าอีก ๑ แห่ง

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๓ - ๖๔)

ตำบลโคกยาง พื้นที่เป็นที่สูง มีดินยางใหญ่ขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๑ **บ้านฉาง** ทุกบ้านมีช้าง เพราะมีอาชีพทำนา (มีฉางรวมหรือมีบริเวณไหนที่มีฉางที่เด่นเป็นพิเศษ)

หมู่ที่ ๒ **บ้านโคกยาง** ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบลโคกยาง

หมู่ที่ ๓ **บ้านยะหมร** ชาวมุสลิมชื่อยะหมร จากไทรบุรี เข้ามาอยู่เป็นคนแรก (มีคำภาษามลายู jarum - ยารม แปลว่าเข็ม)

หมู่ที่ ๔ **บ้านหนองยาว** มีหนองน้ำทอดยาวไปตามหมู่บ้าน

หมู่ที่ ๕ **บ้านหนองเหม้า** มีต้นส้มเฒ่าอยู่ริมหนองน้ำ

หมู่ที่ ๖ **บ้านสว่างคีรี** หมู่บ้านตั้งอยู่บนเขาหวาง หรือเขาสว่าง ซึ่งอยู่ที่ปลายทางของคลองสว่าง ต่อมาจึงใช้ชื่อว่าบ้านสว่างคีรี (ตรวจสอบหมู่บ้าน อยู่บนเขาหรือเชิงเขา)

หมู่ที่ ๗ **บ้านพนมวัง** มีแอ่งน้ำขนาดใหญ่และลึก เดิมเรียกวังอิโส เพราะมีต้นอิโสขึ้นอยู่ (แอ่งน้ำในสายห้วย หรือหนองน้ำ)

หมู่ที่ ๘ **บ้านทุ่งสำน** ในทุ่งมีต้นสำนขึ้นอยู่มาก (ยังมีอยู่หรือไม่ อยู่ตรงไหน)

เอกสาร ๓ (ส่วนหนึ่งของแผนที่ ภก ๑.๒๓/๑๙)

หมายเหตุ บริเวณตำบลโคกยางเดิมชื่อตำบลบางยารม

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลควนธานี

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 นางเจียน หนูโมระ	๘ หมู่ที่ ๕ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๕๖๗ (ดู ▶ <u>สำรวจ ๔</u>)
--	--

๒

นางฉิม รักจริง	๕๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๕๖๖ (ดู ▶ <u>สำรวจ ๕</u>)
-----------------------	---

๓

 นายชอบ พุดจีน	๒๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๕๖๑ (ดู ▶ <u>เวที</u>)
--	--

๔

 นายประจวบ ทวิสุวรรณ	๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๕๗๐ (ดู ▶ <u>เวที</u>)
--	---

๕

 นายประดับ ศรีทอง	๔๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด ๒๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๗ (ดู > เวย์)
---	--

๖

 นายประเสริฐ แก่นเมือง	๓๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๗๕ (ดู > เวย์)
--	--

๗

 นายเปี่ยม วรรณดี	๒๕/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๗๒ (ดู > เวย์)
--	---

๘

 นายยกไ้ เครือสุวรรณ	๑๙ หมู่ที่ ๔ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๕๗๒ (ดู > เวย์)
--	--

๙

 นายยงยุทธ วงศ์เทพบุตร	๓๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด ๒๗ มีนาคม พ.ศ.๒๕๙๐ (ดู > เวย์)
--	--

๑๐

 นายเลี่ยน ไซติกมาศ	๘๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๗๖ (ดู ▶ เวย์)
---	---

๑๑

 นายวิจิตร วรตันติ	๑๗ หมู่ที่ ๓ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๐ (ดู ▶ เวย์)
--	--

๑๒

 นายสวัสดิ์ วรตันติ	๑๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด พ.ศ.๒๔๖๗ (ดู ▶ เวย์)
---	---

๑๓

 นายอนุ สิงห์สังข์	๔๙ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง เกิด ๑๓ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๔ (ดู ▶ เวย์)
--	--

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

๑

องค์การบริหารส่วนตำบลควนธานี	๑๒๑/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง โทรศัพท์
-------------------------------------	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

- หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะยาว (ดู> เวที ๒ เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๒ ควนธานี (ดู> เวที ๒ เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๓ บ้านบ่อหลาโอน (ดู> เวที ๒, ๙ เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่งหลา (ดู> เวที ๒ เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๕ บ้านบีนหี (ดู> สำรวจ ๑, ๔, ๕ เวที ๒, ๗ เอกสาร ๒)
หมู่ที่ ๖ บ้านบางหมากน้อย (ดู> เวที ๒, ๙ เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

- คลองขุด (ดู> สำรวจ ๒ เวที ๓)
ควนฝาละมี (ดู> เวที ๓)
คูคูก คูหราง (ดู> สำรวจ ๗ เวที ๓)
ท่าแก้มดำ สะพานแก้มดำ (ดู> สำรวจ ๒ เวที ๙)
ท่าหัวไทร ศาลาหัวไทร (ดู> สำรวจ ๒, ๗ เวที ๓, ๙)
บางท่าเนียบ บางบัวศรี บางไทร บางปึงปึง คลองช้าง (ดู> เวที ๙)
บางลงเรือ (ดู> เวที ๓)
บ้านนาโน บางน้ำใส คลองขุดนาโน (ดู> เวที ๔)
บ้านในสวน (ดู> เวที ๙)
โรงโปลิศ หลุมอิฐ เต่าเผาอิฐ (ดู> เวที ๓)
วัดควนธานี (ดู> เวที ๕)
ศาลเจ้า (ดู> เวที ๓)
สวนพระตรัง (ดู> เวที ๓)
หนองศรีเมือง (ดู> เวที ๙)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

กำนันพื้น (ดู> สำรวจ ๖)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

(ดู> สำรวจ ๖)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

ญี่ปุ่นขึ้นเมือง (ดู> สำรวจ ๔.๕)

ปีนใหญ่ (ดู> เวที ๔)

เสียค่าหัว เงินรัชชูปการ (ดู> สำรวจ ๔)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลอยกระทง (ดู> สำรวจ ๗)

ลากพระน้ำ (ดู> สำรวจ ๔ เวที ๔.๖)

๕.๒ การละเล่น

อิ้วทอง (ดู> เวที ๖)

๕.๓ ภูมิปัญญา

ยางแท่น (ดู> สำรวจ ๔)

๕.๔ ความเชื่อ

ศาลหลักเมือง แม่หลักเมือง (ดู> สำรวจ ๖)

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรศักดิ์ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

ตำบลควนธานีนอกจากจะเคยเป็นที่ตั้งเมืองแล้ว ยังมีตำบลที่อยู่ติดแม่น้ำตรังหลายหมู่บ้าน ในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ สุทิน สีสุข นักวิจัยอีกคนหนึ่งร่วมสำรวจและช่วยถ่ายรูปด้วย จุดที่ลงไปสำรวจมี ๒ จุด คือ

บ้านบิन्हยี่ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดริมน้ำ และอยู่ตรงช่วงคดโค้งของแม่น้ำ ถ้าใช้ถนนสายตรง-

กันดั้ง เมื่อเข้าเขตบ้านบางหมากน้อย ให้สังเกตด้านขวามือ จะเห็นป้ายบอกทางเข้า **กลุ่มเครื่องแกงตำมือบ้านบิन्हยี่** ให้กลับรถและตรงเข้าไปทางที่มีศาลาหลังคาสี่เหลี่ยมอยู่ปากทาง เข้าไปจนสุดทางถนนคอนกรีตจะพบแม่น้ำตรัง แต่เนื่องจากมีน้ำกัดเซาะริมตลิ่งพังกว่าเดิมมาก ทำให้ถ่ายรูปได้ยาก ไม่สามารถมองเห็นเส้นทางน้ำได้มากนัก

คนบ้านบิन्हยี่ตกแต่งหน้าบ้านด้วยไม้ดอกไม้ประดับอย่างสวยงามเกือบทุกบ้าน **ยายเจียน หนูโมระ** ซึ่งตั้งบ้านอยู่ตรงสุดถนนบ้านบิन्हยี่ หลังศาลาอเนกประสงค์ประจำหมู่บ้าน เล่าว่า ที่นี้ไม่เคยมีเรื่องลักขโมย อยู่กันอย่างสบายมาตลอด ในขณะที่นักวิจัยนั่งคุยกับยายเจียน **ยายจิ้ม รักจริง** ผ่านมานั่งคุยด้วย ยายบอกว่ากำลังจะเอาของไปให้ที่ชมรมแม่บ้านทำเครื่องแกงตำมือบ้านบิन्हยี่ แต่แวะพูดคุยพักเหนื่อยก่อน วันนั้นจึงมีสีสันขึ้นเมื่อทำให้เพื่อนบ้านชราสองคนได้พูดคุยเรื่องเก่า ๆ ร่วมกันอีกครั้ง

สำรวจ ๒

สะพานแก้มดำ เป็นทางข้ามระหว่างตำบลควนธานีและตำบลโคกยาง บนถนนสายโคกยาง-บางสัก ในเขตตำบลควนธานีมีบ้านหลังใหญ่หลังหนึ่งอยู่ทางขวามือตรงตีนสะพานพอดี เป็นบ้านของกำนันพื้นที่ สุทินนทร์ อดีตกำนันตำบลควนธานี หน้าบ้านมีการจัดสวนไว้อย่างสวยงาม เจ้าของบ้านทั้งสามคนเป็นลูกสาวของกำนันพื้นที่ ทุกคนมีความเป็นมิตรอย่างมาก เตรียมผลไม้ให้กินมากมาย ได้แก่ ส้มและขนุน ซึ่งปลูกในที่ดินของบ้านตัวเอง

ถัดไปทางด้านหลัง เป็นบ้านหลังเก่าทำด้วยไม้ มีเรือเก็บอยู่ใต้ถุน ลูกสาวกำนันซึ่งยังไม่แต่งงานทั้งสามคนช่วย ๆ กันเล่าให้ฟังว่า เวลาจะออกไปหา กินก็ใช้เรือที่มีอยู่ในบ้าน บางลำก็ทำขึ้นเอง ถ้ามองจากบ้านหลังเก่า ทางด้าน ขวามือจะเห็นคลองลัดหรือ **คลองขุด** เป็นคลองที่ตัดเข้าไปเพื่อย่นระยะเวลา การเดินทางไปตัวเมืองของเจ้านายสมัยก่อน หลังจากนั้น จันและสุทิน ได้เดิน ไปดูหลุมฝังศพของกำนันพินและถ่ายรูปไว้

ก่อนกลับเรารอถ่ายรูปภรรยาของกำนันพิน ซึ่งอายุเกือบร้อยปีแล้ว คุณยายยังมีรอยยิ้มที่สวยงามราวกับยังสาวและพินไม่ร่วงโรยเท่าทุกวันนี้ ที่สำคัญ ลูกสาวทุกคนดูแลคุณยายดีมาก ดูได้จากชุดสวยที่คุณยายใส่ในวันนั้น

หลังจากนั้นไม่นานเราทั้งสามคนเดินทางกลับก่อนที่ฝนจะตกหนัก พร้อมกับนัดหมายกับลูกสาวกำนันพินคนหนึ่งว่า จะรอเอาเอกสารงานศพ กำนัน ซึ่งพี่สาวใจดีจะนำไปฝากไว้ที่บ้านจันซึ่งอยู่ใกล้โรงเรียนบ้านควนปริง และเป็นทางบ้านกลับบ้านสุทริณท์ถ้าไปจากในเมือง หลังจากวันนั้นไม่นาน

จันได้รับเอกสารนั้น นึกขอบคุณในใจ แต่ก็ยังหาโอกาสแวะไปขอบคุณ ด้วยตัวเองไม่ได้

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ มีโอกาสเก็บภาพแม่น้ำตรัง บริเวณท่าแก้มดำในวันที่อากาศดีในรอบหลายวันที่ผ่านมา มองเห็น คลองขุดซึ่งผ่านเรือนไม้หลังบ้านกำนันพิน

สำรวจ ๓ (๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐)

ผ่านไปเกือบเดือน จันลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่ควนธานีอีกครั้ง คราวนี้ไม่ได้มีผู้ร่วมทางลงไปด้วย อย่างที่ผ่านมานอกจากนี้ควนธานีอยู่ห่างจากบ้านของจันซึ่งติดเขตตำบลควนปริงไม่เกิน ๓ กิโลเมตร การเดินทางไปคนเดียวก็คล่องตัวดี เพียงแต่ต้องระมัดระวังในการเก็บข้อมูลให้มาก อีกอย่างวันนี้ใช้ กล้องฟิล์มในการลงสำรวจ ซึ่งจันก็พบว่ามันยุ่งยากกว่าการใช้กล้องดิจิตอลและเหนื่อยกว่าการลงไป พร้อม ๆ กันหลายคนมาก อีกทั้งจันไม่ได้นัดหมายก่อนล่วงหน้าจึงไม่แน่ใจว่าจะพบผู้ประสานงานหรือไม่

เมื่อไปถึง อบต.มีคนช่วยเหลือเป็นอย่างดี โดยโทรติดต่อกับรองนายกฯ นายจรูญ ทวีสุวรรณ ซึ่งเป็นผู้ประสานงาน นายจรูญแจ้งมาว่าให้ใครก็ได้จาก อบต.นำลงพื้นที่ก่อน แล้วรองนายกจะตามไปสมทบที่ **ท่าหัวไทร**

คนที่นำทางไปในวันนี้ชื่อ **นายนิกร โชติช่วง** จุดแรกนำไปที่ **เครื่องสูบน้ำ** ซึ่งเป็นท่าที่ตรงกันข้ามกับสายน้ำที่มาจาก **คลองช้าง** จากนั้นจึงไปที่ท่าหัวไทร โดยตัดออกไปทางหน้าวัดควนธานี เข้าถนนสายหัวไทร จนถึงท่าน้ำ

ผู้ประสานงานและผู้นำทางพาไปดูร่องรอยบ้านเจ้าเมืองตรังและคูคูเก่า ซึ่งเป็นบริเวณที่เคยขังนักโทษด้วย ดูความลึกในปัจจุบันแล้วคิดว่าแคบกว่าเก่าหลายช่วงตัว

หลังจากสำรวจบริเวณนี้แล้วก็เดินทางกลับเพราะต่างคนต่างก็ติดภารกิจ และถ้ามีโอกาสอยากให้ไปพูดคุยกับครูเปี่ยม และครูเลียน (ข้อมูลเพิ่มเติมในเวทีตำบลควนธานี)

สำรวจ ๔ สัมภาษณ์ นางเจียน หนูโมะระ

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ชื่อ **บ้านบิณห์** นางเจียนก็ไม่ว่ามีที่มาของชื่ออย่างไร เพราะเป็นคนควนธานี แต่แต่งงานมาอยู่ที่บ้านหลังนี้ตั้งแต่อายุ ๒๔ ปี แม่ของสามีเล่าให้ฟังว่า “แต่แรก เขาว่าคนแขกมาอยู่ เพราะเป็นบ้านแขกมาก่อน เลยตั้งชื่อตามชื่อแขก”

สามีของนางเจียนชื่อ นายเหล็ก หนูโมะระ มีอาชีพหากุ้งหาลา เสียไปเมื่อสี่ปีแล้ว หลังจากที่สามีเสีย อุปสรรคเกี่ยวกับการหากินทางน้ำก็ถูกขายไปหมด ส่วนคนที่เป็นที่รู้จักไปถึงบางหมาก คือ นายเหล็ก หนูโมะระ พี่ชายของนายเหล็ก นายเหล็กมีความสามารถในการแทงจะเข้ได้เก่งมาก ซึ่งทั้งนายเหล็กและนายเหล็กเป็นคนดั้งเดิมอยู่ที่บ้านบิณห์

ตอน **ญี่ปุ่นขึ้นเมือง** นางเจียนยังอยู่ที่ควนธานี คนพวกนั้นหาคนไปถือดาบถือหอกอยู่ริมถนน ส่วนผู้หญิงก็อยู่บ้าน ขุดหลุมเอาของลงไปในหลุม เป็นการรักษาข้าวของเขาไว้ ตอนนั้นจำได้ว่า อายุ ๑๘ ปี ต้องเดินจากบ้านถึงทับเที่ยงเพื่อมาซื้อของ ซึ่งอาหารขาดแคลน พริกขาด เกลือขาด ทุกอย่างขาดหมด ตอนนั้นครั้งจะทำนา ทำสวน ทำยังงี้ก็ไม่ได้ราคา

นางเจียนเล่าถึงการ **ทำยางแท่น** สมัยก่อนเอาใบส้มม่วงมาต้ม ฆ่าเชื้อ

คนที่แต่งงานสมัยก่อนต้องนุ่งโจงกระเบน คนที่ถ่ายรูปส่วนมากเป็นคนรวย

สมัยก่อนมีการเสียค่าหัว ในราคา ๓ บาทบ้าง ๔ บาทบ้าง ใครไม่เสียจะถูกเรียกให้มาขุดดินทำถนน เพื่อเป็นการลงโทษเท่านั้น (ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ คนไทยอายุ ๒๐-๖๐ ปี ต้องเสียเงินให้ราชการเรียกว่าเงินรัชชูปการ ซึ่งเลิกไปหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง)

บ้านในอดีตมีการทำรั้วที่เรียกว่า **คด** ทำด้วยต้นระกำ เพื่อเป็นการป้องกันภัย

คลองบินหยี ตอนนางเจียนเด็ก ๆ ข้ามถึง แต้น้ำลึกและแคบกว่าตอนนี้ ลึกขนาดจมน้ำ เป็นวังอยู่ก็มาก ซึ่งตรงนี้น้ำทะเลหนุนขึ้นมาถึงประมาณเดือน ๕ ของทุกปี

ปี ๒๕๑๘ เป็นปีที่มีน้ำท่วมมากที่สุด ตอนน้ำท่วมเหนี่ยวน้อยมาก ต้องขนของไปอยู่บนคอน

ข้าง ๆ บ้านที่บินหยีเคยเป็นเรือนชั่วคราว แต่ต่อมามีการจัดงานที่บ้านอยู่เรื่อย ๆ จึงต้องรื้อเรือนนั้นทิ้ง เครื่องมือดำข้าวก็เคยเก็บเอาไว้ แต่น้ำพัดเมื่อสมัยน้ำท่วมหมดแล้ว

ประเพณีมีการ**ลากพระน้ำ** ในอดีตเคยลากพระมาแถวบินหยีอยู่ปีหนึ่ง นอกนั้นลากจากหัวไทร ทุกวันนี้มีพระมาฉันข้าวในหมู่บ้านเดือนละครั้ง โดยนิมนต์พระจากวัดควนธานีมาทุก ๆ วันที่ ๒๐ ของเดือน ทำอย่างนี้มานานหลายปีแล้ว เทียบได้กับการมีผู้ใหญ่มา ๒ สมัย ซึ่งมากกว่า ๑๐ ปีแล้ว

ถนนในบ้านบินหยีไปสุดทางไม่ห่างจากหน้าบ้านนางเจียนมากนัก จากนั้นจะมีทางเดินด้านซ้ายต่อไปตามสายคลอง ซึ่ง อบต. กำลังจะทำถนนตลอดสายนี้

นางเจียนมีความสามารถในการร้องเพลงกล่อมเด็ก เพราะในขณะที่คนอื่น ๆ ไปทำไร่นา นางเจียนก็รับเลี้ยงลูก ดูแลน้องคนนั้นคนนี้ให้ นางเจียนบอกว่า “สมัยนั้นไผ่ผ่นหาดังค์”

นางเจียนเล่าว่า พ่อเป็นหมอปราหมณ์ ชื่อ จอน ทวีสุวรรณ มีเมีย ๒๕ คน นางเจียนเสียใจที่แม่ตายเพราะโดนฝ่ายหญิงคนอื่นทำของใส่ และตัวเองไม่ทันได้ดูแลแม่อย่างเต็มที่ และจากการที่พ่อแม่ต้องแยกทางกันเพราะพ่อมีเมียมาก ทำให้นางเจียนไปอยู่กับน้าสาว มีน้าสาวคอยดูแล น้าสาวคนนี้สอนการร้องเพลงกล่อมเด็กให้อยู่เรื่อย ๆ ซึ่งเด็กที่โรงเรียนแถวนี้จะมาขอให้ยายเจียนร้องให้ฟังเพื่อเก็บเป็นข้อมูลบ่อยครั้ง

นางเจียนยังบอกอีกว่า เรื่องสมัยก่อน ๆ ที่จำได้จะเล่าให้ลูกและหลานฟังเสมอ เพื่อให้รู้ว่าแต่ก่อนอยู่กันลำบากอย่างไร

เพลงกล่อมเด็กจากยายเจียน ถอดไม่ครบเพราะมีเสียงไก่ขันข้างบ้านแทรกมา ประกอบกับยายเจียนเสียงเบา

ฟ้าลั่นเหอ
พระศรีสุชนไปรบศึก
.....
รบเมืองพระยาจัน

ลั่นมาครึกครึก
รบที่เมืองพระยาจัน
ฤๅซีเขาเขียนสาส์นให้รบกัน....
พานางโนรา....

บทต่อมาพูดถึง “นกเขาทั้งห้าร้อยกรง อดข้าวอดน้ำ” (ฟังไม่ชัด)

สำราจ ๕ สัมภาษณ์นางฉิม รักจริง

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นางฉิมเล่าถึงที่มาของชื่อ **บ้านบิณฑิ** ว่าแต่ก่อนมีต้นหยีต้นใหญ่มากอยู่ในบ้านนี้ แต่ไม่ทราบว่ายู่ตรงไหน และบริเวณนี้เคยเป็นท่าเรือ เป็นที่ตั้งของบ้านแขก เลยตั้งชื่อนั้น แต่ไม่รู้ว่าแขกเข้ามาทำไม ชื่อนี้มีมาตั้งแต่สมัยพ่อทวด สมัยใช้เบียด้าง **เบียดไฟ** ส่วนสมัยยายใช้สตางค์ห้า สตางค์บาทแล้ว

นามสกุลดั้งเดิมของนางฉิม คือ ศักดิรัตน์ เป็นของพ่อแก่ ตอนนี้อยู่ญาติ ๆ กันเป็นผู้ใหญ่อยู่คนหนึ่ง แต่เปลี่ยนเป็น ศิริรัตน์ แล้ว ส่วนสามีของยายเป็นคนควนปริง เสียตอนยายอายุ ๔๒ ปี

จำได้ว่าสมัย**ญี่ปุ่นขึ้นเมือง**กำลังเก็บข้าวอยู่ในนา พอมีคนบอกว่าเรือบินลงที่ก้นดง มีคนเล่าอย่างตลก ๆ ว่า ช่างบ้านนายพันช่วย เกาะยาว มีเรือบินลง แต่มีคนพูดขึ้นมาว่า “ใครเอรวัวมาทิ้งในนา ช่างบ้านนายพันช่วยก็ไม่รู้” บางคนก็คิดว่าเรือบินคืออีแร้ง มารู้อีกทีหลังว่าเป็นเรือบินในสงคราม ตอนนั้นมีญี่ปุ่นล่องเรือผ่านมาด้วย เป็นเรือที่มุ่งทางจาก ไม่รู้ว่าอะไรอยู่ข้างใน เรือลำนี้ผ่านไปถึงท่าจีน

ที่บ้านนายพันช่วยมีการทำน้ำหอมจากดอกพิกุล มีกลิ่นหอมมาก

สำราจ ๖ สัมภาษณ์ ลูกสาวของกำนันพัน สุทธิพันธ์

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สมัยที่พ่อเป็นกำนัน ตอนนั้นสนุกมาก เพราะพ่อไม่ได้ทำงานอยู่ที่บ้าน พวกเราลูกสาวก็ไปหาปลาเอง สนุกมาก ผู้หญิงอย่างเรา ๆ ต้องทำเอง ไปหาคล้ามาทำเสื้อ ทำนาก็เบ็ดดินกับจอบกับพั่ว ทำนาจนได้กินได้ขาย สมัยนั้นการขายข้าวเปลือกจะขายเป็นเลียง บางปีถ้าได้ไม่มากก็กินอย่างเดียว นามีมาก ทำด้วยมือตัวเองมาทั้งนั้น

สมัย**กำนันพัน**มีชีวิตอยู่ เป็นคนดีมาก คนสองสามตำบลแถวนี้กลัวทั้งนั้น เรียกว่า คนยำเกรงไปทั่ว กำนันเล่าไว้ว่าสมัย นายอุดม ไพรรัตน์ เป็นปลัด ให้นำจับเสือคนหนึ่ง พ่อนำจับได้แล้วเอามาแถวหมู่บ้านด้วย ซึ่งตอนนั้นลูกสาวยังจำภาพการจับเสือของพ่อได้อยู่บ้าง บางคนทีไปลักวัวก็ต้องเอามาคืนไปคืนกลางชุมชน ใจต้องมาคืนด้วยตัวเอง แต่ก่อนเดินไปดูหนัง ไปไหนมาไหนก็สบาย ไม่ต้องกลัวอันตรายอะไร แต่เดี๋ยวนี้ พันบ้านไปไหนก็น่ากลัวแล้ว

ที่อำเภอกันตัง กำนันพันก็ไปช่วยทำมาก แต่ก่อนที่บ้านเคยเป็นโรงเลื่อย พ่อเอาไม้ที่นี่ไปช่วยงานที่กันตังด้วยเสมอ

สมัยทำสระกระพัง ต้องมีการลอกคลอง กำนันพันก็ไปช่วยด้วย เชื่อกันว่า**ศาลหลักเมือง**มีความศักดิ์สิทธิ์มาก เพราะตอนนั้นจะขุดสระ ก็ยังต้องมาเชิญ **แม่หลักเมือง** ไปขุดสระกระพัง โดยกำนันพันเป็นคนมาเชิญหลักเมืองไป เพื่อให้การขุดสระสำเร็จ

สมัยก่อนมีช้างข้ามคลองนี้ ครั้งหนึ่งมีคณะหนึ่งพาช้างมา ช้างไม่ยอมข้ามน้ำ จนต้องมีคนทรงบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้ช้างข้ามได้ บ้านหลังนี้ยังคงเป็นที่พักของช้างตัวนั้น และคนที่พาช้างมาร่วมถึงเป็นที่พักของคนอื่น ๆ ด้วย อย่างตำรวจก็มาพักที่นี่เหมือนกัน (สงสัยว่าฟังมา หรือได้เห็นเอง)

บริเวณท่าช้างบ้านมีไม้เคี่ยมเป็นตอ ๆ อยู่ เพราะสมัยก่อนมีคอกหมูที่ทำกับไม้เคี่ยมอยู่บริเวณริมน้ำช้างบ้าน พอน้ำลดจะเห็นตอไม้เคี่ยมมากมาย มีการขุดตะปูเหล็กเป็นลิ้ม ๆ รูปร่างสี่เหลี่ยมด้วย

ครั้งหนึ่ง น.ส.อนงค์ศรี บอกว่า เคยเอาไม้ขึ้นมาท่อนหนึ่ง แต่รุ่งขึ้นก็เอากลับลงไปในน้ำตามเดิม เพราะกลัวเจ้าของเดิมจะหวง ไม่กล้าเอา เท่าที่เห็นมา มีหลัก มีเสา มีแผ่นกระดานอยู่เต็มไปหมด

แต่ก่อน น.ส.ประหยัด ยังเคยรับข้ามเรือจ้าง คือพายเรือรับคนทั่วไปที่จะข้ามฟาก คนจากตำบลโคกยาง ตำบลคลองลูซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนนาเหนือ ก็เดินทางมาทางนี้ทั้งนั้น สมัยนั้น ถ้ามีการขายหมู คนขายหมูจะเรียกเรือ ลูกสาวกำนันก็จะไปรับ พอข้ามได้ก็เดินต่อไปทับเที่ยง ไปขายหมูที่ตลาด เรือลำหนึ่งบรรทุกหมูได้แค่ตัวเดียว

เวลาลูกสาวกำนันจะไปสร้างสวน ต้องเดินไปโคกยางหลายกิโล พวกอยู่หลังเขาก็เดินไปไกล ลอดป่าไปนานกว่าจะถึงหมู่บ้าน ต่อมามีการทำถนนสมัยนายกทำเงินผัน

ต่อมาเป็นช่วงที่มีรถถีบ รถรุ่นก็เริ่มมี ตอนนั้นขนทำยางก็จะเอากิโลขึ้นรถ ขนยางขึ้นรถได้ก็ต้องรูดรถถีบนั่นไป เพราะยางหนักมาก ถีบรถไม่ได้

ต่อมา มีการสร้างสะพานแก้มดำสมัยออก นส.๓ ให้ชาวบ้าน น่าจะประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๒

การบุกเบิกที่ดินแถวนี้ ลูกสาวกำนันยกตัวอย่าง ครูฉาย เป็นคนจีนอยู่สวนจันทร์ สมัยนั้นมีข่าวลงหนังสือว่าหลานของครูฉายถูกจับเรียกค่าไถ่ ครูฉายเดินจากรัษฎาจันทร์ เอาของกิน เอาข้าวใส่ตะกร้าไม่ไผ่ใบใหญ่ หอบของขึ้นไปบนเขาสวางคีรีในปัจจุบัน ต้องใช้เวลาเป็นวัน ไปอยู่เป็นเดือน บางครั้งถอนลูกต้นยางแล้วแบกไปทำบนนั้น เป็นคนที่บุกเบิกดินแถวนั้นคนแรก ๆ

บ้านหลังเดิมของตระกูลนี้ยังอยู่ในสภาพดี โดยอยู่ติดริมน้ำ ทางด้านหลังของบ้านในปัจจุบัน มีอุปกรณ์หาปลาครบ และยังมีเรือเก็บไวกี้ได้ถุนบ้านด้วย แต่ก่อนช้างคลองมีต้นไทรใหญ่ ๆ บังน้ำได้ แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว และตลิ่งก็พังมากขึ้น

สำรวจ ๗ สัมภาษณ์ นายจรรยา ทวีสุวรรณ และ นายนิกร โชติช่วง

โดย อุษามาศ เถลิมวรรณ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

จุดแรกทีไปถ่ายรูปคือ**เครื่องสูบน้ำ** อยู่ในเขตหมู่ที่ ๑ บ้านเกาะยาว ฝั่งตรงกันข้ามเป็นปากคลองข้าง เขตตำบลนาโตะหมิง จากหมู่ที่ ๑ เดินทางต่อไปที่หมู่ที่ ๓ ขั้บรถข้ามถนนหน้าวัดควนธานี ฝั่งวัดเป็นหมู่ที่ ๒ บ้านควนธานี หรือ**ท่าหัวไทร** แต่พอเข้าไปในถนนหัวไทร หมู่ที่ ๒ อยู่ฝั่งขวาของถนน ส่วนฝั่งซ้ายเป็นหมู่ที่ ๓ บ้านบ่อหลาโอน

คลองในปัจจุบันกว้างกว่าเดิมมาก จากท่าที่หัวไทร มองไปทางซ้ายมือจะไปเห็น**เกาะน้ำรอบ** ซึ่งมีลักษณะเป็นเกาะขวางอยู่ ทางขวามือไปสุดทางที่สะพานแก้มดำ ทางขวามือยังเป็นจุดจอดเรือเวลามีการแข่งเรือ

หัวโค้งทางด้านขวาฝั่งตรงกันข้ามกับท่าหัวไทร มีบางเข้าไปเรียกว่าบาง**บุงบั้ง** ไปทะเลหน้าสำนักงานประมงน้ำจืดที่นาโตะหมิง ไม่ว่าน้ำจะแห้งอย่างไรเรือก็เข้าไปในบางนี้ได้ตลอด ระดับน้ำน่าจะมีความลึกประมาณ ๕-๗ เมตร

วัน**ลอยกระทง**มีการชักพระ แข่งเรือ ๑๕ ฝีพาย และมีการแข่งเรือมาราธอน ลำละ ๒ คน ประมาณ ๕ ถึง ๕ กิโลเมตรครึ่ง

นายจรรยา เสริมว่า จากท่าหัวไทร ด้านซ้ายมือจะมีคลองขุด ที่ขุดเข้าไปน่าจะประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว

นายนิกร เล่าต่อไปว่าคลองขุด เป็นทางลัด ตอนนี้อยู่ลักษณะคลองคือ ดินด้านนอกถมเข้ามา ส่วนทางทำน้ำดันตลิ่งพังไปมากแล้ว (**ศึกษาเอกสาร จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๕ เกี่ยวกับคลองขุด**)

นายจรรยาเล่าเรื่องคนจีนว่าที่ควนธานีมีน้อย ส่วนมากเป็นคนไทยดั้งเดิม

นายนิกรบอกว่า ตอนที่มีการดูทราย ประมาณ ๓๐ กว่าปีมาแล้ว เคยพบถ้วยชามบริเวณที่ดูทรายขึ้นมา

นายจรรยาเล่าถึงเรื่อง**คูหาราง** ว่าบริเวณนั้นมีการเล่ากันว่า เคยเป็นที่**พักเจ้าเมืองตรัง** เคยพบเจดีย์เก่าแก่สมัยตั้งเมืองด้วย คูหารางมีเนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่ อยู่ในหมู่ที่ ๒ สมัยนี้เรียกง่าย ๆ ว่าเป็น**คุน**นั่นเอง สมัยนั้นเล่ากันว่ามีการทำปากด้วยไม้ไผ่เป็นแนวตลอดคูเพื่อป้องกันนักโทษหนีด้วย

นายนิกรเดินสำรวจและบอกว่า คูนี้มีความลึกมาก ปัจจุบันประมาณ ๒ เมตร กว้าง ๓ เมตร แต่ก่อนอาจจะกว้างถึง ๗ เมตร ดูจากพื้นที่ที่เป็นแนวปากร้าง

ข้อมูลจากเวทีตรวจสอบ

๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สถานที่จัดเวที ห้องประชุม อบต.ควนธานี

ผู้บันทึก ธิติรัตน์ ธารนนท์ พรพิมล รัตนกุล

ผู้เรียบเรียง สุนทรี สังข์อุยर्थ

ผู้ร่วมเวที	๑. นายยงยุทธ วงศ์เทพบุตร	บ้านหัวไทร ทางเข้าบ้านหัวไทร
	๒. นายเลี่ยน โชติกมาศ	บ้านในสวน ซอยหน้าเมือง
	๓. นายประดับ ศรีทอง	บ้านควนธานี
	๔. นายประจวบ ทวิสุวรรณ	บ้านบีนหยี
	๕. นางเจียน หนูโมระ	บ้านบีนหยี
	๖. นายวิจิตร วรตันติ	ควนธานี
	๗. นายชอบ พุดจีน	บ้านเกาะยาว อายุ ๙๐ ปี
	๘. นายสวัสดิ์ วรตันติ	หมู่ ๓ บ้านบ่อหลาโอน
	๙. นายยกไธ่ เครือสุวรรณ	บ้านควนธานี
	๑๐. นายอนุ สิงห์สังข์	หมู่ ๒ บ้านบ่อวัด
	๑๑. นายประเสริฐ แก่นเมือง	บ้านเกิด บ้านบีนหยี ปัจจุบัน บ้านบางหมากน้อย
	๑๒. นายจรรยา ทวิสุวรรณ	บ้านบางหมากน้อย รองนายกฯ อบต.
	๑๓. นายเจตพล ศรมณี	ปลัด อบต. ควนธานี
	๑๔. นายวิรัช กุ้งแก้ว	หัวหน้าส่วนโยธา อยู่การเคหะ หมู่ ๑
	๑๕. นายเปี่ยม วรตันติ	ข้าราชการบำนาญ หมู่ ๒ บ้านควนธานี

ที่มวิจัยและผู้สังเกตการณ์อีก ๖ คน

เวที ๑

๑๓.๐๐ น. ผู้เข้าร่วมวงเสวนาทยอยเดินทางเข้ามาในห้องประชุมที่ทางทีมวิจัยได้จัดเตรียม แผน ที่โบราณ แผนที่ อบต.ควนธานี ติดเตรียมไว้ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมช่วยชี้แจง เรื่องเส้นทาง และแม่น้ำ โดยตรวจสอบกับพื้นที่จริงที่เป็นอยู่ บรรยายภาคเริ่มคึกคักเมื่ออาจารย์สุนทรี และ สกว. เดินทางมาถึง และช่วยอธิบายแผนที่โบราณให้กับคนในพื้นที่ที่ยังสงสัยถึงความถูกต้องของแผนที่

เวที ๒

นายวิรัช กุ่มแก้ว หัวหน้าส่วนนโยบายของ อบต.แนะนำพื้นที่ และลักษณะภูมิประเทศ อบต.ควนธานี โดยใช้แผนที่ประกอบ

ตำบลควนธานีอยู่ห่างจากตัวจังหวัด ๖ กิโลเมตร ห่างจากกันตัง ๑๘ กิโลเมตร พื้นที่ประมาณ ๖๐๐๐ ไร่ แบ่งเป็น ๖ หมู่บ้าน

หมู่ที่ ๑ **บ้านเกาะยาว** มีแม่น้ำตรังไหลผ่าน สิ่งก่อสร้างคือ การเคหะแห่งชาติ สร้างปี ๒๕๔๒ และ ๒๕๔๖ ก่อสร้างสองครั้ง มีครัวเรือน ๕๐๕ หลัง เป็นที่ดินดอน พอน้ำท่วมจะเห็นเป็นเกาะ เป็นที่มาของชื่อบ้าน

หมู่ที่ ๒ **บ้านควนธานี** มีแม่น้ำตรังไหลผ่าน สถานที่สำคัญคือ ศาลหลักเมือง ทางหลวงแผ่นดิน เริ่มจากหมู่ที่ ๒ จนถึงหมู่ที่ ๖

หมู่ที่ ๓ **บ้านบ่อหลาโอน** มีพื้นที่น้อยที่สุด ตรงข้ามกับหมู่ที่ ๒ ซึ่งมีพื้นที่มากที่สุด แม่น้ำตรังไหลผ่าน สถานที่สำคัญไม่มี มีถนนหมู่บ้านเชื่อมระหว่างหมู่ ๑ กับหมู่ที่ ๓

หมู่ที่ ๔ **บ้านนาใน** แม่น้ำตรังไหลผ่าน ถนน ๔๐๓ ผ่าน

หมู่ที่ ๕ **บ้านบิณหยี** แม่น้ำตรังไหลผ่าน

หมู่ที่ ๖ **บ้านบางหมากน้อย** ไม่ติดแม่น้ำตรัง แต่มีเหมืองนามวน และเหมืองบางหมากน้อย สภาพโดยรวมเป็นที่ราบลุ่มและเป็นที่ดินดอน เคยเป็นที่ตั้งเมืองเก่าชื่อควนธานี

เวที ๓

อาจารย์เปรี๊ยม เล่าถึงเรื่องเมืองเก่าว่าหลักฐานหลายอย่างไม่ตรงกัน อ่านแล้วหลักฐานเดิมที่ชัดที่สุดคือ ควนธานี เรียก**ควนฝาละมี** ตั้งเมื่อ ๒๓๕๔ จากเมืองนครศรี ๑๒ เมืองขึ้นกับเมืองนครฯ ตั้งเมืองครั้งแรก การสร้างหลักเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ ประวัติเรื่องเล่ายาว เท่าที่ทันเห็น หลังคาเป็นสังกะสีทรงจัตุรมุข แต่มีผู้เห็นเป็นหลังคาจาก สมัย ร.๕ เสด็จ ปรากฏว่าเป็นมุงจากทั้งหมด สร้างมา ๒-๓ สมัย ผู้ว่าภิญโญ เริ่มบูรณะ

คูเล็กและกว้างมาก ลงไปแล้วยืนมือเหนือหัวสุดแขนยังไม่เห็น เดิมเรียกที่พัสดิ

บางลงเรือ ชื่อเดิม บางโรงเรือ

ศาลารัฐบาล (Government House) ปัจจุบันมีร่องรอยเป็นหินก้อนใหญ่ ๆ ให้เห็นอยู่

สวนพระยาตรัง มีมะพร้าว มาก จำปาตะ ในสมัย ร.๕ จะอธิบายไว้อย่างละเอียด

ศาลเจ้า ยังมีอยู่ ยังมีหลักฐานอย่างชัดเจน เป็นที่ขุดพบปืนใหญ่ ร.๕ เคยเสด็จมา เห็นปืนใหญ่ ท่านว่าริบมาจากไทรบุรี

คลองขุด จากแก้มดำมาที่หัวไทร จากแก้มดำ ตัดขึ้นมามีโรงโปลิศ กับหลุมอิฐ แลวทำเรือ
พบเรือเก่า ผังตรงข้ามเป็นเตาเผาอิฐ

เวที ๔

นายอนุ เล่าว่า เดิมอยู่ติดกับโรงพระเก่า ปัจจุบันเป็นบ้านครูแนบ ได้ยินมาว่าตอนพระยาไทรบุรี
กบฏ ยกทัพมาตีเมืองตรัง ควันธูปเป็นที่เก็บปืนใหญ่ ต่อมากรมศิลป์ พาไปไว้ที่ตรังสองกระบอ

ที่มวิจัยเสริมว่า ปืนใหญ่มีที่หน้าศาลากลาง หน้าจวน ส่วนที่สถานีตำรวจภูธร อ.เมืองตรัง มี
สองกระบอ อยู่ตรงบันได เป็นปืนทองเหลือง และมีอีก ๒ กระบอ ซึ่งมีที่มาแปลกกว่าที่อื่น คือมา
จากปะเหลียนโน ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งเมืองปะเหลียน คนที่พบคือ อาจารย์สุพรรณ วงศ์กลางกูร สมัยเป็น
เลขาฯ ศูนย์วัฒนธรรมที่โรงเรียนสภาวาชีนี อาจารย์บังเอิญพบรถกระบะบรรทุกปืนมาสองกระบอจะ
ไปขายเศษเหล็ก อาจารย์ ชื้อไว้แล้วนำไปฝากที่วัดกะพังสุรินทร์ (ที่กล่าวว่าพระยาไทรบุรีกบฏยกมาตี
เมืองตรังนั้นไม่มีในเอกสาร มีเพียงว่าเมื่อคราวพระยาไทรบุรีกบฏ ทางนครฯ ปราบได้ ขนปืนใหญ่มา
หมด)

ครูเลียนบอกว่าปืนที่ควันธูปมีถึงยี่สิบสี่กระบอ

ผู้ใหญ่ยงยุทธ เสนอว่าต้องให้สื่อมวลชนเข้ามาร่วม หากต้องการปืนใหญ่กลับมาไว้ที่ควันธูป

เวที ๕

นายชอบ เล่าประสบการณ์ว่า เกิดที่ตำบลทุ่งค่าย มาอยู่วัดควันธานีตอนอายุ ๑๗ ปี ประวัติ
โบสถ์มุงกระเบื้อง พอไฟไหม้ ทำใหม่ แต่ก่อนไม่มีโรงเรียน ตอนที่เป็นเณร สอนกันที่มุงโบสถ์

ที่ตั้งศพเป็นที่กุฏิพระ พอท่านครูวิศาล คราวก่อนหลังนี้ เป็นไม้เคี่ยม มีโรงธรรม ตอนเป็นเณรได้
ช่วยทำเสาที่แกะเป็นลาย แกะด้วยมีดตัดยาง มีพระองค์ใหญ่ พระปางห้ามญาติ สองข้างพระประธาน
ตอนรื้อโบสถ์ เดิมพังหมดแล้ว

นายวิจิตรพูดถึงส้วมวัดว่าแปลก อยู่ที่สูงประมาณ ๓ เมตร กั้นฝา ด้านล่างห่ม หมาเข้ามากิน
ไม่ได้ขุดเป็นหลุม ในเวทีพูดถึงเรื่องส้วมจากที่มีประสบการณ์ไปในทิศทางเดียวกัน

นายเปี่ยมบอกว่า วัดนี้สร้างคู่กับเมืองตรัง โบสถ์ มุงเบื้อง ทำด้วยฝาซีเมนต์

เวที ๖

นายเปี่ยมเล่าว่า ที่หัวไทร พอมี**ลากพระ**ก็ได้ยินเสียงประชุมประโคม อย่างน้อยสิบวัด ตั้งแต่ วัดแจ้งถึงวัดย่านซื่อ เขาลากมาเฉพาะที่หัวไทร มีทีเดียว มาตั้งแต่เช้า ดีสี่ตีห้า บ่ายแบบนี้บางวัดยังมาไม่ถึง มีแข่งเรือเรือสี่เรือห้า เรือใหญ่มีที่วัดแจ้ง เรือเจ็ด การหาอุปกรณ์ยาก การแข่งเรือเลยลดน้อยลง

นายชอบบอกว่างานลากพระเลิกไปนาน เพิ่งมาฟื้นฟูขึ้นใหม่ เมื่อก่อนชุมชนที่หัวไทร เจริญมาก แข่งเรือจากบางหมาก ควนธานีมีอยู่หนึ่งลำ เขาเรียก **อิหัวทอง**

ผู้ใหญ่ยงยุทธเล่าว่าตอนปี ๒๕๓๖ เป็นผู้ใหญ่บ้าน บนควนเป็นหมู่สอง ตอนทำถนนหัวไทร เมื่อก่อนเป็นป่า ขอบที่ดินวิทยาลัยมาทำถนน ไม่พอ เชื่อมไม่สำเร็จ ไปขอใช้ที่การเคหะ ทำถนนเสร็จ มาคุยกับพระครูวัดควนธานี จะให้มี**ลากพระ** ท่านเห็นด้วย ปรีक्षाผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นสภาตำบล เรียกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เห็นด้วยสองสามหมู่บ้าน เริ่ม ปี ๓๘ สมัยผมเด็ก ๆ ลากเป็นสิบ ๆ วัด ฝั่งโน้นมีอยู่สองบ้านเป็นป่ายางมาก ฝั่งสูง ถึงปี ๔๐ ผมออก อบต.สืบต่อ

เวที ๗

เรื่อง**ชื่อบ้านบิณห์** นายประจวบได้ยืมว่า แต่แรกมีแขกมาอยู่ครัวเรือนหนึ่ง แขกนี้ตั้งชื่อบ้านไม่รู้ว่าแปลว่าอย่างไร เป็นบ้านตลิ่งสูง คือความหมายของบ้านบิณห์ เท่าที่จำได้ปัจจุบันมีผู้ใหญ่สี่คน ผู้ใหญ่จบ ยี่ นิ่ง

นายประเสริฐ เกิดที่บิณห์ ตอนเด็กมีบ้านไม่ถึงสิบครัว มีน้ำขายเคยเป็นตำรวจ พูดภาษายาวได้ เล่าว่าสมัยพระยาไทรบุรียกไปตีนคร เคลื่อนทัพทางเรือ เดินทางหลายวัน ทหารล่าหาที่พัก เป็นที่ตลิ่งสูง พักได้ ชื่อว่า **ติงหะก็** แปลภาษาไทยว่าบ้านตลิ่งสูง เพราะ กำนันสมัยพ่อเป็นผู้ใหญ่ ช่วงสมัย ๒๐๐ ปี ได้ ผมได้พบมาที่บ้านบอย เล่าว่ามีหงส์อยู่ตัวหนึ่งบินว่อน อยากจะยิง ตามมาจนถึงบ้านบางหมาก จะยิง ชำมฝั่งคลอง กลับไปบอกที่บ้านว่าหงส์บินหนีไปแล้ว เพี้ยนเป็นบ้านบิณห์

ทีมวิจัยเพิ่มเติมว่า เรื่องเล่ามีสองแบบ คือ แบบตำนานหรือเรื่องแต่งซึ่งอาจมีข้อเท็จจริงอยู่บ้าง อีกแบบหนึ่งคือมาจากข้อเท็จจริงโดยตรง ชื่อบ้านของกันตังเป็นภาษามลายูมาก เป็นไปได้ ส่วนเรื่อง

แขกที่เป็นโจรสลัดมาตีเมืองตรัง ตอน พ.ศ.๒๓๘๑ เป็นข้อเท็จจริงตามประวัติศาสตร์ เจ้าพระยานครฯ ยกทัพไปตีไทรบุรีเป็นเรื่องจริง มีหลักฐานเอกสาร แต่เรื่องพระยาไทรบุรียกทัพมาตีเมืองตรังตามที่เล่ากันนั้นไม่พบเอกสารที่จะยืนยันได้

นางเจียนเล่าถึงสภาพในอดีตว่า**บิณห์** เป็นหน้าท่าใหญ่ หลายตำบลมาขึ้นที่ท้านี้ นาเหนือโคกยาง มาขึ้น เพื่อไปตลาดทับเที่ยง มีรถมารับ

ก่อนมีรถก็เดิน ถ้ามียางก็หาบ ที่หัวท่ามีร้านขายของ ชายโกปี น้ำมันก๊าด ข้าวสาร เอาขนุน จำปาตะ
ยาง มาขาย หยุตไปประมาณสิบกว่าปีหลังจากมีรถ

นายประจวบ เสริมว่า ทำบินหนีวายไปหลังจากสร้างสะพานท่าแก้มดำ

เวที ๘

นายยกไล่เล่าว่า เกิดที่**บ้านนาใน** สมัยจำความได้มีสี่ห้าหลัง เตียนนายยกไล่ บ้าชุม ตาสีนา
บ่าวรุ่ง ตอนนี้อายุ ๘๐ กว่า บ้านที่อยู่นั้นเตียนจ้างคนพัทลุงขุดถนนสองคน เมื่อก่อนเป็นถนนดิน สมัยนี้
บ้านนาในมีสายน้ำต่อจากคลองใหญ่เข้าไปริมบ้านนาในเรียก**บางน้ำใส**

ความหมายบ้านนาใน เนื่องจากเมื่อข้ามบางน้ำใสเป็นที่นาขนาดใหญ่ประมาณ ๕๐๐ ไร่ ในนา
บ้านนาในมีนาอยู่ ๑๐ กว่าเจ้า มีบ้านอยู่ในนา ๓ ครั้ว อยู่เข้าไปข้างใน เลยเรียกบ้านนาใน

นายประดับเล่าว่า ตอนที่อยู่บ้านนาในประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐ ไปเบิกนาประมาณสิบปีได้ ยก
ครอบครัวไปอยู่ประมาณสิบปี ลูกโตมาอยู่หมู่ ๒ ตามเดิม คนที่อยู่ในนามืออยู่สามบ้าน คือ ผม นายฉ้าย
และนายเคลื่อน มีเจ้าของสิบกว่าเจ้า ของผมประมาณสิบห้าไร่ แต่แรกเป็นป่า เรียกป่าโกงกาง ไม้ที่มาก
ที่สุดคือ ไม้จิก ไม้ไทร

นายประเสริฐ เสริมว่า บ้านนาในติดถนนใหญ่เป็นที่ทำสวนได้ เข้าไปข้างในทำนาได้อย่างเดียว
ต่อจากนาเป็นริมคลอง สมัยยังเด็กก็เคยเข้าไป

เกี่ยวกับ**คลองขุด**ระหว่างบ้านนาในกับบ้านบินหยี เรียก**คลองขุดนาใน** นายประจวบกล่าว
ว่าเกิดมาก็มีคลองขุดอยู่แล้ว ส่วนนายยกไล่บอกว่ามีมาประมาณยี่สิบสามสิบปี สมัยเด็กไปขุดกับมือ
ยังจำได้ดี

เวที ๙

เกาะยาวพอน้ำท่วมก็มีอยู่เกาะเดียว ปี ๑๘ น้ำไหลเข้ามาทางถนนฝั่ง อบต. เกาะยาว
ความหมายคือ ๒ เกาะ ๑ โคก คือ เกาะยาว เกาะเคี่ยม โคกกุน เกาะยาวเป็นที่ทำการเกษตรจนได้รับ
รางวัลระดับจังหวัด พันช่วยสร้างถนนเข้าไปที่เกาะยาว คนเรียกหัวโค้งพันช่วย

บ่อหลาโอน มีไม้หลาโอนมีอยู่ ขุดบ่อตรงนั้น เลยเรียกเกาะหลาโอน สมัยก่อนน้ำที่นี่ไม่แห้ง
บ่อใกล้เคี่ยมทั้งหมด เข้าไปไม่ถึงกิโลเมตร บ่อลึกประมาณ ๒ เมตร ใช้ต้อนมากและตีหมาตักน้ำ

นายประเสริฐ เล่าเรื่องบ้านบางมากกว่า บางหมายถึงลำธารต่อจากคลองใหญ่ เริ่มต้นมาจาก
บางมาก เดิมเรียกบางมากใหญ่ แม่เล่าว่าคนมาอยู่ริมลำธารปลูกหมากมาก ด้านหนึ่งคนอยู่มาก
เรียก**บางมากใหญ่** อีกส่วนมีคนอยู่น้อยเลยเรียก**บางมากน้อย**

นายอนุ พุดถึงบ่อน้ำข้างวัดว่าเป็นร่องรอยประวัติศาสตร์ที่เกิดมาคู่กับควนธานี กินอาบแถวนั้น สมัยก่อนคนมาใช้กันมาก ก่อนเกิดประปาหมู่บ้าน เป็นบ่อหลัก แต่ก่อนมีบ่อเดียว เขามาบูรณะใหม่ เป็นสองบ่อ ปัจจุบันมีชาวกบฏบริเวณหลังบ้านตาม

ผู้ใหญ่อยู่มากกล่าวว่า ที่เรียกหัวไทร เพราะว่า หัวถนนไปจบตรงที่มีต้นไทรต้นใหญ่ ผมเกิด ๙๐ ไม่เห็นแล้ว นอกจากนั้นยังมี **คลองขุด บางทำเนียบ บางบัวศรี บางไทร บางปึงปึง**

หลายคนช่วยกันอธิบายลักษณะของ**หอยปึงปึง** เป็นหอยขนาดใหญ่ ซึ่งสูญพันธุ์ไปแล้ว

อาจารย์เปี่ยม พุดถึงศาลา ว่า มี**ศาลาหัวไทร** เป็นศาลารับเสด็จ ส่วน**ทำเนียบ** สันนิษฐานว่าเป็นที่พักของข้าราชการผู้ใหญ่ (**ศึกษาเพิ่มเติม ใช้เอกสารการเสด็จ ร.๕ ประกอบคำอธิบาย**)

นายเลี่ยนบอกว่า อยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลควนธานี เขาเรียก**บ้านในสวน** ที่เขาทำเมืองเก่าแต่แรก มีสวน สมัยที่เขาตั้งเมือง ปัจจุบันมีต้นทุเรียนบ้านอยู่ เรื่องเรือนจำยังมีเสายอยู่

นายชอบ อยู่เกาะยาว เคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่หมู่ที่ ๑ บอกว่า เกาะยาวทำสวนมาก ทำนาไม่พอ กิน ปลุกผักมากกว่าที่อื่น ปลุกริมน้ำแต่น้ำมากปลูกไม่ได้น้ำท่วม ตนเองยกที่ดินให้ ๓ ไร่ ทำชลประทาน

อาจารย์เปี่ยมเสริม ที่เกาะยาวมี**หนองศรีเมือง** มีบ่อขุด สำหรับเอาไวรต้นน้ำผัก

นายยกไล่ ลูกขึ้นพูดเสียงดังว่า **บ้านท่าแก้มดำ** ความจริงเป็นท่าแค่มดำ เป็นเรือใหญ่ สมัยไม่มีสะพาน ผมอาบน้ำ เห็นโครงเรือแค่มที่เขาทำเป็นสีดำ ยังมีโครงเรืออยู่ถึงปัจจุบัน ไปได้ คลองท่าแก้มดำไปโคกยาง ข้ามบ้านพันพัน เขามีเรือข้ามฟาก คนโคกยาง มีนัดที่ทับเที่ยง หาบของมา เคยซื้อหอยลูกใหญ่ตอนหลังเขาทำถนนทางโคกยางมาแก้มดำ มีสะพานไม้ข้ามเตี้ยขายของอยู่โคกยาง ที่หลังนายอำเภอไสธมาทำสะพานปูน แต่น้ำกลัว ข้างใต้มีสะพานเหล็ก เขาวางระเบิดปลา

ผู้ใหญ่อยู่มากว่า**คลองข้าง**อยู่คนละท่าคลองของหมู่ ๑ ซึ่งฝั่งเกาะยาวไม่มีท่า อยู่ที่บ้านหัวเครื่อง

อาจารย์เปี่ยมเสริมด้วยว่า คลองข้างไม่ได้เป็นทางสัญจร คนที่ผ่านก็มีธุระส่วนตัวหรือมาบ่อน้ำ ส่วน**คลองปึงปึง**เป็นที่หาปลา คนมาบ่อมาเป็นร้อย ๆ คน ผู้ชายมาหาปลา ผู้หญิงมาตัดกล้าไปทำเสื่อ

เวที ๑๐

นายจรรยา รองนายก อบต. กล่าวในนามตัวแทนของคนในพื้นที่ว่า ดีใจเป็นอย่างมาก เคยไปร่วมประชุมที่หอจดหมายเหตุ อยากได้ประวัติหมู่บ้านทั้งหมด เต็มใจให้ความร่วมมือ เลยเชิญคนมาเล่าเรื่อง ให้เราได้ประวัติที่แท้จริง ถ้าสมบูรณ์แล้วจะได้บรรจุให้อยู่ในแผนการเรียนการสอนทั้งสองโรงเรียน

ให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้ประวัติศาสตร์ของควนธานี การเล่าต่ออาจจะเพี้ยน อยากขอความอนุเคราะห์
อยากทำเป็นเอกสารเก็บไว้ วันนี้ได้นั่งฟังนั่งเล่า เต็มใจ ผมรู้ว่าทุกคนยินดีเล่าความหลัง เต็มใจมาก
นายอนุ เพิ่มเติมว่า อยากให้มีเรื่องเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่ลูกหลานสมัยนี้ไม่เห็น เช่น อียุด
สาตคัลล่า

ทีมวิจัยสรุปว่า การพบกันครั้งนี้ เป็นหนึ่งในสิบสองตำบลที่ทำเวที บวกกับเอกสาร สถานที่จริง
คำบอกเล่า เมื่อได้แล้วเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ แต่ยังไม่สมบูรณ์ เพราะว่าเราได้ข้อมูลบางส่วน
ยังมีคำถามที่สงสัย ถ้าลงไปโรงเรียนต้องช่วยกันตั้งคำถาม เพื่อกลับมาถามผู้เฒ่าผู้แก่ เด็กน่าจะสนใจ
มากขึ้น ต่อจากนี้จะมีการประชุมร่วมกันอีกครั้ง พื้นที่ไหนอยากทำอะไรต่อให้เป็นรูปธรรม แล้วแต่การ
ต่อยอด ส่วนหนึ่งหोजดหมายเหตุ ทำร่วมกับ สกว. ทำพอเป็นฐาน ให้คนพื้นที่ทำต่อ เราทำให้แล้ว ๖๐
เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือ อบต.คิดต่อ เรื่องกระบวนการ วิธีการทำที่รวมกลุ่ม ระดมความคิด หรือการวิจัย
อย่างมีส่วนร่วม สกว. จะสนับสนุน เดือนกันยายนนี้จะเชิญผู้สนใจไปร่วมเวทีอีกครั้งหนึ่ง มีอาจารย์
ศรีศักร วัลลิโภดม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชนมาช่วยให้ความคิดเห็นด้วย

อาจารย์เบรียมกล่าวปิดเวทีว่า มีความรู้สึกยินดีใจที่มีการเริ่มทำเรื่องนี้ ความรู้สึกส่วนตัว บาง
จังหวัดที่เสาหลักเมือง ที่เราถามว่ามีอะไรเป็นสัญลักษณ์ การจะทำให้รุ่นหลังรับรู้ เราต้องค้นไปเรื่อย ๆ
สิ่งที่จำเป็นคือความร่วมมือ สังเกตว่าเราพร้อม ภูมิใจว่าทำแล้วมันแน่นขึ้น อยากให้ของที่เป็นวัฒนธรรม
ของควนธานี ปรากฏขึ้นเป็นการต่อยอด งานประวัติศาสตร์เป็นงานจำเป็น สังคม ชุมชนที่รู้เรื่องราว
ประวัติศาสตร์ จะทำให้เกิดความรักชุมชน เกิดการมีส่วนร่วม

ขอบคุณทางฝ่าย หोजดหมายเหตุ อบต. และสกว. ทุก ๆ คน อย่าหยุดแค่นี้ ยินดีให้ความ
ร่วมมือหากมีการประชุมอีก

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เอกสารบรรยายสรุป ๒๕๕๐ อบต.ควนธานี)

ตำบลควนธานี ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกันตัง ไปทางทิศเหนือ ระยะทางประมาณ ๑๘ กิโลเมตร ปัจจุบันแบ่งเขตปกครองเป็น ๖ หมู่บ้าน และมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง
ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลโคกยางและตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง

พื้นที่ติดแม่น้ำตรัง ได้แก่ หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๕ และยังมีแหล่งน้ำอื่น ๆ ได้แก่ คลองบางหมากน้อย คลองบางไทร คลองหัวเครื่อง คลองขุดบ่อหลาโอน

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปมีสภาพเป็นที่ราบลุ่ม ๆ ดอน ๆ คล้ายลูกคลื่น ซึ่งกระจายไปทั่วทั้งตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่จึงใช้เพื่อการเกษตร

ประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๔,๔๑๖ คน แยกเป็นชาย ๒,๐๘๘ คน หญิง ๒,๓๒๘ คน (ข้อมูล ณ เดือน เมษายน ๒๕๕๐)

อาชีพของคนในตำบลคือเกษตรกรรม เช่น การทำสวนยางพารา การปลูกผัก ทำสวนผลไม้ อาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้างในภาคงานอุตสาหกรรมและการเกษตร ประชากรบางส่วนประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพคือรับจ้างและเกษตรกรรม

ศาสนสถานและสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดควนธานี สำนักปฏิบัติธรรมถ้ำผึ่ง มัสยิดบ้านบางหมากน้อย ศาลหลักเมืองตรัง มัสยิดบางหมากน้อย นอกจากนี้ยังมีศาลเจ้า ได้แก่ ศาลเจ้าแก้มดำ ศาลเจ้าบ้านบิณห์ และสำนักทวดเขาสว่าง

เส้นทางคมนาคม มีทางหลวงหมายเลข ๔๐๓ เป็นถนนสายหลักในการเดินทางเข้าสู่ตัวเมือง และอำเภอใกล้เคียง และยังมีถนนในตำบลอีกหลายสาย

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๖๓)

ตำบลควนธานี เป็นพื้นที่สูง เคยเป็นที่ตั้งเมืองตรังก่อนจะย้ายมาที่ทับเที่ยงในปัจจุบัน

หมู่ที่ ๑ **บ้านเกาะยาว** บริเวณนี้น้ำท่วมไม่ถึง ลักษณะเหมือนเกาะ รูปร่างเป็นแนวยาว

หมู่ที่ ๒ **ควนธานี** ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบล

หมู่ที่ ๓ **บ้านบ่อหลาโอน** ช้างบ่อน้ำมีต้นหลาโอนหรือหลาวชะโอนขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๔ **บ้านทุ่งหลา** มีต้นหลา (หลาโอน หลาวชะโอน) ขึ้นอยู่ในทุ่ง (ข้อมูล อบต.ชีอ นาไน)

หมู่ที่ ๕ **บ้านบินหยี** จำนวนที่ ๑ มีหมอชาวบ้านชื่อโต๊ะหยีอาศัยอยู่ก่อน จำนวนที่ ๒ บินหยี
เป็นภาษามลายู แปลว่า ตลิงสูง เนื่องจากชาวเรือเดินเรือผ่านมาพบว่าตลิงบริเวณนี้สูงชัน

หมู่ที่ ๖ **บ้านบางหมากน้อย** ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบลบางหมาก

เอกสาร ๓ (แผนที่ อบต.ควนธานี)

ที่มาแรกมาจากสภาพแวดล้อมที่เป็นพรรณไม้ เล่ากันว่าสมัยก่อนมีต้นหยีต้นใหญ่มากอยู่ริมแม่น้ำ จึงนำมาใช้เป็นชื่อเรียกหมู่บ้าน

ที่มาที่สองมีผู้เล่าว่าบริเวณบึงหยีเคยเป็นท่าเรือที่มีคนแขกมาตั้งบ้าน จึงเรียกตามชื่อแขกนั้น

ที่มาที่สาม บึงหยีหมายถึงบ้านตลิ่งสูง นายประเสริฐ แก่นเมือง อ้างถึงนายชาวยุโรปที่พูดภาษาไทยได้ เล่าว่า สมัยพระยาไทรบุรียกไปตีเมืองนคร มีการเคลื่อนทัพทางเรือ เดินทางอยู่หลายวัน จนทหารเริ่มเหนื่อยล้า จึงต้องหาที่พัก โดยยึดฐานที่เป็นตลิ่งสูง สามารถพักได้ เมื่อเห็นท่าที่บึงหยี ปัจจุบันจึงเข้าไปบริเวณนั้นและพูดว่า "ติงหะกั" แปลเป็นภาษาไทยว่าบ้านตลิ่งสูง แต่หลักฐานจากเอกสารพระยาไทรบุรีไม่ได้ยกทัพมาตีเมืองตรัง มีแต่ที่หลานเจ้าพระยาไทรบุรี ๒ คน และสลัดแขกจากเกาะยาวมาตีเมืองตรัง พ.ศ.๒๓๘๑ ส่วนเรื่องที่เจ้าพระยาณรงค์ยกทัพไปตีเมืองไทรบุรีนั้นหลักฐานอยู่จริง (tebing - ตลิ่ง tinggi – สูง พจนานุกรมไทย-มลายู Dr. Mohammad A.Kardir)

ที่มาที่สี่ นายประเสริฐอ้างถึงกำนันสมัยพ่อนายประเสริฐเป็นผู้ใหญ่บ้าน เล่าว่ามีหงส์อยู่ตัวหนึ่ง บินว่อน คิดอยากจะยิง จึงตามมาจนถึงบ้านบางหมาก จะยิงก็ยิงไม่ได้ ตามจนหงส์บินข้ามฝั่งคลองไป จากนั้นจึงกลับมาบอกที่บ้านว่าหงส์บินหนี ต่อมาเสียงเพี้ยนเป็นบึงหยี

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลควนปริง

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 นายณรงค์ รักราวี	๔๑/๑ หมู่ ๒ ตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง อายุ ๕๘ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๗</u>)
---	--

๒

 นางเลี่ยน พรหมมี	๔๑/๑ หมู่ ๒ ตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง อายุ ๕๘ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๖</u>)
---	--

๓

 นายอัน พรหมมี	๔๑/๑ หมู่ ๒ ตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง อายุ ๕๙ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๕</u>)
--	--

๔

นางอารมย์ สังข์ยุทธ์	๙ ถนนไทรงาม ซอย ๑ ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมืองตรัง เกิด พ.ศ. ๒๕๓๑ (ดู ▶ <u>สำรวจ ๘</u>)
-----------------------------	--

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

๑

องค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง	๑๐๙/๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง โทรศัพท์
-------------------------------------	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

ตำบลควนปริง (ดู> เอกสาร ๒, ๓, ๔, ๕)

หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะปริง (ดู> เอกสาร ๒, ๕)

หมู่ที่ ๒ บ้านโคกสะท้อน (ดู> เอกสาร ๒, ๕)

หมู่ที่ ๔ บ้านหลวนช้าง (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๕ บ้านควนปริง (ดู> เอกสาร ๒, ๓, ๔, ๕)

หมู่ที่ ๖ บ้านควนปริง (ดู> เอกสาร ๒, ๓, ๔, ๕)

หมู่ที่ ๗ บ้านทุ่งหวัง (ดู> เอกสาร ๒, ๕)

หมู่ที่ ๘ บ้านนาป้อ (ดู> เอกสาร ๑, ๒, ๕)

หมู่ที่ ๙ บ้านกลาง (ดู> เอกสาร ๑, ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

คลองควนปริง ห้วยโคลน (ดู> เอกสาร ๑)

คลองเมือง (ดู> สำรวจ ๗)

โคกพลับพล (ดู> สำรวจ ๗)

วัดโคกมะม่วง (ดู> สำรวจ ๕, ๗)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

โนราดุก โนราแป้น (ดู> สำรวจ ๕, ๘)

ทวดขุนไผ่ (ดู> สำรวจ ๕)

รักราวี รักไทย (ดู ▶ สำรวจ ๔)

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

ปลาทรง (ดู ▶ สำรวจ ๕)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

สงคราม (ดู ▶ สำรวจ ๕)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ข้าวหาบข้าวขน (ดู ▶ สำรวจ ๒, ๖)

ฉลองทราย (ดู ▶ สำรวจ ๕)

๕.๒ การละเล่น

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๓ ภูมิปัญญา

ขวาก (ดู ▶ สำรวจ ๕)

ป๋อง (ดู ▶ สำรวจ ๓)

๕.๔ ความเชื่อ

หิ้งครูหมอตายาย (ดู ▶ สำรวจ ๕)

กลุ่มข้อมูล

การสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เจริญวรรณ กุลยา ศรศักดิ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

ตำบลควนปริงอยู่ในเขตอำเภอเมืองที่ติดต่อกับอำเภอกันตัง หมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับแม่น้ำตรังคือหมู่ที่ ๕ และหมู่ที่ ๖ บ้านควนปริง ส่วนหมู่ที่ ๒ บ้านโคกสะท้อน หมู่ที่ ๔ บ้านหลวนช้าง และหมู่ที่ ๘ บ้านนาบือบางส่วน มีคลองเมืองไหลผ่าน คลองควนปริงไหลผ่านถนนตรัง-กันตัง แล้วแยกเป็น ๒ สาย ก่อนลงแม่น้ำตรังที่บริเวณใกล้กับโรงงานอาหารทะเล

วันที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้ประสานงานพื้นที่คือ **นายณรงค์ รักราวี** เป็นสมาชิก อบต.ควนปริง ผู้ประสานงานแนะนำให้ฉัน อูษามาศ เณริมวรรณ ไปพบที่บ้าน วันนี้ อ.กุลยา ศรภักดี นักวิจัยอีกคนหนึ่งไม่ได้ไปด้วยเพราะติดธุระ บ้านนายณรงค์เข้าทางซอยกันตัง ๑๓ อยู่หน้าร้านข้าวแกงเจ้แดง โกฟอง อยู่ห่างจากหัวโค้งเวทินไปประมาณ ๓๐๐ เมตร

สำรวจ ๒

เข้าไปไม่กี่ร้อยเมตรจะพบทางแยก ตรงทางแยกมีสะพานเหล็กทางรถไฟซึ่งมีสายน้ำไหลผ่าน คือ **คลองนางน้อย** ฉันต้องเลี้ยวซ้ายตามคำบอกทางเพื่อเข้าหมู่บ้านโคกสะท้อน เมื่อเข้าหมู่บ้านเห็นความแตกต่างกับถนนกันตังด้านหน้าได้อย่างชัดเจน เพราะที่นี่ย่านตั้งอยู่ห่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร และยังมีการทำนาหลงเหลืออยู่มาก ตรงไปตามทางเรื่อย ๆ ประมาณ ๕๐๐ เมตร ก็ยังเห็นทุ่งนาและที่ราบลุ่มอยู่ทั้งซ้ายและขวา อาจเป็นไปได้ว่าหมู่บ้านนี้เคยเป็นแหล่งปลูกข้าวขนาดใหญ่จนถึงทางแยกอีกครั้ง ผู้ประสานงานยืนรออยู่แล้ว จากนั้นเราสองคนเดินทางไปด้วยกัน นายณรงค์บอกให้เลี้ยวซ้ายตรงจุดที่เราพบกันเพื่อไปพบคนในหมู่บ้าน ชื่อ **นายอัน พรหมมี**

นายอัน อยู่กับภรรยาชื่อ**นางเลี่ยน พรหมมี** บ้านของทั้งสองเป็นจุดที่เปิดรับลม อากาศเย็นสบาย มองไปรอบข้างเห็นทุ่งนาโล่งอยู่เป็นหย่อม ๆ เช่นเดียวกับที่เห็นระหว่างทางเข้าหมู่บ้าน

นั่งคุยได้ไม่นานนัก เพราะทั้งสองคนตอบสิ่งที่ต้องการทราบได้เพียงบางส่วนเท่านั้น แต่การพูดคุยในวันนั้นก็ได้ข้อมูลในมุมที่ไม่เคยคิดว่าจะมีกลับมาด้วย คือเรื่อง การทำ **ข้าวหาบข้าวขอน** ในการระลึกถึงบรรพบุรุษที่เป็นมโนหร่า ซึ่งยังไม่มีผู้ให้ข้อมูลในตำบลใดพูดถึง

สำรวจ ๓

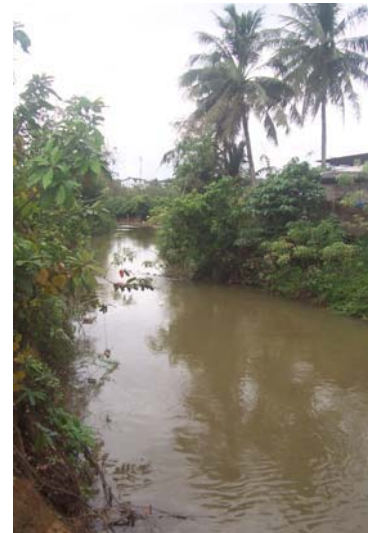
หลังจากนั้น ฉันและผู้ประสานงานออกจากบ้านนายอันแล้วตรงต่อไปทางซ้าย ซึ่งเข้าหมู่บ้านไปลึกขึ้น ผู้ประสานงานนำทางไปตามเส้นทางจนไปถึงคลองชลประทานในหมู่บ้าน แล้วตรงเข้าไปในทางแคบ ๆ ซึ่งอยู่คนละแยกกับถนนสายชลประทาน ผ่านป่ารกเรื้อรังทางและป่าไผ่ จึงถึงจุดที่ผู้ประสานงานบอกให้จอดรถถ่ายรูป โดยอธิบายเพิ่มเติมว่าถนนลูกรังดินแดงที่เราผ่านมา ถูกทำขึ้นให้มีหน้าที่เป็น**ป้อม**

(คันกันน้ำ) ที่คอยป้องกันการกัดเซาะของน้ำ ถ้ามองไปทางด้านขวามือจะมองเห็นห้องแถวห้องแถวหนึ่ง เป็นห้องแถวบ้านเช่าที่อยู่ในปั๊ม PT ถนนกันดั้ ซึ่งถ้าขับรถตรงไปตามถนนด้านหน้าร้านข้าวแกงโกฟอง ประมาณ ๕๐๐ เมตร เข้าซอยไปเล็กน้อยก็จะถึงริมน้ำสายนี้ (คลองอะไร)

จากมุมเดียวกันมองทางซ้ายมือ สภาพคลองแคบกว่าเดิม พี่ไก่อบอกว่าคลองสายนี้ ไปบรรจบกับคลองนางน้อยที่มาจากคลอง น้ำเจ็ด (ตรวจสอบ)

เดินทางออกกลับไปทางถนนสายเดิมแล้วเลี้ยวขวาต่อไป จนถึงสามแยกทางแยกรูปตัวที ทางซ้ายเห็นถนนข้ามทางรถไฟ เรา ใช้เส้นทางด้านขวาเพื่อตามรอยสายคลอง จากตรงนี้ไปเรื่อย ๆ ไป จนถึงสามแยกรูปตัวทีอีกครั้ง ก็จะถึงถนนบายพาสที่มาจากสี่แยก ควนปริง เราเลี้ยวขวาเพื่อไปที่สี่แยกไฟแดง

ผู้ประสานงานเล่าต่อไปว่า สายน้ำที่เห็นเมื่อครู่จะคดโค้ง เข้าไปในป่า ผ่านทุ่งนาที่มองเห็นจากถนนบายพาสทางขวามือ แล้วลัดเลาะอยู่ด้านในซึ่งมองไม่เห็น

สำรวจ ๔

เมื่อผ่านสี่แยกควนปริง ตรงไปอีกสักระยะ ถึงสะพาน เราหยุดรถบริเวณนั้นเพื่อถ่ายรูปตามคำ บอกเล่า ผู้ประสานงานเล่าว่าคลองควนปริงมาออกที่คลอง ใหญ่

ถ้ามองจากริมถนนจะเห็นว่าก่อนถึงชุมชนเกาะ ยาวบ้านควนธานี จะเห็นแต่ป่า แต่เมื่อถึงชุมชนก็จะเห็น หย่อมบ้านอยู่มาก ซึ่งต้องลงไปตามทางลูกรังนั้นจึงจะเห็น ฉันท้องด้วยสายตาแล้ว พบว่าคลองใหญ่ตรงที่ต่อแดนกับ ควนธานีบริเวณนี้ค่อนข้างจะแคบเข้ากว่าทางต้นน้ำ

เราตรงต่อไปจนถึงเขตบางรักที่ถนนสายตรัง-สิเกา ผ่านสะพานแรก ที่สะพานถัดไป ปัจจุบันเป็น คลองตาย ส่วนสะพานที่สามบนถนนสายนี้ เป็นสะพานข้ามคลองนางน้อย ซึ่งเป็นสายน้ำมาจากสะพาน ข้างหน้าโรงงานอาหารทะเล ก่อนจะไหลมาที่นี่แล้วไหลต่อไปถึงบ้านท่าจีน

การเดินทางวันนั้นเก็บรายละเอียดไม่ค่อยได้มากนัก เพราะฉันต้องขับรถและต้องตั้งใจฟังคำอธิบายของผู้ประสานงานไปพร้อม ๆ กันด้วย ที่สำคัญคือความไม่รู้ในสภาพพื้นที่มาก่อน ทำให้เกิดปัญหาในการเชื่อมต่อเรื่องราว ซึ่งเป็นข้อเสียที่ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

เราสองคนเดินทางย้อนกลับไปที่ทางเดิม ผ่านถนนตรัง-กันตัง เพื่อไปส่งผู้ประสานงานที่บ้าน ก่อนแยกกันได้รับข้อเสนอว่าถ้ามีโอกาสให้เข้าไปเอาแผนที่ที่ อบต.ควนปริง มาใช้ประกอบการทำวิจัยด้วยจะดีมาก

หลังจากนี้ยังมีข้อมูลสัมภาษณ์แม่อาจารย์สุนทรซึ่งเป็นลูกหลานของโนราดุก บ้านโคกสะทอน โดยอาจารย์เป็นผู้สัมภาษณ์เอง เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สำรวจ ๕ สัมภาษณ์ นายอ้น พรหมมี

โดย อุษามาศ เกลิมวรรณ กุลยา ศรศักดิ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

นายอ้น เล่าว่า ทวดขุนไผ่ ฤทธิ์ศรี เป็นพ่อแก่แม่แก่ของนายอ้น อดีตเป็นผู้ที่เคยจับใจผู้ร้ายที่ปล้นชาวบ้านด้วยการใช้คาถาอาคมดักขวาง ที่ทำด้วยไม้ไผ่เหลาปลายให้แหลมแล้วปักให้สูงขึ้นมาจากดินราวหนึ่งฝ่ามือ เพื่อเป็นกับดักไม่ให้โจรหนีไปได้

ตระกูลดั้งเดิมของที่นี่มี ฤทธิ์ศรี จันทรไกร

ในอดีต การทำนาเป็นอาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน นอกจากนั้นก็มีการหาปลาในคลอง แต่เป็นการนำมากิน ไม่ได้เพื่อการขาย แต่ก่อนมีปลาทรงมาก แต่ปัจจุบันสูญพันธุ์ไปแล้ว เท่าที่สังเกตราวเดือนมิถุนายน ปลาทรงจะขึ้นจากคลองใหญ่มาวางไข่มาก ส่วนกุ้งปัจจุบันก็แทบจะไม่มีแล้วเช่นกัน ส่วนอาชีพทำนาก็หมดไปเหลือเพียงอาชีพทำสวนเท่านั้น โดยสวนยางนั้นมีการปลูกอยู่ตามที่สูงที่มีลักษณะเป็นควนในบริเวณหมู่บ้าน

ที่บ้านของนายอ้นมีหิ้ง**ครุหมอตายาย** มีการทำพิธีไหว้ครุหมอตายายทุกปี และจะทำกันในสายญาติ ๆ เพราะคนในหมู่บ้านโคกสะทอนส่วนใหญ่จะแต่งงานกันในสายตระกูลเดียวกันเสียมาก

นอกจากนี้ในหมู่บ้านยังมีการ**ฉลองทราย** ซึ่งจะต้องนำโนหรามารำถวายด้วย ส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านนี้จะเป็นญาติ ๆ กันทั้งนั้น

ในอดีตเล่ากันว่าคนที่เป็หน้าหรือมโนหร่า เมื่อเดินทางผ่านมาในหมู่บ้านนี้จะต้องมีการตีกลองบอกว่าเดินทางมาถึง ซึ่งจุดที่มีการตีกลองบอกคือด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ที่ผ่านมามีคนปวดท้องเนื่องจากไม่ได้ส่งสัญญาณบอก

สมัยสงครามมีการขุดหลุมหลบภัย ตั้งอยู่กลางหมู่บ้านและมีเพียงแห่งเดียวในหมู่บ้าน ทุกคนต้องไปหลบภัยที่นั่น

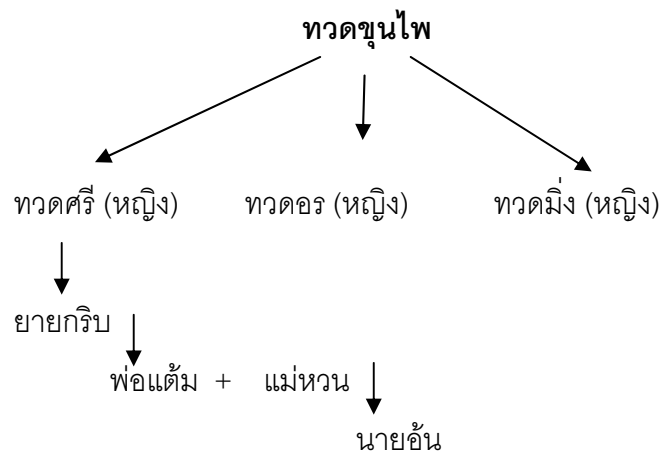
สมัยเด็ก ๆ นายอันเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดโคกมะม่วง ซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งเดียวของหมู่บ้าน นายอัน สันนิษฐานว่า แต่ก่อนลำคลองน่าจะกว้างกว่านี้มาก เพราะเรือสามารถแล่นได้ เพราะในหมู่บ้านจะมีการขนอ้อยที่ปลูกในหมู่บ้านไปขายที่ก้นดง

เพลงกล่อมเด็ก จาก นายอัน

ฝนตกเหอ	ตกมาสุ่มสุ่ม
ไม้ไผ่ต้นหนุ่ม	แตกพุ่มกลางกอ
ถ้าพี่เป็นช้าง	จะจ้ำงักหน่อ
แตกพุ่มกลางกอ เหอ...	เทียมเทียม...กัน
ฝนตกเหอ...	ตกมาฉาฉา
เจ็บใจแม่แมงดา	บินมาแล้วพันไป
ตรงนี้ไม่ใช่หนอง	แม่แมงดาดอกทองไม่ใช่
บินมาแล้วพันไป	เจ็บใจแม่แมง เหอ....ดา

หมายเหตุ : แมงดามีมากในเดือนหก ส่วนใหญ่จะมีในนา

ลำดับสายตระกูลของนายอัน พรหมมี (พอสังเขป)

นายอันบอกว่า **ทวดขุนไผ่** น่าจะมีชีวิตก่อนสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊) ส่วนลำดับการเกิดลูกนั้นไม่แน่ใจว่าทวดคนใดเป็นพี่หรือคนใดเป็นน้อง รู้แต่สายของตัวเองที่มาทางผู้หญิงทั้งหมด

สำรวจ ๖ สัมภาษณ์ นางเลี่ยน พรหมมี

โดย อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

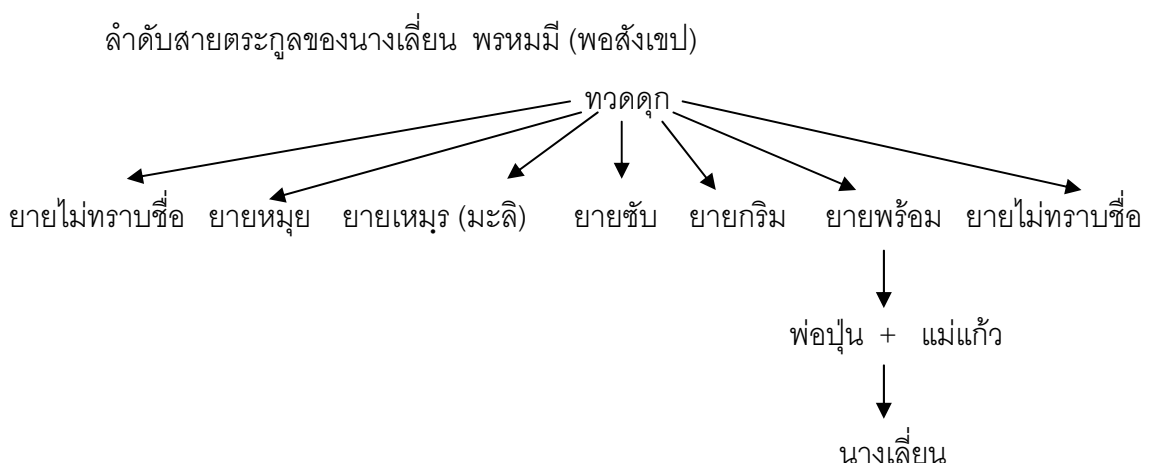
นางเลี่ยน เล่าว่า **โนราดุก** เป็นโนราที่มีชื่อเสียงในบ้านโคกสะท่อน เป็นทวดของนางเลี่ยน และเป็นพ่อแก่ของ **โนราแป้น** รักราวี ซึ่งเกิดที่บ้านโคกสะท่อน

ในสายตระกูล มีการเล่าสืบต่อกันมาว่า ถ้าทวดมีลูกสาวเป็นผู้หญิงจะไม่เอามารำโนราเด็ดขาด เพราะหวงลูกสาวและอยากให้อยู่บ้าน ซึ่งในสายพี่น้องเดียวกับนางเลี่ยนมีแต่พี่น้องผู้หญิงทั้ง ๗ คน จึงไม่มีใครรับการรำโนรา ต่อมาปู่มีลูกเป็นชาย คือโนราแป้น จึงต้องรับรำโนราต่อมา และถือเป็นศิษย์เอกของโนราดุก ส่วนโนราจุกนั้นเป็นหลานของโนราแป้น

พ่อแก่ของนางเลี่ยน (ตาเอียด) เป็นคนมีความสามารถหลายด้าน สามารถยกยอได้ปลาตัวใหญ่เท่าศอกบ่อยครั้ง จำได้ว่าบางตัวไซ้ปลาใหญ่กว่ากำมือเสียอีก นอกจากนี้ ตาเอียดยังสามารถรักษาโรคด้วยการใช้ผ้าเช็ดหน้ารักษาเอ็นจนได้ด้วย

ความเป็นมาของตระกูลของตาเอียด คือ มีแม่เป็นคนมาจากเมืองจีนโดยตรง ตอนนี้ญาติ ๆ กระจัดกระจายอยู่ตามบ้านต่าง ๆ เช่น จิจิก เป็นต้น

นางเลี่ยนเล่าว่าในพิธีไหว้ครูหมอลำโนราของหมู่บ้าน จะต้องทำ**ข้าวหาบข้าวขอน** ขึ้นมา โดยทำเป็นคานเล็ก ๆ สองข้าง จากนั้นจะใส่เครื่องครัวครบชนิดไว้ในใบตอง เช่น กะปิ เกลือ พริก ข้าวสาร หัวหอม กระเทียม ไม้ขีดไฟหนึ่งราง เป็นต้น การทำคานใส่ของเช่นนี้ ทุกบ้านจะต้องขึ้นเอง แล้วนำไปแขวนไว้ที่ปางคาคบไม้ซึ่งอยู่บริเวณที่ทำพิธี จากนั้นจะทำพิธีส่งเครื่องไหว้ไปให้บรรพบุรุษ โดยต้องทิ้งไปเมื่อเสร็จพิธี และต้องทำขึ้นใหม่ในทุกปี นอกจากนี้จะมีการเตรียมเครื่องครัวแบบเดียวกันนี้ แต่ทำให้ห่อใหญ่ขึ้นมา แล้วนำถวายพระที่มาประกอบพิธี

ในบรรดาลูกสาวทั้ง ๗ คน ของทวดดุก เป็นที่มาของการ “หวงลูกสาว” ไม่ให้มีการรำโนราถ้าได้ลูกเป็นหญิง นางเลี่ยนบอกว่า ทวดดุก เป็นพ่อแก่ของปู่ของนายณรงค์ (สืบสายขึ้นไปดังนี้ใช่หรือไม่ ณรงค์-พ่อ-ปู่-ทวดหญิง-โนราดุก นับได้ ๕ ชั่วคน)

สำรวจ ๗ สัมภาษณ์ นายณรงค์ รักราวี

โดย อุษามาศ เฉลิมวรรณกุลยา ศรศักดิ์ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

คลองเมืองมีท่าเรือ เป็นท่าเรือสินค้า เรียกว่า**โคกพลับพลา** บริเวณนั้นเคยพบซากเรือ ตอนแรกได้มาเต็มลำ แต่พังไปประมาณ ๑๐ กว่าปีมาแล้ว คลองเมืองนี้ไหลไปลงทางทิศใต้ของหมู่บ้านโคกสะท้อน

ตาบุด เป็นตำรวจอยู่ที่ก้นดง เล่าให้นายณรงค์ฟังว่า พลับพลาเป็นสถานที่ที่ผู้ว่าก้นดงเคยมาพักอยู่ (ตาบุดเสียชีวิตเมื่อ ๓๐ ปีที่ผ่านมา ซึ่งตอนนั้นอายุประมาณ ๙๐ ปี)

ในหมู่บ้านโคกสะท้อนมีความพิเศษคือ ชื่อบ้านเรียก**โคกสะท้อน** แต่ชื่อวัดเรียก**โคกมะม่วง** ที่โคกมะม่วงเคยมีต้นมะม่วงต้นใหญ่ไม่รู้อายุก็ชั่วคนอยู่ ต่อมาคนในหมู่บ้านคิดว่าต้นไม้ต้นนี้อายุมากแล้วจึงตัดทิ้ง ต้นกระท้อนเมื่อก่อนมีทุกบ้านแต่ปัจจุบันไม่มี

ทุกปีจะมีการเลี้ยงพระ สงพระ เพื่อระลึกถึง**ครูหมอนิรา** ตั้งแต่ทำมาไม่เคยมีโรคระบาด นอกจากนี้ ที่นี้มีน้ำท่วม ปัจจุบันน้อยลง

สำรวจ ๘ สัมภาษณ์ นางอารมย์ สังข์อยู่ฤทธิ์

โดย สุนทรี สังข์อยู่ฤทธิ์ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑

นางอารมย์ เกิด พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นหลานย่าของ นางทรัพย์ ซึ่งเป็นลูกสาวของ**โนราดุก** ย่าทรัพย์เล่าว่ามี ๖ คนพี่น้อง ชื่อ กริม จิด หมุย ช้อน ทรัพย์ คนสุดท้ายชื่อพร้อมมีชื่อเล่นว่าเอียด (เมื่อมีคำถามว่า ย่าทรัพย์มีพี่น้อง ๖ คนหรือ ๗ คนกันแน่ ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่าไม่แน่ใจ)

ย่าทรัพย์เป็นลูกสาวคนเดียวที่ได้รำโนรา เป็นคนผิวดำจัด ผมหยิก รูปร่างเล็กบาง หน้าตาคมขำ โнораดุกให้เป็นนางเอก ย่าทรัพย์เล่าว่า สมัยเจ้าคุณเทศา (พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี – คอซิมบี้) เคยพาไปรำถึงเกาะหมาก ไปกับเรือลำใหญ่มาก มีต้นมะพร้าวอยู่ในเรือ มีโรงโนราให้รำในเรือด้วย

ย่าทรัพย์เป็นคนตั้งนามสกุล**รักราวี**ให้พี่น้องที่โคกสะท้อน ต่อมาบางพวกบอกว่าความหมายไม่ดี จะรบกัน จึงเปลี่ยนใหม่เป็น **รักไทย** แต่พวกที่ใช้รักราวีก็มีอยู่

ยายซื่อน มีลูกสาวคนเดียวชื่อ ผล้อย แต่งงานกับพวกนามสกุลเพชรประสิทธิ์ บ้านอยู่ที่หัวสะพานควนปริง

ยายพร้อม มีลูกชายชื่อ ครื่น แต่งงานแล้วไปอยู่นาโยง แล้วถูกคอมมิวนิสต์ยิงตายทั้งครอบครัว ลูกยายพร้อมอีกคนหนึ่งเป็นผู้หญิงชื่อน้ำแฉ้ว ยังอยู่ที่โคกสะท้อน นอกนั้นจำไม่ได้แล้ว

ที่บ้านใกล้ ๆ บ้านน้ำแฉ้ว ชื่อพี่แดง เป็นหลานยายจิด

สมัยนางอารมย์ยังเด็ก ๆ อายุไม่ถึง ๑๐ ปี ย่าทรัพย์พาหลาน ๆ มาเที่ยวบ้านเดิม นั่งรถยนต์ เป็นรถตัวถังไม้ มาลงที่บางรัก เดินข้ามทุ่งนาไปทางวัดโคกมะม่วง บ้านแรกไปถึงคือบ้านน้ำแฉ้วปัจจุบัน เดิมเป็นที่บ้านของโนราดุก ทวดดุกอยู่ที่บ้านนั้น ทวดหญิงเมียทวดดุกชื่อคล้าย รูปร่างเล็กมาก หลังโกง

ยายกริมมีลูกเป็นชาย ที่จำได้มีลุงแป้น ลุงเลข ทวดดุกจับหลานชายหัดโนราห์หมด ตอนนั้นพวกผู้หญิงไม่ได้รำแล้ว ย่าทรัพย์ที่แต่งงานแล้วไปร่ำอยู่พักหนึ่งก็เลิก กลับมาอยู่กับครอบครัวที่โคกเมรุกันตั้ง นางเอกจึงใช้ผู้ชายต่อมา คือลุงเลข น้องลุงแป้น พี่เคียรลูกลุงแป้นเป็นพระเอก อาหลานเกิดไล่ ๆ กัน ลูกยายหมุยเป็นพราน รู้สึกว่าจะชื่อครบ พอทวดดุกตาย ลุงแป้นพาโรงเป็น**โนราแป้น**ต่อมา ตอนที่บ้านโคกเมรุมีงาน ก็รับโนราลุงแป้นมารำ ลูกลุงแป้นไม่มีใครสืบทอดโรงโนรา พี่เคียรก็ตายไปก่อน ได้โนราจกรับช่วง ไม่แน่ว่าเป็นหลานหรือลูกศิษย์

สำรวจ ๘ นายกมล รักราวี

นายกมล อายุ ๖๒ ปี เป็นที่ปรึกษาอาวุโสร้านเค็กสายใจ สาขานาโยง เล่าว่า **ทวดกริม**แต่งงานกับ**ทวดรัก** มีลูก ๘ คน คนที่ ๑ ชื่อ เหลื่อม มีลูกหลานใช้นามสกุล**พรหมทอง** คนที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งในสายคือ **สมพร เพชรเมืองตรัง** คนที่ ๒ ชื่อแป้น เป็นพระเอกโรงมโนราห์ มีลูกชื่อเคียร หลานชื่อคล่อง อยู่ที่น่าปด แต่งงานกับนางจรัส ไกรสุทธิ์ ประมาณ ๓-๔ ปีที่แล้ว เกิดอาเพศมีทั้งอุบัติเหตุและถูกปล้น จนต้องทำพิธี **รำแก้บนโนรา** คนที่ ๕ ชื่อเปี่ยน คนที่ ๖ ชื่อ เลียบ ในสายนี้ลูกหลานใช้นามสกุล**เกิดศร** ปัจจุบันตั้งบ้านเรือนอยู่แถวชลประทานนาโยงและอนามัยจอมไตร คนที่ ๗ ชื่อ น้อม คนที่ ๘ ชื่อ เลข มีลูก ๓ คน ชื่อนายจัญญ อยู่คลองน้ำเจ็ด บ้านเดียวกับนายเลข แต่ปัจจุบันนายเลขแก่มากแล้ว ไม่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวใด ๆ ได้ คนที่สองนายชำนาญ เป็นพ่อของนายณรงค์ (ไก) สมาชิก อบต.ควนปริงหมู่ที่ ๒ คนสุดท้ายชื่ออำพรพรณ เสียชีวิต

ตาแป้นกับตาเลขเป็นโนรา ซึ่งการรำโนราของสายตระกูลรักษาวี เป็นแบบรำแก้บน และเน้นเฉพาะในสายตระกูลเท่านั้น ไม่ได้รำแสดงในงานทั่วไป

น้องของทวดรัก ชื่อ**ทวดจ้อย** แต่งงานกับ**ทวดกิม** มีลูก ๖ คน หนึ่งในนั้นคือ ปู่จวน แต่งงานกับนางเหมือน หรือทั่วไปเรียกหมา นายกมลบอกว่าตัวเองเป็นหลานชายคนโต ปู่จวนจึงพาไปกับโรงโนราเสมอ สมัยนั้น ย่าหมาแสดงเป็นพราน และแสดงร่วมกับตาแป้นและตาเลข ต่อมาภายหลังมีพรานรุ่นใหม่อีกคนชื่อ นายเชื้อ นิลตะ อยู่บ้านลำพิกุล

นายจวนมีลูก ๗ คน คนโตคือพ่อหวน คนที่ ๒ ชื่อเหียน เป็นผู้หญิงคนเดียว คนที่ ๓ ชื่อ ชื่น คนที่ ๔ ชื่อ รื่น คนที่ ๕ **โนราจุก** คนที่ ๖ ชื่อปาน คนที่ ๗ ชื่อจิต ปัจจุบันนางเหียน โнораจุก และนายปาน ยังมีชีวิตอยู่

ในสายตระกูลรักษาวีสืบทอดการรำโนรากันมา สมัยก่อนไม่นิยมให้ผู้หญิงรำโนรา แต่ปัจจุบันมีผู้หญิงรำอยู่บ้าง ที่จำได้ชื่ออะไร เป็นหลานของทวดกิม **หังโนราใหญ่**ของตระกูลอยู่ที่บ้านนายวิโรจน์ ลูกชายโนราจุก ทุก ๆ ปีจะมีการพบญาติสายเดียวกัน ซึ่งลูกหลานให้ความสำคัญมาตลอด ครั้งหนึ่งลูกชายคนโตของนายกมล จู ๆ ก็ร้องแบบโนราออกมาได้โดยไม่มีพื้นมาก่อน นางหมาจึงเอามาฝากแล้วให้หลานกิน อาการจึงหายไป มาทราบทีหลังว่าที่บ้านนายเลขมีการรำโนราแพงเข้ แต่ไม่ได้ไป นายกมลบอกว่าเหมือนตายายมาเตือนให้รู้ว่าเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ

นอกจากนี้นายกมลายังเล่าถึง **ข้าวสามหาบสามขอนแก่น** เป็นการทำบุญในช่วงวันสงกรานต์ สมัยก่อนจะนำของในครัว เช่น ข้าวสาร กะปิ หอม กระเทียม ไม้ขีดไฟ มาห่อด้วยใบตองขนาดเล็ก ๆ ก่อนเอาไปใส่หาบไว้ ต่อมาใช้กระดาห่อแทนใบตอง ปัจจุบันไม่เคยเห็นประเพณีนี้แล้ว จำได้ว่าเมื่อก่อนไม่มีไฟฟ้า ก็ต้องตามได้ ใช้ขี้ชัน เอาเปลือกเสม็ดมาชุบน้ำมันยาง จุดให้เกิดไฟ การใช้น้ำก็ลำบาก ไม่มีขันต้องตักกับต้อมมาก

ข้อมูลเกี่ยวกับสายตระกูลรักษาวี นายกมลถามตรวจทานกับนายจำรูญ และนายตรีจักร เป็นครูและเป็นนายหนังตะลุงอยู่ที่ควนทองสีห์

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศิลปะวัฒนธรรม อบต.ควนบึง)

ตำบลควนปริงเป็น ๑ ใน ๑๔ ตำบลของอำเภอเมืองตรัง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองไปทางทิศใต้ ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๕ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๙,๓๗๕ ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น ๙ หมู่บ้านและมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทับเที่ยงและตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลควนธานี อำเภอกันตัง

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลควนปริงเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมเกือบทุกปีในบริเวณหมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่อยู่ติดแม่น้ำตรัง ได้แก่ หมู่ที่ ๕ กับหมู่ที่ ๖ ส่วนที่ราบลุ่มตอนบนของหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๘ และหมู่ที่ ๙ ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินดินปนกลาง มีการระบายน้ำออกได้เร็ว เป็นดินเนื้อละเอียดที่มีก้อนกรวดหรือศิลาแลงปะปน บางแห่งจะมีก้อนศิลาแลงขนาดใหญ่ พบในสภาพพื้นที่ราบ นอกจากนี้ยังมีสายน้ำไหลผ่าน ได้แก่

คลองควนปริง ไหลผ่านหมู่ที่ ๕ และหมู่ที่ ๖ ลงแม่น้ำตรัง

คลองเมือง ไหลผ่านหมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๘ บางส่วน ไหลลงคลองควนปริง

ห้วยโคลน เป็นห้วยที่แยกมาจากคลองพรหมของตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง ไหลผ่านหมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๗ บางส่วน มีน้ำใช้ตลอดปี

ประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๗,๓๙๒ คน มีจำนวนครัวเรือน ๒,๐๖๐ ครัวเรือน (ข้อมูล พ.ศ.๒๕๕๐)

อาชีพส่วนใหญ่ของคนในตำบลคือ การทำสวนยางพารา รับจ้าง ทำการเกษตรและตีเหล็กประเภทเครื่องใช้จากโลหะ

การคมนาคมในตำบลควนปริงใช้ทางบกเป็นสำคัญ ได้แก่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔๐๓ เป็นถนนสายหลัก และทางหลวงชนบทหมายเลข ๒๒๐๕๑

ศาสนสถานมี วัด ๒ แห่ง มัสยิด ๔ แห่ง และสำนักสงฆ์ ๑ แห่ง ได้แก่ วัดนาบ่อ และวัดโคกมะม่วง มัสยิดบ้านเกาะปริง มัสยิดบ้านไชนะฮุนอิสลาม มัสยิดบ้านห้วยโคลน มัสยิดสุเหร่าบ้านกลาง สำนักสงฆ์สันติวัน

หมู่บ้านที่เพิ่มขึ้นใหม่ ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๘ **บ้านนาบ่อ** ซึ่งแยกออกมาจากหมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๙ **บ้านกลาง** แยกออกมาจากหมู่ที่ ๑

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๔๕)

ควนปริง บนควนมีต้นมะปริงใหญ่ขึ้นอยู่ (อยู่ตรงไหน ยังมีอีกหรือไม่ เป็นที่เดียวหรือคนละที่กับบ้านเกาะปริง หมู่ที่หนึ่ง)

หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะปริง มีต้นมะปริงขึ้นอยู่เป็นกลุ่ม ลักษณะคล้ายเกาะ (ยังมีอีกหรือไม่)

หมู่ที่ ๒ บ้านโคกสะท้อน บนโคกมีต้นกระท้อนขึ้นอยู่ (อยู่ตรงไหน ยังมีอีกหรือไม่)

หมู่ที่ ๓ บ้านนาป้อ เดิมเรียกว่าบ้านนาฉ้อ เพราะสมัยก่อนมีการซื้อขายที่นากัน ผู้ซื้อและผู้ขายฉ้อโกงกัน จึงเรียกนาบริเวณนี้ว่านาฉ้อ (ข้อมูล อบต.ควนปริง ชื่อบ้านไชนูน) (ศึกษาคำว่า ป้อ ว่ามีความหมายอื่น ๆ อีกหรือไม่ อย่างไร)

หมู่ที่ ๔ บ้านหลวนช้าง เจ้าเมืองเดินทางด้วยช้างเดินทางผ่านทางนี้ ต่อมาชาวบ้านใช้เป็นทางเดินของวัวควาย ปัจจุบันยังมีร่องรอยของหลวนช้าง หรือทางเดินของช้างอยู่ (หลวน หมายถึง ทางเดินสาธารณะระหว่างท้องนาท้องทุ่ง) (ปัจจุบันมีสภาพเป็นอย่างไร)

หมู่ที่ ๕ บ้านควนปริง ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบลควนปริง

หมู่ที่ ๖ บ้านควนปริง ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบลควนปริง

หมู่ที่ ๗ บ้านทุ่งหวัง กองทัพของเจ้าเมืองเดินทางผ่านมาถึงทุ่งแห่งนี้ พบผู้หญิงคนหนึ่งชื่อนางหวัง จึงเรียกบ้านในหย่อมนี้ว่าบ้านทุ่งนางหวัง แต่ต่อมาเปลี่ยนเป็นทุ่งหวัง (พื้นที่ติดต่อกับทุ่งหวัง ตำบลโคกหล่อหรือไม่)

(หมายเหตุ ในช่วงงานวิจัยเรื่องชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดตรัง ตำบลควนปริงมี ๗ หมู่บ้าน)

เอกสาร ๓ (นิศรานุวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา. ๒๕๔๐ : ๒๖)

อังคาร ๒๗ พ.ค.๑๒๑

.....๔.๐๐ ถึงบ้านบางเตียว ภูมิสถานอย่างเดียวกับบางเป้า มีทางแยกไปโคกท่อน.....
..... เทียง ๑๕ ถึงบ้านควนมะปริง หยุดพักที่ศาลากำนัน กำนันนี้ที่ ๗๐ หลังกาเรือน ทำนา เทียง ๓๐ ไปข้ามคลองเมือง มีตพานยาวประมาณ ๑๒ วา นามีมากในตำบลนี้ เทียง ๓๕ ถึงบ้านบางรัก...

เอกสาร ๔ (มกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ๒๕๐๖.: ๑๕๗)

วันที่ ๘ พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘

.....มีแห่งหนึ่งที่จำได้ถนัดชื่อบ้านควนมะปริง นายกำนันตำบลนี้เป็น “แขก” ชื่อเจ๊ะคง ได้ถามว่าพูดแขกได้หรือไม่ ตอบตรง ๆ ว่า “หม่าย” แขกชนิดเจ๊ะคงนี้มีอยู่กันเป็นหมู่ ๆ หลายตำบลตามทางที่ไป.....

เอกสาร ๕ (ส่วนหนึ่งของแผนที่ ภก ๑.๒๓/๑๙)

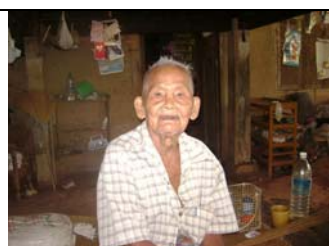
หมายเหตุ ในเขตตำบลควนปรังปัจจุบัน รวมเอาตำบลนาป้อและบางส่วนของตำบลโคกปลาเดิม
เข้ามาด้วย

ฐานข้อมูลชุมชนลุ่มคลองนางน้อย

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

นายเลียม เพชรบุญ

๕๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
 อายุ ๙๒ ปี
 (ดู ▶ [สำรวจ ๑](#))

๒

นายอิน เดชเหมือน

๒๖ หมู่ที่ ๖ บ้านหัวถนน ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
 อายุ ๘๘ ปี
 (ดู ▶ [สำรวจ ๒](#))

๓

นางช่วย พิทักษ์

๓ หมู่ที่ ๔ บ้านนางน้อย ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
 อายุ ๙๑ ปี
 (ดู ▶ [สำรวจ ๓](#))

๔

นายสัมพรณ พิทักษ์

๓ หมู่ที่ ๔ บ้านนางน้อย ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
 อายุ ๕๘ ปี
 (ดู ▶ [สำรวจ ๓](#))

๕

	๒๖ ถนนพระราม ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อายุ ๘๐ ปี (ดู ▶ สำรวจ ๔)
นายสุวรรณ ศรีนคร	

๖

	๔๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลนาโยงใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อายุ ๕๑ ปี (ดู ▶ สำรวจ ๕)
นายชัยพร จันทรหอม	

๗

	๓๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อายุ ๖๘ ปี (ดู ▶ สำรวจ ๖)
นายเชียน เดียวยอง	

๘

	๓๑/๑ ถนนคลองน้ำเจ็ด ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อายุ ๘๑ ปี (ดู ▶ สำรวจ ๗)
นายวิง แสงดำ	

๙

นายเจวียง กลับใจ	๙๕ ถนนบ้านโพธิ์ ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อายุ ๘๔ ปี (ดู ▶ สำรวจ ๘)
-------------------------	---

๑๐

 นายเชือน สงชู	 หมู่ ๗ ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อายุ ๖๔ ปี (ดู > เเวที)
--	---

๑๑

 นายปรีชา เดชเหมื่อน	 หมู่ ๑ ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อายุ ๔๓ ปี (ดู > เเวที)
--	---

๑๒

 นายพิน ห่าสัง	๑๓๐ หมู่ ๕ ตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง อายุ ๗๔ ปี (ดู > เเวที)
---	--

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

องค์การบริหารส่วนตำบล นาพละ	หมู่ที่ ๘ ตำบลนาพละ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
--	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

บ้านโคกหล่อ (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๖, ๗)
บ้านโคกหล่อ (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๖, ๗)
บ้านนาหมื่นราษฎร์ (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๖)
บ้านโคกหล่อ (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๖, ๗)
บ้านโคกปลา (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๗)
นาพะละ (ดู> เอกสาร ๒ เวที ๑)
บ้านหนองช้าง (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านไสหยี่ (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านนางน้อย (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๓.๑)
บ้านยางงาม (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านหัวถนน (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๒.๑, ๒.๒)
บ้านน้กตอ (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านหนองเรี่ย (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านหนองนนท์ (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านหนองแสง (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านโพธิ์ (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๘)
บ้านนาทองหลาง (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๘)
บ้านท่าปราบ (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๘)
นาหมื่นศรี (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านนาจิก (ดู> เอกสาร ๒ สํารวจ ๑ เวที ๒)
บ้านหัวเขา (ดู> เอกสาร ๒)
บ้านนางาม (ดู> สํารวจ ๘)
บ้านหน้าวัดหิ๊งค์ (ดู> สํารวจ ๑)
บ้านกลาง (ดู> สํารวจ ๑ เวที ๒)
บ้านตากแดด (ดู> สํารวจ ๒.๑)
บ้านคลองเมือง (ดู> สํารวจ ๖)

บ้านควนขัน (ดู> สำรวจ ๔)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

คลองนางน้อย (ดู> สำรวจ ๓.๑ เวที ๑)

คลองน้ำเจ็ด (ดู> เวที ๑)

คลองเมือง (ดู> สำรวจ ๓.๑, ๖)

ห้วยไม้ไผ่ (ดู> สำรวจ ๓.๑, ๘)

เหมืองเมรุ (ดู> สำรวจ ๔ เวที ๔)

โคกโพธิ์ (ดู> สำรวจ ๘)

ทุ่งใหญ่ ทุ่งนาพละ ทุ่งนาหว้า ทุ่งนางาม ทุ่งไสแด (ดู> สำรวจ ๓.๑)

ทุ่งนาหลวง (ดู> เวที ๔)

หนองบ่อ หนองนาพละ หนองตรุด หนองนาหล่อ หนองชายลาย (ดู> สำรวจ ๓.๑)

หนองแฝก นานางสวย หนองกุ่ม (ดู> สำรวจ ๖.๒)

วัดแจ้ง (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑)

วัดคลองน้ำเจ็ด (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑)

วัดสาริการาม (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑, ๖, ๗)

วัดนิคมประทีป (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑, ๖)

วัดควนขัน (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑, ๔)

วัดพระงาม (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑, ๔)

วัดคงคาดี (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑, ๓.๓)

วัดโพธาราม (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑, ๘)

วัดโคกพิบูล (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑, ๓.๓)

วัดหัวถนน (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๒.๒, ๓.๑)

วัดหัวเขา (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๒.๓, ๓.๑)

วัดพระพุทธสิหิงค์ (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑ เวที ๑)

วัดรัตนภิรมย์ (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑)

วัดมงคลสถาน (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑)

วัดกะช่องเปี่ยมราษฎร์ (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๓.๑)

วัดออกหรือวัดนาหมื่นราษฎร์ (ดู> สำรวจ ๖)

วัดกลาง (ดู> [สำรวจ ๑](#) [เวที ๒](#))

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

ตรังคชสาร (ดู> [สำรวจ ๓.๒](#))

ศรีนคร (ดู> [สำรวจ ๔](#))

พระตรังควิษณูรักษ์พิทักษ์รัฐเสมา (ดู> [สำรวจ ๒.๑](#))

ขุนศรีขันเศรษฐ์ (ดู> [สำรวจ ๔](#))

กำนันคล้าย ทวิสวรรณ (ดู> [สำรวจ ๗](#))

เทียนค้อย ตั้งปอง (ดู> [สำรวจ ๔](#) [เวที ๔](#))

หลวงศรีจันทร์ (ดู> [สำรวจ ๒.๒](#) [เวที ๓](#))

พระเชี้ยง (ดู> [เวที ๓](#))

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

ตันไคร้ (ดู> [สำรวจ ๖](#) [เวที ๔](#))

ตันสาคร (ดู> [สำรวจ ๓.๑, ๖](#))

ทำนา (ดู> [สำรวจ ๓.๑](#) [เวที ๓](#))

ทำจาก จักสานเสื่อสาด (ดู> [สำรวจ ๓.๑](#))

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

การขุดคลองครั้งแรก (ดู> [สำรวจ ๖](#) [เวที ๔](#))

พระพุทธรูปศิลาสมัยสุโขทัย (ดู> [สำรวจ ๒.๒](#))

น้ำท่วมหนัก (ดู> [เวที ๔](#))

การฟื้นฟูศึกษาพระพุทธรูปศิลาสมัยสุโขทัยโดยหนังสือพิมพ์แม่น้ำ (ดู> [สำรวจ ๕.๒](#))

การสร้างป้อมคลอง (ดู> [เวที ๔](#))

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

การแย่งพระ (ดู> เวที ๕)

๕.๒ การละเล่น

การเล่นซี้พร้าน้ำเต้า การเล่นงม และเล่นตำผึ้ง (ดู> สำรวจ ๒.๔)

บทร้องมโนราห์ (ดู> สำรวจ ๗)

๕.๓ ภูมิปัญญา

นา น้ำ วัด วิถีที่พึ่งพากัน (ดู> เวที ๓)

ลงไม้แน่น (ดู> เวที ๓)

เพลงกล่อมเด็ก (ดู> สำรวจ ๒.๔)

คาถาบูชาพระหิรัญ (ดู> สำรวจ ๒.๔)

๕.๔ ความเชื่อ

ท่านจ้งโหล่น (ดู> สำรวจ ๒.๓)

๕.๕ อื่น ๆ

พระพุทธสิหิงค์ (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๑, ๒, ๓, ๕.๑ เวที ๒)

นางเลียดชาว (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๒.๒ เวที ๒)

พ่อแก้วบัวเพชร (ดู> สำรวจ ๓.๓)

หลวงพ่อกาแก้วการาม (ดู> สำรวจ ๗)

ประเด็นการศึกษาต่อ (ดู> เวที ๖)

กลุ่มข้อมูล

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

สำรวจ ๑ สัมภาษณ์ นายเหลื่อม เพชรบุญ

โดย สำราญ สมานี สุวณี สมานี ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

บ้านหน้าวัดหิงค์ อยู่ใกล้บ้านกลาง เมื่อก่อนมีคนอาศัยอยู่มาก อยู่ติดคลองนางน้อยฝั่งซ้าย เดิมคลองกว้าง น้ำใส ลึกเขียว ต้นไม้ริมคลองมาก ปลา也很多 มีหน้าท่าอยู่ข้างวัด

คนเฒ่าคนแก่เล่าว่ามีท่อนไม้ลอยทวนน้ำมา มีเสียงดังหึ่ง... หึ่ง... ชาวบ้านจึงนำมาเป็นไม้แก่นหล่อพระหิงค์ที่อยู่ในโบสถ์ พระหิงค์มีความศักดิ์สิทธิ์มากเป็นที่นับถือของคนในบ้าน เดิมมีต้นพิกุลอยู่ ๔ ต้น อยู่ ๔ มุมโบสถ์ มีมานานมากแล้ว เมื่อเกิดมาก็เห็นต้นพิกุลใหญ่มาก ตอนนี้เหลือเพียงต้นเดียว มีต้นหว้าออกแทนต้นพิกุลอีกต้นสมัยที่ยังไม่เกิด ต้นพิกุลฝั่งหัวนอนโบสถ์ถูกตัดออกไป

ต้นพิกุลที่ยังเหลืออยู่เพียง ๑ ต้น อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของโบสถ์

เดิมมีวัดกลางอยู่แถวโรงเรียนปายางซึ่งยุบไปแล้ว วัดกลางเป็นวัดดั้งเดิม อยู่ติดกับบ้านนาจิก พระหิงค์เคยอยู่อยู่ที่นี้ ต่อมาวัดกลางร้าง จึงได้ย้ายวัดพระพุทธสิหิงค์มาอยู่ในที่ปัจจุบัน

ต้นหว้าที่งอกขึ้นมาแทนต้นพิกุลที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของโบสถ์

สำรวจ ๒.๑ สัมภาษณ์ นายอิน เดชเหมือน

โดย นายสำราญ สมานี นางสาวสุวณี สมานี ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

สมัยก่อนพื้นที่หัวถนนทั้งสองข้างเป็นทางพลี มีการลากพระจากวัดหัวถนนไปยังวัดพระงาม ชาวบ้านตั้งได้ขึ้นมาค้าขาย หัวถนนเป็นเพียงชื่อสมมติเท่านั้น จริง ๆ แล้ว ไม่ได้เป็นถนนแต่อย่างใด ทุกคนต่างมาซื้อของที่นี่ ก็เลยเรียกติดปากว่าหัวถนน เป็นจุดศูนย์กลางในการค้าขาย ขายจาก ขายปลา และน้ำตาล แม่ค้าล่องเรือขึ้นมาจากกันตัง

นายอิน เดชเหมือน มาจากอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้ซึ่งเป็นบ้านของภรรยา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ พ่อตาของนายอิน เป็นแพทย์ประจำตำบล ชื่อ แพทย์เอียด ยิ้มสง เล่าว่า ในสมัยที่เจ้าเมืองตรังเป็นคนแถวนี้ (**พระตรังคิษยาณูรักษ์พิทักษ์รัฐเสมา** พ.ศ. ๒๓๙๖) ได้สร้างวัดหัวถนน เกิดชุมชนขึ้นเรียกว่า **บ้านตากแดด** และกลายมาเป็นบ้านหัวถนนในที่สุด

สำรวจ ๒.๒ สัมภาษณ์ นายอื่น เดชเหมือน

วัดหัวถนน ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๖ ตำบลนาพล อำเภอมือง จังหวัดตรัง มีการเล่าประวัติต่อกันมาว่า สร้างโดยพระยาตรังฯ ผู้เป็นเจ้าของเมืองตรัง วัดหัวถนนมีความเจริญกว่าวัดอื่น ๆ ในสมัยนั้น พระยาตรังฯ ได้อัญเชิญ**พระพุทธสิหิงค์** ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่เรียกกันว่า พระหิงค์ มาไว้ที่วัดหัวถนน แล้วสร้างโต๊ะตั้งพระบูชาบนกุฏิโดยใช้ใผ่สีสุกแทนตะปู **พระพุทธสิหิงค์**ที่มาอยู่วัดหัวถนนได้สูญหายไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ ตอนนั้นกล่าวกันว่าไปตกอยู่กับนักการเมืองระดับชาติคนหนึ่ง ส่วนทางวัดพระพุทธสิหิงค์ก็ได้หล่อพระจำลองไว้ในโบสถ์แทน

ความเป็นมาของพระพุทธสิหิงค์ตามที่กล่าวกันในท้องถิ่น ความว่า **นางเลียดชาวอัญเชิญ**มาจากลังกาแล้วสร้างวัดไว้ ส่วนพระพุทธสิหิงค์องค์ที่หล่อใหม่ก็มีตำนานว่า มีแกนไม้ลอยทวนน้ำมาติดที่หน้าท่าวัด และมีเสียงดังหึ่ง...หึ่ง...ชาวบ้านจึงเอาแกนไม้นั้นมาเป็นแกนในการหล่อองค์พระ

พระพุทธสิหิงค์มีความสำคัญต่อผู้คนในท้องถิ่น เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมีเรื่องอะไรร้อนใจจะบนพระพุทธสิหิงค์ การบนบานศาลกล่าวและได้ดังหวัง เช่น เมื่อฝนมาบนว่าอย่าให้ฝนตก ฝนก็ไม่ตกจริง กลับด้วยการจุดเทียนถวาย ช่วงเดือนห้าของทุกปีจะมีการอัญเชิญพระพุทธสิหิงค์ไปสงวน้ำที่ศาลากลาง โดยอุ้มผ่านไประหว่างบ้านโคกขี้เหล็ก **ท่านหลวงศรีจันทร์**ชาวจังหวัดพิษณุโลกมาอยู่วัดหัวถนน ยืนยันว่าพระพุทธสิหิงค์องค์นี้เป็นของแท้

สำรวจ ๒.๓ สัมภาษณ์ นายอื่น เดชเหมือน

ท่านจ้งโหลนเป็นทวดศักดิ์สิทธิ์อยู่ที่หน้าถ้ำใน**วัดหัวเขา** ชาวบ้านจะบนบานเมื่อสัตว์เลี้ยงหายบนแล้วจะได้กลับคืน การบนใช้ข้าวเปลือก ๓ หาบ เดิมไม่มีรูปปั้น เพิ่งสร้างขึ้นไม่เกิน ๕๐ ปี

สำรวจ ๒.๔ สัมภาษณ์ นายอื่น เดชเหมือน

มีการละเล่นในน้ำ แถวคลองนางน้อย ได้แก่ **การเล่นขี่พราน้ำเต้า** **การเล่นมม** และ**เล่นดำฝิง** มีการปักหลักไว้ในกลางคลองและดำน้ำหา

นายอื่น เดชเหมือน ร้อง**บทเพลงกล่อมเด็ก**ที่น่าสนใจ ได้แก่

“อาเอ้อ.....นกเอ๋ย...นกเขา...ขันแต่เช้าหลายวันไปจนเที่ยง...สามกุกแก้มทำสำเนียง...เสนาะเสียงทำเจียบ...รีบระจับ อันมารดาร์กบุตรสุดถนอม สู้ขับกล่อมไกวเปลเวให้หลับ พระคุณท่านปลาบปลื้มอย่าลืมลับ หมั่นคำนับค่าเช้าทุกเช้าเอ๋ย

หวั่นขึ้นเออ...มันขึ้นมาทรงกลด...ยกน้องขึ้นใส่รถ แล้วจูบพลาบชมพลาบ...จูบแก้มไปหอม
 หมา...จูบปากแม่หอมแจกเทียนราง...จูบพลาบชมพลาบ...หว่างลูกอี...เออ...นอน
 ไปเขาเออ...ไปตัดหวายเดามาคล้องช้าง...ทำห่วงให้กว้าง ๆ ...คล้องช้างที่ภูเขาเขียว...คล้องได้
 ตัวเดียวได้พลาบเออ...ดำ...เรียกช้างเออ...เขาเรียกมาจิ้งจิง ได้พลาบงาดำ...พลัดพ่อ...พลัดแม่แต่น้อง...
 กินแต่น้ำอ้อย...ไอ้พลาบ...เออ...ดำ
 ไปคร...เออ...เข้าไปแลพระนอนและพระนั่ง...พระพิงเสาดั่ง...พระนั่งแบงเชิงเออ...กลม
 ไก่เออ...ไก่แจ้...ว่ายน้ไปต่อแต่...ไปขอเมีย...ชั้นหมากลอยน้ำเสีย...เอาไพรขอเมียละไก่แจ้...นั่ง
 เรินพี...เรินน้อง...ขอเงิน...ของทอง...สองสามแคว...เอาเงินมาแต่ไหนละไก่แจ้...เงินแม่...มึงยังเออ...โ
 ลูกสาวเหอ...ชาวบ้านตื่น...เทียมได้หัวเงิน ได้นอนสาดเจ็ดชั้น...ได้หัวไทย...ชั้นไหน...ชั้นนั้น
 นอนสาดเจ็ดชั้น...ลูกสาวเริน...เออ...ตื่น
 ฝนตกเออ...มันตกลงสม ๆ ไม้ไผ่กอกหนุ่ม...แตกพุ่มที่กลางกอ...ถ้าพี่เป็นช้าง จะขอเข้าไปง้าง
 ออกสักหน่อ...ไม้ไผ่หนุ่มแตกพุ่มที่กลางกอ...สองหน่อเทียมเทียมเออ...กัน"

คาถาบูชาพระหิงคะนี้ได้มาจากหนังสือมนต์พิธีชาวพุทธ ใช้สวดทุกคืนก่อนเข้านอน

หันทะ มะยัง พุทธะปะสังสา คาถาโย พุทธสิหิงโค นามะ ภาณามะ เส ฯ

อิติ ปะวะระระสิหิงโค	อุตตะมะยะโสปี เตโซ
ยัตถะ กัตถะ จิตโตโส	สักกาโร อุปาโท
สกาละพุทธะสาสะนัง	โชตะยันโตวะ ทีโป
สุระนะเวหิ มะหิโต	ธะระมานะวะ พุทโธติ ฯ
พุทธสิหิงคา	อุปติมา ฌ แดนใด
ประเสริฐ ๓ เกริกไกร	ดุจกายพระศาสดา
เป็นที่เคารพน้อม	มนุษย์พร้อมทั้งเทวา
เปรียบเช่นชวาลา	ศาสนาที่ยืนยง
เหมือนหนึ่งพระสัมพุทธ	สุวิสุทธิพระชนมคง
แดนใดพระดำรง	พระศาสน์คงก็จำริญ
ด้วยเดชสิทธิศักดิ์	๓ พัทธษอนุกูล
พระศาสน์บิสิญญ	พระเพิ่มพูนมหิธา
ข้า ฯ ขอเคารพน้อม	วจีค้อมขึ้นบูชา
พิทักษ์ ๓ รักษา	พระศาสน์มาตลอดกาล
ปวงข้า ฯ จะประกาศ	พุทธศาสนาให้ไพศาล

สำรวจ ๓.๑ สัมภาษณ์ นางช่วย พิทักษ์ นายสัมพรณ พิทักษ์

โดย สำราญ สมานี สุวณี สมานี ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ในสมัยก่อนชุมชนริมคลองนางน้อยที่มีคนอาศัยอยู่หนาแน่น คือ บ้านนางน้อย คนสมัยก่อนถือว่าอยู่ริมคลอง ใกล้แม่น้ำ ใกล้น้ำก็สามารถอยู่ได้ หลังทำนาเสร็จ ก็ตัดทางสาธูมาทำจากทำสาด (เสื่อ) ขายเป็นรายได้ เดิมสาธูมีมากที่คลองเมือง เพิ่งนำมาปลูกที่คลองนางน้อยตอนสมัยนางช่วย พิทักษ์ยังเป็นเด็ก ๆ ต้นคลองเมืองเรียกว่า แม่น้ำฝุด มีน้ำฝุดขึ้นมาเอง ข้างใต้เป็นคลองอยู่ตรงทิศใต้วัดโคกยาง อาชีพส่วนใหญ่ของคนที่นี่คือทำนา

ในกลุ่มน้ำคลองนางน้อย มีวัดที่มีความสำคัญมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน อยู่หลายวัดแต่ละวัดอยู่ใกล้กันมาก แสดงว่ามีชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่นี้อยู่มาก วัดในกลุ่มน้ำนี้ได้แก่ วัดแจ้ง วัดสาริการาม วัดคลองน้ำเจ็ด วัดโคกหล่อ วัดควนขัน วัดพระงาม วัดโพธาราม วัดคงคาดี วัดโคกพิบูล (วัดโคกยาง) วัดหัวถนน วัดหัวเขา วัดพระพุทธสิหิงค์ วัดรัตนากิมุข วัดมงคลสถาน วัดกะช่อง เปี่ยมราษฎร์ โดยวัดส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ ๆ กับทุ่งใหญ่

ทุ่งนาในพื้นที่นาพละและใกล้เคียงเป็นทุ่งนาที่อยู่ระหว่างและริมฝั่งคลองนางน้อยและคลองน้ำเจ็ด นายสัมพรณ พิทักษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ บ้านนางน้อย บอกว่า ทุ่งนี้มีชื่อว่า ทุ่งใหญ่ มีอาณาบริเวณจากริมชายเขาซ้ายหายไปทางฝั่งตะวันตกริมฝั่งคลองนางน้อยและคลองน้ำเจ็ด จนถึงริมวัดกะพังสุรินทร์ และริมวัดพระงาม ของพื้นที่บ้านโพธิ์ ในทุ่งใหญ่มีทุ่งเล็ก ๆ อีก ๔ ทุ่ง ได้แก่

ทุ่งนาพละ อยู่ทางทิศเหนือของถนนบ้านโพธิ์ หรือถนนนาหว้า ทุ่งนาหว้า อยู่ทางทิศตะวันออกของวัดโพธาราม ทุ่งนางาม อยู่ทางทิศตะวันออกของวัดพระงาม ทุ่งไสแคว อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัดคงคาดี ส่วนทางตะวันตกของวัดหัวถนนเรียกรวมกันเป็นทุ่งใหญ่

ในทุ่งใหญ่มีหนอง ที่สำคัญ ดังนี้

หนองบ่อ อยู่ทางใต้ของถนนนาหว้า หนองนาพละ อยู่ในทุ่งนาพละ หนองตรุด อยู่ทิศตะวันออกของบ้านยางงาม หนองนาหล่อ อยู่ทางทิศตะวันตกของวัดหัวถนน หนองชายลาย อยู่ในทุ่งไสแคว

มีห้วยอยู่ ๑ สาย คือ ห้วยไม้ไผ่ เริ่มจากหนองชายลาย ไหลผ่านหลังโรงเรียนตรังวิทยาในปัจจุบัน ลงคลองไฟและคลองน้ำเจ็ด

สำรวจ ๓.๒ สัมภาษณ์ นางช่วย พิทักษ์ นายสัมพรณ พิทักษ์

มีตระกูลที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ ตระกูล**ตรังคชสาร** นายไข่ พัทักษ์ (อายุ ๗๐ ปีเสียชีวิต ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕) ได้เล่าให้นายสัมพันธ์ พัทักษ์ ว่ามีความใกล้ชิดกับบ้านของหลวงเมือง เพราะตนเองเป็นหมอมีความรู้เรื่องยาได้เข้าไปดูแลรักษาลูกทาสในบ้านของหลวงเมือง ซึ่งมีลูกทาสอยู่กว่า ๒๐ ครั้วเรือน สำหรับเป็นแรงงานในการทำนา ลูกหลวงเมืองชาวบ้านเรียก แม่เขต แต่งงานกับนายรุ่ม เป็นต้นตระกูล**ตรังคชสาร (ตรวจสอบ)**

สำรวจ ๓.๓ สัมภาษณ์ นางช่วย พัทักษ์

ยังมีวัดที่มีความสำคัญในแถบนี้คือ **วัดคงคา และวัดโคกพิบูล** (วัดโคกยาง) วัดคงคาอยู่ติดคลอง เมื่อก่อนเจริญมาก มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือกัน คือ **พ่อแก้วบัวเพชร** เป็นพระองค์กลางของพระประธาน ส่วนวัดโคกยางเมื่อก่อนมีเพียงกุฏิ ๑ หลัง มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือกัน คือ พ่อท่านพุ่ม สมัยก่อนทำบุญกันที่วัดคงคา มีพระมาก ตั้งแต่เกิดมาก็ไปทำบุญที่วัดคงคาตลอด พ่อทวดอยู่วัดคงคา วัดโคกยางกับวัดคงคามีความเจริญไม่เท่ากัน แข่งกัน เมื่อโคกยางขึ้น วัดคงคาก็ลง วัดคงคาได้สร้างขึ้นมาก่อน อยู่ริมคลองมีงานและพิธีต่าง ๆ มากมาย มีการระดมแรงงานภายในหมู่บ้าน ต้องเตรียมงานล่วงหน้า นวดข้าว ออกปาก(ลงแขก)ซ่อมข้าวสาร โรงธรรมของวัดคงคามีขนาดใหญ่หลังคามุงด้วยจากสาคร

สำรวจ ๔ สัมภาษณ์ นายสุวรรณ ศรีนคร

โดย สำราญ สมานี สุวณี สมานี ๑ ธันวาคม ๒๕๕๐

บ้านควนขัน เดิมเป็นที่สูงน้ำไม่ท่วม มีดินชั้นนอกตลอดมาจากวัดโคกหล่อจึงเรียกว่า **ควนขัน** มีคนอยู่อาศัยแถวควนขันมายาวนาน ปู่ชื่อ**ขุนศรีขันเศรษฐ์** เป็นอดีตกำนันและต้นตระกูล**ศรีนคร** สมัยเก่าแก่**เทียนค้อย ตั้งปอง** มีการขุดคลองผันน้ำจากคลองนางน้อย ผ่านหน้าวัดพระงาม เรียกว่า **เหมืองเมรุ** น้ำที่ผันมานั้นนำมาใช้ทำนาแถวนาหลวง

สถานที่ที่สำคัญของควนขันมี **วัดพระงาม** สร้างแต่สมัยนางเลียดขาว มาก่อนวัดควนขัน เดิมเป็นสำนักสงฆ์ไม่ได้ฝังลูกนิมิต เป็นที่ชุมนุมกันในการลากพระ เมื่อคราวเดือน ๕ แรมค่ำ มีเรือพระจากวัดในเขตข้างเคียงมารวมกัน เช่น วัดควน วัดโคกหล่อ วัดคลองน้ำเจ็ด วัดไสหรูน วัดโพธิ์(วัดโพธาราม) วัดคงคา วัดโคกจับ เป็นต้น ตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ เรือพระมาชุมนุมกันที่ทิศตะวันออกเหมืองเมรุ มีการแย่งพระ ทำบุญ ชดดัม แข่งหนัง ยิงบั้ง สนุกมาก

ต้นโพธิ์ หน้าวัดเป็นที่เฝ้าผี มีเหตุการณ์ฟ้าผ่าเณรที่ได้โคนเดียว ทำให้การลากพระชาลงไป

พระที่มีความสำคัญ คือ พระงาม มีความศักดิ์สิทธิ์ถ้าหนึ่งโนรามาแสดงโดยไม่ได้ออกชื่อก็จะเจ็บพุง(ปวดท้อง)แสดงไม่ได้ และถ้าคนมาวุ่นวายในวัด คนคนนั้นก็อยู่ไม่ได้ด้วย คนแก่เล่าให้ฟังว่าเมื่อก่อนมีข้าหลวง ไม่รู้ว่าเป็นใคร มาลักทุบเอาก้อนทองที่อาสน์พระไป

สำรวจ ๕.๑ สัมภาษณ์ นายชัยพร จันทรหอม

โดย สำราญ สมานธิ สุวณี สมานธิ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๐

ประวัติศาสตร์ช่วงก่อน ๑๐๐ ปี ของชาวนาโยง คือ **พระพุทธสิหิงค์** ชุมชนที่อยู่ทางด้านฝั่งตะวันออกวัดพระพุทธสิหิงค์ เรียกว่า ชุมชนวัดกลาง เป็นเพียงชื่อชุมชน แต่ไม่มีวัดอยู่จริง ที่มาของชื่อวัดกลางนี้ น่าจะมีการสืบค้นว่าเป็นเพราะเหตุใดมีชื่อชุมชนว่าวัดกลางแต่กลับไม่มีวัด (มีคนบอกว่าวัดกลางร้างแล้วสร้างวัดพระพุทธสิหิงค์แทน) และอยากสืบเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรีด้วย

พระพุทธสิหิงค์เป็นพระที่ผู้คนให้ความเคารพศรัทธา กราบไหว้บูชา คือ พระในโบสถ์วัดพระพุทธสิหิงค์ ได้มีปาฏิหาริย์ มีการปิดป่าทุกซีกโรคภัย เช่น การบนบานศาลกล่าวเรื่องป้องกันเภทภัยต่าง ๆ มีการเคารพนับถือและยังคงเลื่อมใสศรัทธาอยู่จนถึงปัจจุบัน มีการไปปิดทองพระพุทธสิหิงค์หรือห่มผ้าพระ สมัยก่อนมีการจัดทำรูปพระประจำตัวของแต่ละคนแล้วนำไปฝากไว้กับวัด เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ จำได้ดีแม่หรือพ่อแก่ให้ทำรูปปั้นพระขึ้นมาแทนตัวเรา นำมาถวายพระ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับวัด ได้แก่ การจัดประเพณีชนทรายเข้าวัด การเวียนเทียน วันขึ้นแปดค่ำจะมีการไปนอนที่วัด

ต้นพิกุลเท่าที่จำความได้มีอยู่ ๓ ต้น ด้านทิศใต้ของโบสถ์จะมีอยู่ ๑ คู่ และด้านหลังโบสถ์ ๑ คู่ อีกต้นหนึ่ง ต้นหว่าขึ้นมาแทน และอาจจะเป็นไปได้ว่ามีการปลูกต้นพิกุลรอบโบสถ์

การไหว้พระพุทธสิหิงค์และการอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับไปแล้วนั้น จะเป็นบทสวดที่แตกต่างจากวัดทั่วไป พระพุทธสิหิงค์องค์เล็กจะอยู่ที่วัดหัวถนน หากพูดถึงด้านความลึกซึ้ง ผูกพัน ศรัทธานั้นจะไม่เหมือนกัน พระพุทธสิหิงค์วัดหัวถนนจะมีการแห่ในวันขึ้นปีใหม่ไทยหรือวันสงกรานต์มายังหน้าศาลากลาง เพื่อสงวน้ำพระ สำหรับความศรัทธาในพระพุทธสิหิงค์ของพุทธบริษัทแถบวัดพระพุทธสิหิงค์นั้นจะศรัทธาต่อพระพุทธสิหิงค์ในโบสถ์มากกว่า

สำรวจ ๕.๒ สัมภาษณ์ นายชัยพร จันทรหอม

องค์กรหรือกลุ่มที่เข้ามาศึกษาเรื่องประวัติของพระพุทธสิหิงค์ที่ผ่านมาเคยมีการฟื้นตัวครั้งหนึ่งร่วมกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๔๒ **หนังสือพิมพ์แม่น้ำ** ได้ค้นหาประเด็นเรื่องพระพุทธสิหิงค์ขึ้น โดยกลุ่มคนที่สนใจ เริ่มจากกรณีพระพุทธสิหิงค์หายไปจากวัดหัวถนน ต่อมาได้มีคนกลุ่มหนึ่งติดตามเรื่องราว มีการเตรียมการรับพระพุทธสิหิงค์กลับคืนมาแล้วแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ

ผลกระทบจากการเคลื่อนเรื่องดังกล่าว ในที่สุดจังหวัดก็มีการหล่อพระพุทธรูปขึ้นมา เรื่องการติดตามถามไถ่ก็เริ่มเงียบไป ในการสืบค้นเรื่องดังกล่าวโดยรวมแล้วคิดว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ปกติเป็นคนที่มีความสนใจเรื่องราวของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชุมชน วิถีท้องถิ่น เรื่องเหล่านี้ยังคงมีความสำคัญอยู่ แต่ก็ไม่แน่ใจว่าจะมีผู้คนที่มีความสนใจเรื่องนี้มากนักน้อยเพียงใด การเรียนรู้เรื่องพระพุทธรูปเป็นสิ่งที่ดี เป็นการเรียนรู้คุณค่าและวิถีชีวิตความผูกพันดั้งเดิม เช่น หากลูกสาวโตขึ้นจะให้บวชชีกับพระประธานกับพระพุทธรูป ทุกวันนี้คิดว่ายังคงมีความศรัทธาเหมือนเดิม เวลาที่มีความสำคัญ เช่น วันพระ จะมีพุทธบริษัทเข้าร่วมทำบุญไม่ต่ำกว่า ๕๐ คน ยังคงเข้าทำบุญกันเหนียวแน่น แม้เป็นเพียงวัดเล็ก ๆ แต่มีความกลมเกลียว ช่วงเวลา ๑๐๐ กว่าปีที่ผ่านมาได้มีการอัญเชิญพระพุทธรูปมายังวัดหัวถนน ซึ่งในระยะทางกว่า ๑๐๐ ปีนี้ จะมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับวัดหัวถนนและชุมชนแถบนาพละ การอัญเชิญพระเมื่อมีการขึ้นบ้านใหม่และพิธีกรรมต่าง ๆ เห็นว่าชุมชนนางน้อยยังมีความผูกพันอยู่

ปัจจุบันบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น น้ำหวง เอียดสีทอง อายุ ๖๗ ปี จะเข้าใจพอสมควรในเรื่องพระพุทธรูป ในเรื่องความเชื่อครั้งสมัยตั้งแต่รุ่นทวด รุ่นยาย หรืออย่างป้าคล่อง เดิมพ่อเป็นคนนำในการกราบไหว้พระในวัดพระพุทธรูป ตอนนี้ป้าคล่องอายุ ๗๐ ปี ได้รับการถ่ายทอดพอสมควร ทั้งในเรื่องของชุมชนวัดกลาง ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาก่อนสร้างวัดพระพุทธรูป

คิดว่าควรศึกษาในเชิงลึกในเรื่องประวัติและข้อมูลความผูกพันต่อชุมชนต่าง ๆ ในท้องถิ่น หรืออาจจะมีเวทีการเรียนรู้เพื่อการศึกษาต่อไป หากไม่ศึกษาในเชิงลึกถึงระดับรากลงไป คงเห็นคุณค่าในอดีต ความดำรงอยู่ของพระพุทธรูปในจังหวัดตรัง เพื่อนำไปสู่แค่การสร้างวัดถ่มงคล พระองค์หนึ่งทีกราบไหว้บูชา ไม่ใช่ธรรมะอย่างแท้จริง และรู้สึกห่วงใยในส่วนนี้พอสมควร ปัจจุบันกระแสวัดถ่มงคลมาแรง สอนกระแสแห่งธรรม ในภาวะแห่งความสับสนวุ่นวาย กระแสสังคมที่พุ่งเข้าหาโลกาภิวัตน์ หรือตามกระแสความโลภ โกรธ หลง ในทุกระดับ แสดงให้เห็นว่ายุคนี้คนห่างไกลจากธรรมะของพระพุทธเจ้า

มองว่าเรื่องของพระพุทธรูปเชื่อมร้อยความศรัทธาได้ ขยายตัวกิจกรรมเชิงปัญญาได้ เช่น พื้นที่วัดร้าง เปลวร้าง สามารถปรับให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ในทางพุทธปัญญา เพื่อเชื่อมโยงอดีตที่ต่างพยายามอธิบายพลังศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ศรัทธาต่อปัญญาในพุทธศาสนา เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรูปที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะเน้นความสมถะ มีความรู้ในการช่วยเหลือคน สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวช่วยผลักดันต่อปรัชญาพระพุทธรูปที่มุ่งการขยายความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาสืบไป

สำรวจ ๖ สัมภาษณ์ นายเขียน เตียวยอง

โดย สำราญ สมาธิ สุวณี สมาธิ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

บ้านโคกหล่อ มีคลองนางน้อยเป็นสายหลักที่สำคัญ ปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนไปมาก จากเดิมจะมีไม้ยูงแนวทิวสองฝั่งคลอง หลากพืชพรรณ มี**ต้นไคร้**มากกว่าพืชชนิดอื่น ๆ ไม้จำพวกนี้มีประโยชน์ต่อชาวบ้านเป็นอย่างมาก ในฤดูทำนาไม่ต้องไปหาไม้จากแหล่งอื่นมาทำนบ ตลอดสองฝั่งคลองนางน้อยจึงมีต้นไคร้ตลอด มีการ**ขุดคลอง**ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ – ๒๕๑๙ โดยให้เหตุผลว่าคลองตื้นเขิน แต่ก็มีการขุดลอกคลองบางส่วนไปก่อนหน้านี้ และคงคิดว่าหากขุดลอกแล้วน้ำคงมากกว่าเดิม มีการใช้รถมาขุด แต่ภายหลังจากขุดแล้วปรากฏว่าผู้ที่มีอาชีพทำนาต้องหยุดทำนาหมด ไม่สามารถทำนบกั้นน้ำขึ้นนาได้ สาเหตุเพราะคลองมีความลึกลงไปประมาณ ๒ เมตร สมัยก่อนมีต้นไม้มากขุดลงไปเล็กน้อยก็สามารถนำน้ำเข้านาได้ หลังจากขุดคลองแล้วทุกอย่างก็จบสิ้น ในพื้นที่ไม่สามารถทำนาได้อีก แต่ก่อนมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ มีปลาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ความกว้างคลองประมาณ ๑๐ – ๑๕ เมตร พ่อเคยเล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนทำนาได้เจอองเรือขนาดเรือแจวที่นาหมื่นราษฎรฝังอยู่ในดิน เท่าที่รู้มาเมื่อก่อนสามารถล่องเรือได้ มีทำนันทำคลองสำหรับเล่นน้ำ อาบน้ำ และมีท่าคลองที่เชื่อมไปยังหนองใหญ่

ร่องรอยประวัติศาสตร์ลุ่มน้ำคลองนางน้อยแถวโคกหล่อ ในเขตใกล้เคียงมีพื้นที่**นาหมื่นราษฎร** สมัยก่อนเป็นวัด เรียกว่า**วัดออกหรือวัดนาหมื่นราษฎร** ตอนนี้อยู่ไม่มีแล้ว มี**วัดโคกหล่อ วัดสาริการาม** แถวต้นน้ำ**คลองเมือง**มีหมู่บ้านที่**บ้านคลองเมือง** มีผู้คนเป็นหลักเป็นฐานมีฐานะอยู่ ส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่เป็นคนใหญ่โต สมัยก่อนชอบอยู่กลางทุ่งนา แต่เมื่อความเจริญเข้ามาชาวบ้านจึงเปลี่ยนแปลง เลิกบ้านคลองเมืองตก ยังคงเหลือแต่บ้านคลองเมืองออก ตอนนี้มีถนนเข้าถึงหมู่บ้าน นอกจากคลองเมืองแล้วยังมี**หนองแฝก นานางสอย หนองกุ่ม**ที่อยู่ติดกัน หนองแฝกมีน้ำลึกเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาได้ตลอดทั้งปี เก็บข้าวเสร็จแล้วยังก็น้ำอยู่ในนา ในแถบพื้นที่นี้เป็นที่ราบทั้งหมด ได้สอบถามพื้นที่วัดคงคาว่าสมัยก่อนได้นำ**ต้นสาคร**จากคลองเมืองไปปลูกในคลองนางน้อย

สำรวจ ๗ สัมภาษณ์ นายวิง แสงดำ

โดย สำราญ สมาธิ สุวณี สมาธิ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

บ้านโคกหล่อ ที่ได้เรียกว่า โคกหล่อ เพราะ มีต้นหล่องอกอยู่มากแถววัดโคกหล่อและบริเวณข้าง ๆ น้ำท่วมไม่ถึง จึงเรียกว่า บ้านโคกหล่อ ต่อ ๆ กันมา เมื่อก่อนมีการอยู่อาศัยกันแถว ๆ ข้างวัดโคกหล่อ แถว**โคกพลา** กันมาก เดิมนั้นชุมชนขยายตัวไปตามริมถนน แถวหมู่บ้านศรีตรังเมื่อก่อนเป็นนา คนจะไปอยู่มากอีกที่หนึ่ง คือ แถว ๆ คลองเมืองส่วนบน เขาว่าเป็นบ้านของผู้มีฐานะในสมัยก่อน

สถานที่สำคัญในแถวโคกหล่อ มี **วัดไ้กา**(วัดสาริกา) วัดโคกหล่อ วัดคลองน้ำเจ็ด นานี่น ราษฎร มีพระศักดิ์สิทธิ์ คือ **หลวงพ่อกาแก้วการาม** วัดไ้กาเป็นที่นับถือของชาวบ้านทั่วไป มีการลง รักปิดทองครั้งใหญ่ ๑ ครั้ง ประมาณ เมื่อ ๕๐ ปีที่แล้ว โดยเจ้าแก้วชาวจีนที่ล่องเรือแล้วเรือล่มแถวกันตั้ง เจ้าแก้วคนนี้เห็นพระพุทธรูปองค์หนึ่งมาช่วยให้อรอด ก็สืบหาจนทราบว่าเป็นพระกาแก้วการาม จึงบูรณะ จนสวยงาม เมื่อก่อนมีการเล่าว่าหลวงพ่อกาแก้วการามเป็นพระทองคำทั้งองค์

นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่ควรศึกษาถึงประวัติการทำงาน ก็คือ **กำนันคล้าย ทวีสุวรรณ** กำนัน คลายเป็นนักพัฒนา เก็บรักษาพื้นที่สนามบิน โรงเรียนวิเชียรมาตุ และหน่วยงานราชการเอาไว้ ไม่เห็น แก่ประโยชน์ส่วนตนเลย

มีบทกลอนในราห์ที่กล่าวถึงวัดในแถบนี้ที่น่าสนใจว่า “วัดโพธิ์ วัดงาม วัดน้ำเจ็ด แหะพ่อบอบให้หมัด (หมัด) วัดไ้กา”

สำรวจ ๘ สัมภาษณ์ นายเจียง กลับใจ

โดย นายสำราญ สมิติ นางสุณี สมิติ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๑

นายเจียง กลับใจ บ้านเดิมอยู่ที่บ้านนาทองหลาง ตำบลบ้านโพธิ์ เล่าเรื่องประวัติการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ ว่า เมื่อก่อนมีคนอาศัยอยู่ที่บ้านนาทองหลางมาก เป็นชุมชนขนาดใหญ่ บริเวณที่คนอาศัยอยู่มากได้แก่ **ริมห้วยไม้ไผ่** (หลังโรงเรียนตรังวิทยาในปัจจุบัน) **โคกโพธิ์**ที่หน้าวัดโพธาราม เดิมนี่ก็ยังมิดันโพธิ์อยู่โคกโพธิ์เป็นเปลวของวัดโพธาราม สังเกตได้ว่าคนจะอยู่รอบ ๆ วัด ช่วงที่โรคห่า(อหิวาห์ตกโรค)ระบาด ผู้คนเลยอพยพไปอยู่แถวบ้านโพธิ์ในปัจจุบัน เมื่อก่อนบ้านโพธิ์ไม่ค่อยมีคน

วัดโพธารามเป็นวัดโบราณ เกี่ยวข้องกันกับประวัติวัดพระงาม ในสมัยเด็กได้เรียนหนังสือที่นี่ โดยมีอาคารเรียนอยู่หน้าโบสถ์ มีต้นมะปริงขนาดใหญ่อยู่ใกล้อาคารเรียน สอนถึงชั้น ป.๔ มีครูสอน ๔-๕ คน วัดโพธิ์เป็นวัดศักดิ์สิทธิ์ หนึ่งตระกูลหรือมโนราห์ถ้าเดินทางผ่านวัดจะต้องแสดงทุกคณะ ถ้าคณะใดไม่แสดงก็ต้องเจ็บป่วยทุกราย

พื้นที่ใกล้กับนาทองหลาง มีชื่อบ้านที่สำคัญ ได้แก่ **บ้านนางาม** เดิมหมู่บ้านนี้ชื่อ บ้านนางงาม เพราะมีหญิงสาวที่สวยงามมาก เป็นหมู่บ้านริมคลองนางน้อย และมีวัดพระงามเป็นวัดที่มีความสำคัญอยู่ **บ้านท่าปาบ** เดิมเป็นท่าน้ำที่มีต้นปาบ (มีลักษณะต้นคล้ายต้นมะม่วง ต้นใหญ่ ใบเรียวกว่า มีลูกกลมแบน มีให้เห็นอยู่มากริมฝั่งคลอง เดิมนี่ไม่เห็นแล้ว) ผู้คนเดินทางข้ามได้ จึงเรียกกันว่าท่าปาบ

ข้อมูลจากเวทีตรวจสอบ

๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สถานที่จัดเวที วัดพระพุทธสิหิงค์ ตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

ผู้บันทึก อุษามาศ เจริญวรรณ สุวณี สมาธิ

ผู้เรียบเรียง สำราญ สมาธิ

ผู้ร่วมเวที	นายเชื่อน สงชู	นายสัมพรรณ พิทักษ์
	นายวิง แสงดำ	นายเชียน เตียวยอง
	นายวิน คงบัน	นายปรีชา เดชเหมือน
	นายพิน ห่าสัง	นายชัยพร จันทรหอม
	ด.ต.ชัยวัฒน์ เล็งนุ้ย	อ.สมเจตนา มุณีโมไนย

เวที ๑

ตำบลนาพละ

ตำบลนาพละมีชื่อบ้านที่อยู่ติดกับ**คลองนางน้อย** อยู่ ๒ หมู่บ้าน คือ บ้านนางน้อย และบ้านหัวถนน พื้นที่ลุ่มคลองนางน้อยมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ต้นน้ำคลองนางน้อยมาจากช่องและละมอ บริเวณเทือกเขาบรรทัด อำเภอนาโยง ไหลผ่านพื้นที่ตำบลช่อง ตำบลละมอ ตำบลนาหมื่นศรี ตำบลนาโยงเหนือ ตำบลนาโยงใต้ ตำบลนาพละ ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลโคกหล่อ เทศบาลนครตรัง ตำบลบางรัก มีคลองสาขาอีกสายหนึ่ง คือ **คลองน้ำเจ็ด** ไหลผ่านพื้นที่ตำบลบ้านโพธิ์ ผ่านเทศบาลนครตรังและไหลมารวมกับคลองนางน้อยบริเวณหลังวัดคลองน้ำเจ็ด

เวที ๒

วัดพระพุทธสิหิงค์และพระพุทธรูป

ในสมัยก่อนเลยจากที่วัดนี้ไปทางทิศเหนือประมาณ ๑ กิโลเมตร มี “**วัดกลาง**” วัดกลางร้างมาแล้วกว่า ๑๐๐ ปี บริเวณวัดกลางที่เล่าต่อๆ กันมา คือ โรงเรียนบ้านปายาง (ยุบไปแล้ว) ไปจนถึงทุ่งนาทางทิศเหนือ ทิศตะวันตกจดกับ**บ้านนาจิก** วัดพระพุทธสิหิงค์เดิมเป็นสำนักสงฆ์ เมื่อวัดกลางร้างก็มาสร้างวัดพระพุทธสิหิงค์ เดิมพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ที่นี่ ได้อัญเชิญมาที่วัดหัวถนนในสมัยพระตรังฯ คนบ้านนางน้อย เป็นเจ้าเมืองตรัง ส่วนประวัติความเป็นมาของวัดนั้นมีมากกว่า ๑,๐๐๐ ปีแล้ว โดยเกี่ยวข้องกับตำนาน**นางเลียดขาว**

พระพุทธรูปมีลักษณะเด่น เป็นที่จดจำได้ คือ ข้างหน้าฐานองค์พระมีรูและข้างหลังมีห่วงที่ใส่ฉัตร หน้าประมาณ ๑๑ – ๑๒ กิโลกรัม หน้าตักกว้างประมาณ ๘ นิ้ว สูง ๑๒ นิ้ว จมูกโด่ง นิ้วเหมือนกับนิ้วของคน ไม่เหมือนกับพระพุทธรูปทั่วไป

เวที ๓

นา น้ำ วัด วิถีที่พึ่งพากัน

ในพื้นที่ทุ่งใหญ่ที่มีคลองขนาดอยู่ ๒ ข้าง คือ คลองนางน้อยฝั่งใต้ และคลองน้ำเจ็ดฝั่งเหนือ รอบ ๆ ทุ่ง มีวัดที่สำคัญ คือ วัดห้วยถนน ในตำบลนาพละ วัดโพธาราม วัดพระงามและวัดคงคาดี ในตำบลบ้านโพธิ์ และวัดกระพังสุรินทร์ คลองนางน้อยมีต้นน้ำมาจากช่องและละมอในแถบเทือกเขาบรรทัด มีน้ำไหลตลอดปี ส่วนคลองน้ำเจ็ดเป็นคลองสายสั้น ต้นน้ำอยู่แถบพื้นที่บ้านโพธิ์และน้ำผุด มีจุดรวมน้ำจากต้นน้ำสายย่อย ๆ ที่เขาช้างหายและที่ห่านโพธิ์ คนในตำบลนาพละและบ้านโพธิ์จึงได้นำภูมิปัญญาทำนบมาใช้กันน้ำมาใช้ประโยชน์ในการทำนา โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมในการจัดการดังกล่าว พระที่มีบทบาทในการพัฒนาการทำนบ คือ **หลวงศรีจันทร์** เจ้าอาวาสวัดห้วยถนน และ**พระเชียญ** เจ้าอาวาสวัดโพธาราม พระเชียญนำต้นตาลโตนมมาสร้างทำนบที่คลองน้ำเจ็ดแถวห่านโพธิ์ และคลองนางน้อย ก่อนหน้านั้นมีการทำซั้งโดยใช้ไม้ไผ่ เรียกว่า **ลงไม้แน** นบที่สร้างขึ้นมามีประโยชน์ต่อการทำนาในทุ่งใหญ่ทั้งหมด เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๑๙ มีชลประทานที่ผ่านกลางทุ่งใหญ่ ทำนบที่ชุมชนสร้างขึ้นมาได้ลดบทบาทลง

เวที ๔

การเปลี่ยนแปลงของคลองนางน้อย

ในสมัยก่อน (ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐) คลองนางน้อยกว้างมาก ประมาณ ๑๐ - ๑๕ เมตร มีวังหาดทรายเป็นช่วง ๆ ในวังน้ำใสและลึกมาก มีความอุดมสมบูรณ์ สัตว์น้ำมาก มีจระเข้ขึ้นมาจากแม่น้ำสายกันตัง มีไม้ยูงแนวทิวสองฝั่งคลอง หลากพืชพรรณ มี**ต้นไคร้** (ตะไคร้) มากกว่าพืชชนิดอื่น ๆ ตลอดสองฝั่งคลอง ไม้จำพวกนี้มีประโยชน์ต่อมาก ในฤดูทำนาไม่ต้องไปหาไม้จากแหล่งอื่นมาทำนบ

ช่วงเดือน ๑๑ เดือน ๑๒ เป็นช่วงน้ำนอง สมัยก่อนชาวบ้านสร้างบ้านชั้นสูง เตรียมตัวอย่างดี เก็บไม้ฟืนไว้ใช้ เตรียมอาหารไว้ล่วงหน้า เมื่อเกิดน้ำท่วมมีอาหารสำรองไว้บ้างแล้ว เช่น ข้าวสาร ปลาแห้ง ไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากรัฐเหมือนคนสมัยนี้ ในหน้าแล้งสมัยก่อนมีการขุดบ่อทรายในคลองนางน้อยแล้วนำน้ำมากิน

คลองนางน้อยได้รับการพัฒนาจากนโยบายของภาครัฐ คือ นโยบายเงินผันสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี นายเขียน เดียวยอง ผู้ที่ผูกพันกับคลองนางน้อย ในส่วนพื้นที่ตำบลบ้านโพธิ์และตำบลโคกหล่อ เล่าตรงกับคนในนางน้อย ว่า มีการ**ขุดคลองครั้งแรก**ขึ้น ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๑๙ โดยทางการให้เหตุผลว่าคลองตื้นเขิน แต่มีการขุดลอกคลองบางส่วนไปก่อนหน้านี้ และคงคิดว่าหากขุดลอกแล้วน้ำคงมากกว่าเดิม มีการใช้รถมาขุด แต่ภายหลังจากขุดแล้วปรากฏว่าผู้ที่มีอาชีพทำนาต้องหยุดทำนาหมด ไม่สามารถทำนบกั้นน้ำขึ้นน้ำได้ เพราะคลองลึกกว่านาลงไปประมาณ

๒ เมตร สมัยก่อนมีต้นไม้มากขุดลงไปเล็กน้อยก็สามารถนำน้ำเข้านาได้ หลังจากขุดคลองแล้วทุกอย่างก็จบสิ้น ในพื้นที่ไม่สามารถทำนาได้อีก

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘ เกิด**น้ำท่วมหนัก** ภูเขาบริเวณกะช่องพัง ดินถล่ม ส่งผลให้คลองนางน้อยเปลี่ยนแปลงไปด้วย

สมัยเก่าแก่**เทียนคู่ย ตั้งปอง** ชาวกันตัง มาทำนาที่**ทุ่งนาหลวง** (ข้างสนามชนโคปัจจุบัน) มีการขุดคลองผันน้ำจากคลองนางน้อย ผ่านหน้าวัดพระงาม เรียกว่า **เหมืองเมรุ** นำมาใช้ทำนาแถวนาหลวง เหมืองเมรุที่ขุดไปต่อเชื่อมกับคลองไฟแล้วไหลลงสู่คลองน้ำเจ็ด คลองนางน้อยส่วนล่างจึงแคบลง

ผลกระทบจากการพัฒนาคลองที่เห็นได้ชัด คือ บ้านนาโยงได้ติดกับคลองนางน้อย เมื่อก่อนคลองมีความอุดมสมบูรณ์ การพัฒนาทั้งคลองและถนนสายนาโยงทำให้สภาพพื้นที่เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง คันคลองชาวบ้านเรียกว่า **ปองคลอง** มีความสูงชัน หากน้ำชะให้คันคลองพังตรงไหนน้ำจะท่วมแรงมากบริเวณนั้น นอกจากนี้การสร้างคันคลองสูงก็ทำให้น้ำท่วมนานขึ้นเพราะน้ำยังไม่สามารถระบายอย่างรวดเร็วเหมือนเมื่อก่อน คลองก็แคบลงมาก มีน้ำเสียจากการเจริญเติบโตของตัวเมื่อนาโยงและความขาดจิตสำนึกอนุรักษ์ของคนผู้ใช้ประโยชน์จากคลองและคนทั่วไปด้วย ส่งผลน้ำในคลองเสีย อาบและกินไม่ได้อีกแล้ว

เวที ๕

การแย่งพระ

ในตำบลนาพละมีประเพณีที่น่าสนใจ คือ การแย่งพระ (ชาวบ้านไม่เรียกว่า การชักพระเหมือนที่อื่น) นายปรีชา เดชเหมือน และนายเชื่อน สงชู เล่าถึงการแย่งพระระหว่างวัดหัวถนนและวัดโพธาราม บริเวณทุ่งใหญ่แถวทุ่งนาพละ การแย่งพระระหว่างชุมชนมีการแข่งขันกัน มีเรือพระที่ใช้ลากไม่มีล้อ ผูกหวายกำพวนพันยาว ๒ ข้าง ให้พี่น้อง ๒ วัดเข้าแย่งพระกัน สมัยนั้นคนจะไปอยู่กันเต็มทุ่งใหญ่

เวที ๖

ประเด็นสำหรับการศึกษาต่อ

๑ ชุมชนคลองนางน้อยกับพระพุทธรูปสังข์

๒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการน้ำของชุมชนลุ่มคลองนางน้อย

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อบต.นาพละ)

ตำบลนาพละเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองตรัง มีประวัติความเป็นมายาวนานพอ ๆ กับตำบลอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองตรังไปทางทิศตะวันออก เป็นระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๑๖ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการทำนา มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลนาโยงใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ตำบลนาพละแบ่งเขตหมู่บ้านออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านนาพละ	หมู่ที่ ๒ บ้านหนองช้าง
หมู่ที่ ๓ บ้านไผ่หยี	หมู่ที่ ๔ บ้านนางน้อย
หมู่ที่ ๕ บ้านยางงาม	หมู่ที่ ๖ บ้านหัวถนน
หมู่ที่ ๗ บ้านหนักตอ	หมู่ที่ ๘ บ้านหนองเรียว
หมู่ที่ ๙ บ้านหนองนนท์	หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองแสง

ประชากรและอาชีพ มีจำนวนครัวเรือน ๖๙๔ หลังคาเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๓,๔๒๒ คน นับถือศาสนาพุทธ อาชีพหลัก ทำนา รับจ้าง อาชีพเสริม หัตถกรรม

เส้นทางการคมนาคม มีถนนสายหลักที่ผ่านเขตตำบล คือ ทางหลวงแผ่นดินสาย ๔๑๒๔ และ ๔๑๒๓

สถานศึกษามี โรงเรียนบ้านหนองเรียว ศาสนสถานมี วัดหัวถนน

เอกสาร ๒ (วรรณนา นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๔๕-๔๙, ๘๗)

โคกหล่อ พื้นที่เป็นเนินสูงมีต้นหล่อขึ้นอยู่มาก

หมู่ที่ ๔ บ้านโคกหล่อ ที่มาของชื่อเหมือนชื่อตำบล

หมู่ที่ ๕ บ้านโคกหล่อ ที่มาของชื่อเหมือนชื่อตำบล

หมู่ที่ ๖ บ้านนาหมื่นราษฎร์ พื้นที่นาแห่งนี้เป็นของหมื่นราชภัคดี

หมู่ที่ ๗ บ้านโคกหล่อ ที่มาของชื่อเหมือนชื่อตำบล

หมู่ที่ ๙ บ้านโคกพลา ลำนวนที่ ๑ สมัยก่อนมีเจ้าเมืองเดินทัพมาทางนี้และมาหยุดทัพตั้ง
พลับพลาข้างคลองนางน้อยต่อมาชาวบ้านจึงเรียกว่า บ้านโคกพลา ลำนวนที่ ๒
บริเวณเนินสูงมีต้นพลาขึ้นอยู่มาก

หมู่ที่ ๑๐ บ้านโคกพลา ที่มาของชื่อเหมือนกับหมู่ที่ ๙ บ้านโคกพลา

นาพละ พระมาอยู่ใกล้ที่นาแห่งนี้ จึงเรียกว่า “นาพระ” ต่อมาเพี้ยนเสียงเป็น “นาพละ”

หมู่ที่ ๑ บ้านนาพละ ที่มาของชื่อเหมือนชื่อตำบล

หมู่ที่ ๒ บ้านหนองช้าง เดิมเรียกหนองลูกช้าง เพราะมีลูกช้างมาเกิดช้าง ๆ หนองน้ำแห่งนี้

หมู่ที่ ๓ บ้านไสยหี พื้นที่เป็นป่าไผ่ มีลูกหียขึ้นอยู่มาก

หมู่ที่ ๔ บ้านนางน้อย เรียกชื่อตามคลอง คือ คลองนางน้อย

หมู่ที่ ๕ บ้านยางงาม มีต้นยางสูงใหญ่ลักษณะสวยงามขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๖ บ้านหัวถนน ตั้งชื่อตามชื่อวัดหัวถนน ซึ่งตั้งอยู่ต้นทางเข้าหมู่บ้าน

หมู่ที่ ๗ บ้านนกกตอ ในบริเวณนี้มีต้นสะตอขึ้นอยู่มาก

หมู่ที่ ๘ บ้านหนองเรี่ย ช้างหนองน้ำมีต้นเรี่ยขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๙ บ้านหนองนนท์ ริมหนองน้ำมีต้นนนท์ขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองแสง ริมหนองน้ำมีต้นชุมแสงขึ้นอยู่

บ้านโพธิ์ มีต้นโพธิ์ขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๔ บ้านนาทองหลาง ในทุ่งนามีต้นทองหลางใหญ่ขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๗ บ้านท่าปาบ บริเวณท่าเรือมีต้นปาบขึ้นอยู่

นาหมื่นศรี คนดูแลนาหลวงชื่อหมื่นศรี

หมู่ที่ ๕ บ้านนาจิก ในนามีต้นจิกขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๖ บ้านหัวเขา หมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณตอนต้นของเขา

เอกสาร ๓ (การศาสนา, กรม, ๒๕๒๗ : ๕๓-๑๘๔)

วัดแจ้ง สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๕๐ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้าง

วัดคลองน้ำเจ็ด สร้างขึ้นเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ.๒๓๒๐ สมัยกรุงธนบุรี โดยมีพระชาวเป็น
ผู้มาอยู่ นำสร้างและปกครองวัดเป็นรูปแรก

วัดสาริการาม สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๒๔๐ เดิมมีนามว่า “วัดไถ่กา” ตามสภาพ
สิ่งแวดล้อมในสมัยนั้น

วัดนิคมประทีป สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๒๓ เดิมมีชื่อว่า “วัดโคกหล่อ” เพราะวัดตั้งอยู่บนที่ดิน
แหลมยื่นออกไปจากที่ดินของชาวบ้านเป็นโคกมีป่าไม้หล่นมากมาย

วัดควนขัน สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๒๕๕

วัดพระงาม สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๒๒๔ ตามที่เล่าสืบกันมาว่า นางเลือดขาวมาจาก จังหวัดปัตตานีจะเดินทางไปร่วมสร้างพระธาตุที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แวะพักที่นี่เห็นว่าเป็นที่ เหมาะสมจึงได้สร้างวัดขึ้นไว้ แต่ก่อนที่วัดนี้จะเป็นที่ชุมนุมเรือพระจากวัดต่าง ๆ ที่จัดงานชักพระใน เดือนห้า

วัดคงคาดี เดิมมีนามว่า “วัดบ้านนางน้อย” สร้างขึ้นประมาณ พ.ศ.๒๓๙๐ แต่เดิมเริ่มสร้าง วัด มีท่านบัวแก้วและท่านบัวเพชรมาจากจังหวัดพัทลุงได้มาอยู่ ต่อมาท่านบัวเพชรได้ย้ายไปสร้างวัด โคกพิกุล กาลล่วงเลยมาวัดบ้านนางน้อยขาดการทำนุบำรุงกลายเป็นวัดร้าง พ.ศ.๒๕๐๙ เมื่อพระปลิว งามมโม มาจำพรรษาอยู่ ชาวบ้านได้ร่วมกันพัฒนาเป็นวัดเจริญขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งกระทรวง ศึกษาธิการได้ประกาศยกวัดร้างเป็นวัดมีพระสงฆ์เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๒๐ ให้มีนามว่า “วัดคงคาดี”

วัดโพธาราม สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๑๕๕ เดิมมีนามว่า “วัดโพธิ์”

วัดโคกพิกุล สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๙๕ ชาวบ้านเรียกว่า “วัดโคกยาง” หรือ “วัดนาคะ” ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “วัดโคกพิกุล” เพราะมีต้นพิกุลใหญ่เป็นสัญลักษณ์ การสร้างวัดเริ่มจากท่านบัว เพชร ซึ่งจาริกมาจากจังหวัดพัทลุงพร้อมกับท่านบัวแก้ว มาอยู่วัดคงคาดีและได้ย้ายมาจัดสร้างที่พั กสงฆ์ขึ้น

วัดหัวถนน สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๔๘ ตามที่เล่าสืบกันมาว่า พระยาตรังเป็นผู้สร้าง

วัดหัวเขา สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๐๐ ไม่ทราบนามผู้สร้าง โดยที่วัดตั้งอยู่บนริมภูเขา จึงได้มีนามว่า “วัดหัวเขา”

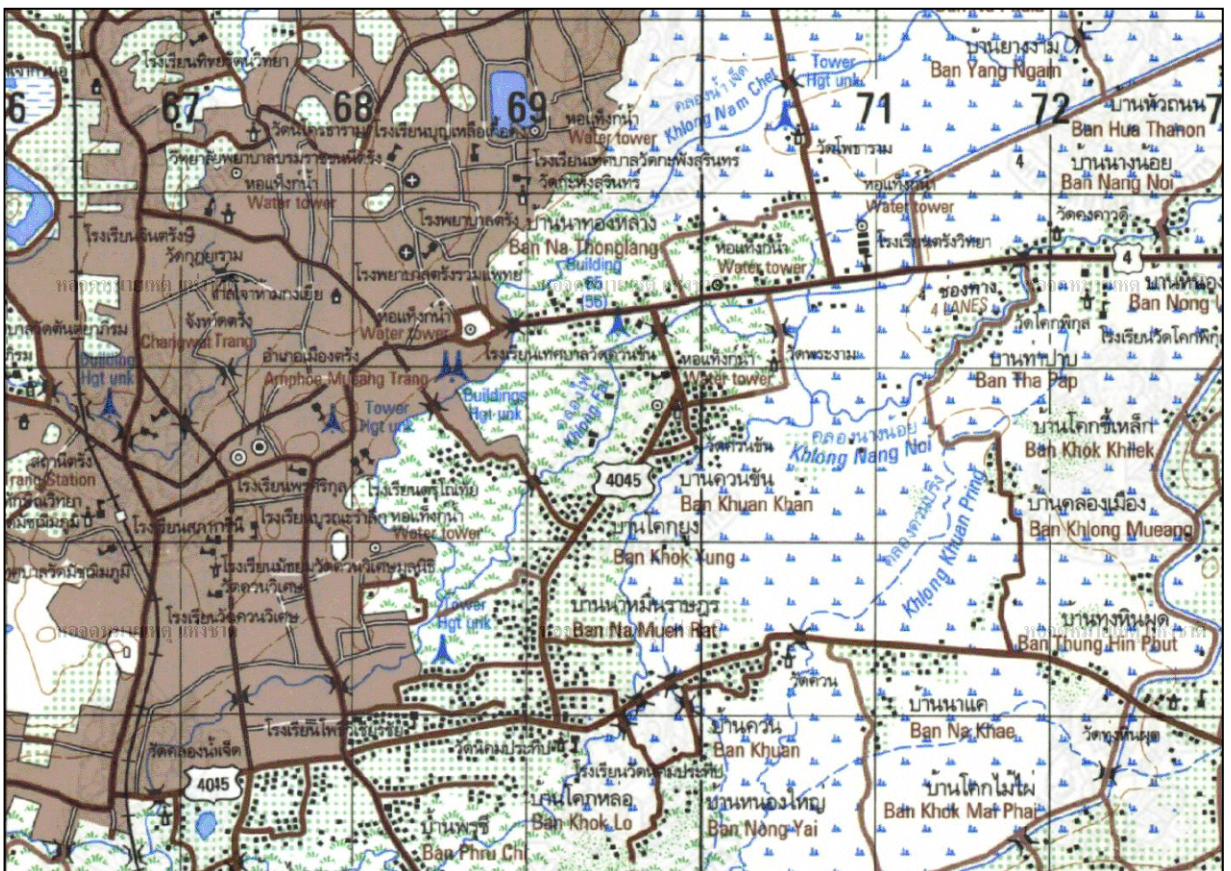
วัดพระพุทธสิงห์ สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๒๐๐ ตามที่บอกเล่าสืบต่อกันมาว่าพระนาง เลือดขาวเป็นผู้สร้าง ก่อนเคยมีพระพุทธสิงห์ลอยน้ำมาติดอยู่ที่ริมฝั่งตรงบริเวณท่าน้ำคลองนางน้อย ชาวบ้านเรียกอีกนามหนึ่งสั้น ๆ ว่า “วัดสิง”

วัดรัตนากิมุข สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๒๙๘ โดยมีหลวงพ่อดองเป็นผู้นำชาวบ้านสร้างขึ้น เดิมมี นามว่า “วัดปากเหมือง”

วัดมงคลสถาน สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๔๙ เดิมมีนามว่าวัดละมอ

วัดกะช่องเปี่ยมราษฎร์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๐ ไม่มีประวัติเกี่ยวกับผู้สร้างวัดว่าเป็นใคร

เอกสาร ๔ (ส่วนหนึ่งของแผนที่ ภก ๑.๒๓/๑๙ และแผนที่กรมแผนที่ทหาร)

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลบางรัก

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

นายชอม คงเพชร

๓๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง
เกิด พ.ศ.....
(ดู > เวกี้)

๒

นายจิต มะนะโส

๑๔๒ หมู่ที่ ๖ บ้านควนเปลว ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง
เกิด พ.ศ....
(ดู > เวกี้)

๓

นายนิพล มะนะโส

..... หมู่ที่ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง
เกิด พ.ศ..
(ดู > สํารวจ ๑)

๔

นายบัญญัติ อนันตรัตน์

.....หมู่ที่ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง
อายุ ๔๗ ปี เคยเป็นสมาชิก อบต. สมัยที่มีการเลือกตั้งครั้งแรก
(ดู > สํารวจ ๗)

๕

 นายบัณฑิต วิจารย์	๕๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง เกิด พ.ศ.๒๔๗๗ เคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ดู ▶ <u>สำรวจ ๑, ๔</u>)
--	--

๖

 นายพิน ไรจน์พิทักษ์	๖๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง เกิด พ.ศ. (ดู ▶ <u>เวที</u>)
--	--

๗

 นายมนัส พิทักษ์	๔๐/๒ หมู่ที่ ๖ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง เกิด พ.ศ. (ดู ▶ <u>เวที</u>)
--	--

๘

 นายวสันต์ วงกลางกูร	๔๘ ถนนบางรัก อำเภอเมืองตรัง เกิด พ.ศ. (ดู ▶ <u>เวที</u>)
--	---

๙

 นายวิรัตน์ แก้วลาย	หมู่ที่ ๖ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง เกิด พ.ศ. (ดู ▶ <u>สำรวจ ๑, ๖</u>)
---	--

 นางไหย้ ชูทก	 หมู่ที่ ๕ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง อายุ ๗๐ ปี (ดู ▶ <u>สำรวจ ๕</u>)
---	---

๑.๒ กลุ่ม องค์กร

๑

องค์การบริหารส่วนตำบล บางรัก	๒๐๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง โทรศัพท์ ๐๗๕-๒๓๐-๙๔๗
---	--

๒

สภาเด็กและเยาวชน ตำบลบางรัก	๒๐๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง นายวิรัตน์ แก้วลาย ประธานสภาฯ โทรศัพท์ ๐๗๕-๒๓๐-๙๔๗
--	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

บางรัก (ดู ▶ เอกสาร ๒ สำรวจ ๔)หมู่ที่ ๑ บ้านหนองปรือ (ดู ▶ เอกสาร ๒ สำรวจ ๓ เวที ๒)

หมู่ที่ ๒ บ้านน้ำผุด (ดู ▶ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านใต้ (ดู ▶ เอกสาร ๒ สำรวจ ๔, ๖)

หมู่ที่ ๔ บ้านท่าจีน (ดู ▶ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๕ บ้านสะพานช้าง (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๖ บ้านควนยอดทอง (ดู> เอกสาร ๒ สำรวจ ๒ เวที ๓)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

ไกรโลหะ คดหิด คดหิน คดหอย (ดู> เวที ๓)

คลองช้าง คลองตรุด น้ำขาด หนองตรุด หนองแพบ หนองจิก (ดู> เวที ๓)

คลองปอน ท่งปอน หนองปอน ท่งน้ำผุด (ดู> สำรวจ ๔ เวที ๒, ๔)

คลองนางน้อย

คลองบางรัก เซ่งอ่อง แป๊ะกง (ดู> เวที ๒)

ควนเปลว ควนเปลี่ยว (ดู> สำรวจ ๔ เวที ๓)

ท่าไทร (ดู> สำรวจ ๔.๙)

ท่งแจ้ง ไสลาว (ดู> สำรวจ ๖ เวที ๒)

บ้านเหนือ (ดู> สำรวจ ๒)

มาบแพบ (ดู> สำรวจ ๖)

วัดแจ้ง วัดใหม่ (ดู> สำรวจ ๔.๙, ๖ เวที ๒, ๓)

วัดปอน วัดประสิทธิชัย (ดู> สำรวจ ๖)

สะพานช้าง (ดู> สำรวจ ๖ เวที ๒)

สะพานท่าจีน (ดู> เวที ๔)

หลาโกจู อุ้เรือ ต่อเรือ (ดู> เวที ๔)

หัวถนน ตลาดกลาง (ดู> สำรวจ ๔)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

ขุนเทียนจู้ ท่าจีน ขุนครุฑ (ดู> สำรวจ ๔.๓ เวที ๔)

ชุดรุ่ง (ดู> สำรวจ ๓)

เถ้าแก่ตุต เถ้าแก่ตั้งล่าย เถ้าแก่จ้อง เถ้าแก่สวด เถ้าแก่กี้ แป๊ะโด่ง ซ่องประเสริฐ

ซึกต๋อง (ดู> สำรวจ ๔.๓)

ท่าห้อง ท่าจีน ขี้มัน (ดู> สำรวจ ๔.๓)

พ่อท่านวัน (ดู> [สำรวจ ๔.๒](#))

หมอบัคคีลีย์ (ดู> [เวที ๔](#))

หลวงประเทศชำนาญพุกษา (ดู> [เวที ๔](#))

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

ปลา ไร้โต้ (ดู> [สำรวจ ๔.๕](#))

สวนพริกไทย (ดู> [สำรวจ ๔.๑](#))

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

ญี่ปุ่นขึ้นเมือง (ดู> [เวที ๔](#))

ไฟไหม้ (ดู> [เวที ๓](#))

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลากพระน้ำ (ดู> [สำรวจ ๔.๔](#))

๕.๒ การละเล่น

พายะ พายเรือแข่ง (ดู> [สำรวจ ๔.๔](#))

๕.๓ ภูมิปัญญา

ไผ่ผิ ยุด เหลีย หมุ่รำ (ดู> [สำรวจ ๔.๕, ๕](#))

ลากล้อ (ดู> [สำรวจ ๔, ๔.๑ เวที ๔](#))

ลูกอ้น (ดู> [สำรวจ ๔.๑](#))

หมอทาน ยายประทาน (ดู> [สำรวจ ๔.๖](#))

เหล็กไฟ เหล็กไฟตี หม้อดิน แกงดิน ตะเกียงฟู (ดู> [สำรวจ ๔.๑](#))

๕.๔ ความเชื่อ

ยังไม่มีข้อมูล

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๘ พฤศจิกายน และ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

การเก็บข้อมูลที่ตำบลบางรัก เราสองคน อ.กุลยา และฉัน ต้องไปสัมภาษณ์ซ้ำกับแหล่งข้อมูลเดิม เนื่องจากการเก็บข้อมูลวันแรกฉันลืมนำเครื่องอัดเทปไปด้วยทำให้ข้อมูลที่ได้มามีความบกพร่องสูง ซึ่งทั้งผู้ให้ข้อมูลและผู้ประสานงานต่างก็เต็มใจที่จะเป็นสื่อกลางให้ทีมวิจัยสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้ อย่างถูกต้อง

นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม) เป็นผู้ให้ข้อมูลที่อารมณ์ดีมาก ๆ และยังยินดีให้ข้อมูลโดยไม่เหน็ดเหนื่อย มีผู้ประสานงานพื้นที่สองคนคือ นายวิรัตน์ แก้วลาย และนายนิพล มະนะโส เป็นทั้งผู้

อำนวยความสะดวกและยังเป็นผู้เติมเต็มข้อมูลด้วยการซักถามผู้ให้ข้อมูลต่อสิ่งที่สงสัยและตอบคำถามสิ่งที่รู้แล้วให้กับทีมวิจัยอยู่ตลอดเวลาการพูดคุย

ผู้ประสานงานนัด

หมายเราทั้งสองคนตรงข้าม

ร้านกาแฟหน้าวัดประสิทธิชัย หรือวัดท่าจีน ก่อนที่จะเข้าไปที่ปากคลองนางน้อยซึ่งอยู่ใกล้กับบ้านของโกซิม เดินไม่ไกลก็ถึงปากคลองแล้ว ถ้าเทียบระยะน่าจะพอ ๆ กับเดินไปหลังบ้าน และถ้าเทียบความห่างไกลกับตัวเมืองตรัง ก็อยู่ห่างประมาณ ๒ กิโลเมตรกว่า ๆ เท่านั้น

โกซิมมีปัญหาเกี่ยวกับหูทำให้ต้องพูดเสียงดังมาก โชคดีที่นายวิรัตน์เป็นล่ามคอยพูดเชื่อมต่อการสื่อสารให้พวกเรา ในการเก็บข้อมูลวันที่สอง โกซิมให้นายนิพลไปซื้อขนม น้ำชา กาแฟ มานั่งกินกัน โกซิมบอกว่ายังงี้ก็ต้องกินขนมที่ซื้อมา เพราะรู้สึกอึดอัดใจที่มีคนนอกพื้นที่บางรักสนใจจะศึกษาสิ่งที่มีอยู่ในอดีต น่าเสียดายอยู่อย่างหนึ่งที่วันนี้แม่บ้านไม่อยู่ ไม่อย่างนั้นคงได้ชิมฝีมือซังน้ำดัง ที่อร่อยที่สุดในท่าจีนควบคู่ไปกับการพูดคุยอย่างออกรสชาติ (ซังน้ำดัง หมายถึง ขนมจ้างไม่มีไส้ น้ำดัง หรือน้ำค้างสมัยก่อนทำจากการเผาเปลือกมะพร้าว แล้วเอาซังเถ้ามาแช่น้ำให้ตกตะกอนจนเป็นน้ำใส)

ในการสำรวจพื้นที่นอกจากจะได้เห็นปากคลองนางน้อยที่ไปเชื่อมต่อกับแม่น้ำตรังที่บ้านท่าจีนตำบลบางรักแล้ว ยังได้ไปดูซากเรือที่เก็บไว้ใกล้ศาลเจ้าแป๊ะกงด้วย การเก็บข้อมูลที่บางรักมีความพิเศษ

คือ พบคนที่สนใจอย่างจริงจังและอยากสืบสานเรื่องราวในชุมชนต่ออย่างชัดเจน แต่การลงพื้นที่ดูสภาพจริง ๆ ยังมีน้อย เพราะใช้เวลาไปกับการพูดคุยเก็บข้อมูลมากกว่า

หลังจากการสำรวจพื้นที่และค้นหาข้อมูลในระยะต้น โครงการวิจัยมีเหตุให้ต้องเลื่อนเวลาออกไป ทีมวิจัยมีโอกาสดลงไปในพื้นที่อีกครั้ง โดยครั้งนี้ยังมีส่วนงานทั้งคู่อย่างเดิม เรานัดหมายกันที่ร้านกาแฟเช่นเดิม แต่วันนี้ฉันมีเพื่อนร่วมทางเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ช่วยไปถ่ายรูปให้ด้วย ตอนแรกน้องรินบอกว่าถ่ายรูปไม่ค่อยเป็น แต่รูปที่ถ่ายออกมาก็เข้าท่าดี แถมทีมวิจัยยังนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง เป็นที่น่าสังเกตว่า วิจัยรุ่นนอกจากจะเป็นวัยแห่งการแสวงหาแล้วยังสามารถทำความเข้าใจกับเรื่องที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าไม่ยากนัก

สำรวจ ๒

ก่อนเดินทางนายวิรัตน์ อธิบายเรื่องที่ตั้งของหมู่บ้านในตำบลบางรักให้ฟังคร่าว ๆ ตำบลนี้แบ่งเป็น ๖ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองปรือ หมู่ที่ ๒ บ้านน้ำผุด หมู่ที่ ๓ บ้านใต้ หมู่ที่ ๔ บ้านสะพานช้าง หมู่ที่ ๕ บ้านวัดแจ้ง หมู่ที่ ๖ บ้านควนยอดทอง

สมัยก่อนสะพานข้ามแม่น้ำตรังที่ทำจีนหรือที่คนทั่วไปเรียกแม่น้ำทำจีน แบ่งหย่อมบ้านเป็นสองหย่อม เรียกว่า บ้านเหนือกับบ้านใต้ เมื่อประมาณ ๒๐ กว่าปีก่อนมีการเลือกตั้ง บ้านควนยอดทองยังเรียกบ้านเหนือ ที่เรียกควนยอดทอง นายวสันต์ วัชรกลางกูร เคยเล่าให้นายวิรัตน์ฟังว่าที่นั่นมีต้นพะยอมมาก พอหน้าแล้งใบจะกลายเป็นสีทอง เลยมีคนพูดว่า **ควนยอมทอง** ต่อมาเสียงก็เพี้ยนไปเป็นควนยอดทอง

การแบ่งเขตการปกครอง ถ้ายึดตามสถานที่สำคัญจะเห็นว่า ทำจีนวิลเลจ อยู่ในหมู่ที่ ๖ อบต. ติดหมู่ที่ ๔ หลังร้านกาแฟที่นัดหมายกันติดเขตหมู่ที่ ๓ หลังวัดทำจีนไป ๕๐ เมตร เป็นหมู่ที่ ๓ ส่วนถนนสายตรัง-สีเกา ถัดลงไปจากถนน ๕๐ เมตร ติดเขตเทศบาล

สำรวจ ๓

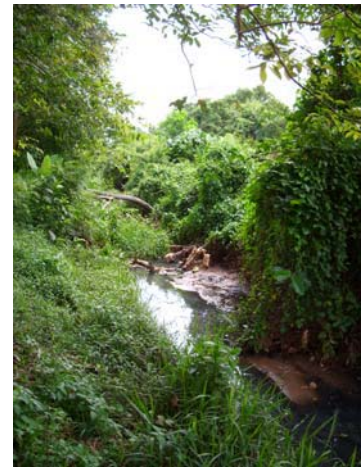
จากนั้นผู้ประสานงานนำทางไปที่บ้านหนองปรือ นายนิพลอธิบายสภาพพื้นที่ด้วยตัวเอง เพราะอยู่ใกล้บ้าน นายนิพลเล่าว่าหนองปรือเป็นต้นกำเนิดของน้ำที่มาจากควนบางรักต่อกับควนหนองยวน ปัจจุบันไม่มีทางน้ำแล้ว แต่ยังสามารถเห็นเป็นร่องน้ำเล็ก ๆ อยู่ การขุดลอกคันดินเพื่อทำเขตแดนหมู่บ้านให้แยกออกจากหนองปรือซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะเริ่มทำสมัยโกจิ๋ว (คือใคร)

หนองปรือปัจจุบันลดความสำคัญลงไปเพราะมีถนนตัดผ่าน ในหมู่บ้าน ความสะอาดสลายเริ่มมากขึ้น ทางน้ำเดิมจึงหายไป มีเพียงคนรุ่นแรก ๆ เท่านั้นที่เห็นชัดเจนว่าพื้นที่ที่เป็นหนองทุกวันนี้เคยเป็นอย่างไร หลังจากนั้นเราเดินทางไปหา **นางโห้ย ขุทก** พูดคุยเรื่องการหากินทางน้ำ นางโห้ยเล่าให้ฟังว่าเรือลำที่อยู่ใต้ถุนบ้านเป็นลำที่ซื้อมาจากคนล้าภูรา สมัยก่อนนั้นมีคนพายเรือมาจากล้าภูรา เอามาขายที่นี้ คนบางรักซื้อไว้ใช้งาน ๑๐ กว่าลำ เพราะจำเป็นต้องใช้เวลาทำท่อม ปัจจุบันเรือดูจะหมดความหมายลงไปกว่าเมื่อก่อนมาก

พวกเราใช้เส้นทางที่ชาวบ้านเรียกว่า**สายใน** ของบ้านหนองปรือ ไปตามเส้นทางเรื่อย ๆ ผ่านเส้นทางที่น้ำจากหนองปรือไหลผ่านในอดีตคาดว่าคงมีน้ำมากกว่านี้ จนเรือสามารถเล่นได้ ไปจนถึงหลังวัดแจ้ง หมู่ที่ ๕ เมื่อเข้าเขตหมู่บ้านจะเห็นสวนปาล์มเป็นแนวข้างทางอยู่หลายสวน แวะดูสุสานหลังวัด ถ่ายรูปหลุมศพที่มีทั้งจีนและไทยอยู่ร่วมกัน สุดท้ายเราแวะไปคุยกันที่วัดแจ้ง พบคนในสายตระกูล**ขุดรุ่ง** ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบูรณะวัดแจ้งมาตั้งแต่อดีต

พูดคุยกันได้เล็กน้อย ฝนตกลงมาจึงต้องหลบฝนที่ศาลาก่อนที่จะแยกย้ายกันกลับบ้าน แต่ก็ทั้งทำกันไว้ว่าอย่างไรก็ต้องพบกันอีกครั้ง

สำรวจ ๔ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

โดย อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรีภักดี ๘ พฤศจิกายน และ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๐

นายบัณฑิต วิจารณ์ หรือโกซิม เป็นลูกของนางกิมและนายหุ่ย วิจารณ์ นายหุ่ยเคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน มีพี่ชายชื่อนายฮั้ง วิจารณ์ เป็นผู้ใหญ่บ้านเช่นกัน

นายหุ่ย เคยเล่าว่า ช้างบ้านเป็นปากน้ำคลองนางน้อย แต่เดิมมีบ้านไม้สองแถวเรียงกันไปตามชายคลอง

หมู่ที่ ๓ ของตำบลบางรักเรียก **บ้านไต้** เป็นคลังสินค้าอยู่คนละฝั่งคลองนางน้อย อยู่ตรงข้ามกับร้านอาหารริเวอร์ไซด์ในปัจจุบัน

คลองบางรักมาจาก โรงยางศรีตรัง ซึ่งเป็นควนสูงเรียกว่า **ควนบางรัก** และมีสายน้ำเชื่อมต่อกับ**หนองปรือ** ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่มีเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ปัจจุบันคือ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางรัก

ทางด้านเหนือของวัดท่าจีนขึ้นไปเป็นที่ดินของบ่าวช่วง เรียกว่า**หัวถนน** เพราะมีการสร้างถนนในภายหลัง

ส่วนมากที่เจริญมากต้องอยู่ริมน้ำ แต่ก่อนตรงปากคลองนางน้อยนี้เรียกว่า**ตลาดกลาง** ก็น่าจะถูกเพราะมีการแลกเปลี่ยนสินค้า ทางเหนือก็ลงมาปล่อยสินค้าที่นี่

บริเวณนี้มีคลองย่อยคลองเล็กมาก คือ คลองนางน้อย คลองปอน คลองควนปริง คลองช้าง คลองไม้ฟาด สำหรับคลองช้าง และคลองนา อยู่ในตำบลนาโตะหมิง คลองสว่าง ลงในแม่น้ำตรัง พันจากตรงนี้ไป คือ คลองหมัน ปากคม คลองชี คลองลำภูรา คลองกะปาง คนแถวนี้จะไปบ้านอื่น ๆ ก็ไปตามคลอง ไปตามสายน้ำ

ท่าโด ท่าพั่ว ท่าเขียน เป็นที่จอดเรือในอดีตทั้งนั้น (หมายถึงท่าเรือทางเหนือขึ้นไป)

คลองนางน้อย และคลองควนปริง เป็นบางที่เรือยนต์สมัยก่อนเข้าได้ ไว้บรรทุกสินค้า ขนส่งสินค้า เรือเล็กเข้าได้อย่างคลองปอน คลองบางรัก ซึ่ง**คลองปอน**ขึ้นไปถึง**ทุ่งน้ำผุด** แต่ก่อนเป็นป่าพรุ คนทั่วไปเรียกว่า**ทุ่งปอน** เพราะเสียงเพี้ยนมาจากต้นปอน เป็นปอนท่าหรือปอนคันซึ่งธรรมชาติของมันคือขึ้นตามฤดูกาลเพราะมีหัวอยู่ใต้ดิน สูญพันธุ์ไปประมาณ ๒๐ กว่าปีมาแล้ว

สายน้ำตอนนี้ตื้นเขินกว่าแต่ก่อน สภาพที่เปลี่ยนไปไม่แน่นอน บางช่วงก็แคบ บางตอนก็ตื้นไปตอนที่แรมีราคาดีแถวห้วยยอด ท่าจั่ว คือไม่น้อยกว่า ๓๐ ปีที่ผ่านมา สายน้ำเปลี่ยนเพราะขี้ดินขี้ทรายที่เกิดจากการล้างแร่จะมาทับถมตลิ่ง

ที่บ้านนายนิพล คนจีนเรียก **ควนเปลี่ยว** เพราะมีเสือ พ่อเวลากลับตีสองต้องโดนเชือกขึ้นไปชั้นสอง ตอนหลังมาเพี้ยนเป็น**ควนเปลว**

สำรวจ ๔.๑ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โก๋ซิม)

อาชีพของคนท่าจีนสมัยก่อน นอกจากค้าขายแล้วมีการ**ทำลูกอัน**

ลูกอันมีลักษณะเหมือนกับได้ ใช้วัสดุแบบเดียวกัน คือนำเปลือกเสม็ดมาฉีกเป็นฝอยแล้วผสมกับน้ำมันยาง จากนั้นเอามาห่อกับเปลือกเสม็ดให้มิด ใช้เชือกผูก ห่อเป็นลูก ๆ ขนาดราว ๕-๖ นิ้ว แล้วลงเรือที่หน้าท่า วัดท่าจีน นำไปขายที่ปิ้ง คนสมัยนั้นเรียกว่าเกะหมาก เขาเอาไปทำเป็นเชื้อเพลิง อาชีพนี้หมดไปก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เล็กน้อย

วัตถุดิบไปเอาจากบ้านท่าเล หรือบ้านเหล (ท่าเล) ที่นาโตะหมิง

ลูกอัน ๑๐๐ ลูก ๕ สตางค์ บ้านเก่าแก่ฮวด กับเก่าแก่หลุย เป็นที่ใช้แรงงานทำลูกอันโดยเฉพาะ บ้านหนึ่งใช้แรงงานประมาณ ๕ คน เมื่อได้แล้วก็เอาซ้อน ๆ แล้วส่งขาย

ตระกูลรัตนมณี เป็นตระกูลดั้งเดิมของที่ทำลูกอัน

นายนิพลเสริมว่า โจรส้มก่อนจะตามไฟลูกอัน และจะไปบอกก่อนว่าจะปล้น

การค้าขายที่ทำเงินเริ่มซบเซาลงเมื่อรถไฟมาถึงตรง จำเอาไว้ว่า “ไฟกินทำเงินตรงกับรถไฟมา”

คนจีนแต่ก่อนเข้ามาค้าขายและทำสวน เป็น**สวนพริกไทย**มากที่สุด ตอนนั้นในตำบลทับเที่ยง ปลุกพริกไทยมากกว่าที่อื่น ทับเที่ยงพื้นที่มากและอยู่บนควน ขนส่งไปค้าขายก็สะดวก แต่ครอบครัวไหนที่ปลูกมากนั้นไม่ทราบ พ่อของ สมคิด นาคพล ชื่อพันเลี่ยม กำนันตำบลทับเที่ยง เป็นรุ่นน้องของ ขุนเทียน ต้องลงไปถามควารู้เรื่องพริกไทยใหม่

คนทำเงินซื้อของจากข้างนอก อย่างพวกฟองเต้าหู้ ตังหุน (วุ้นเส้น) หมี่หุน หมี่เหลือง ต้องซื้อทั้งนั้น อย่างหมี่แห้ง น้ำปลา น้ำเต้าหิว (ซีอิ๊วดำ) ก็มาจากต่างประเทศทั้งนั้น

นัดสามวันเราถึงได้กินของที่ต้องการสักครั้ง ตอนที่ผมจำความได้แล้ว มีถนนอยู่เส้นหนึ่งทางไปทับเที่ยง ชื่อ**นัดทับเที่ยง** นัด ๓ วันต่อหนึ่งครั้ง

แป๊ะดิน เอาตะกร้าไปใบหนึ่งซื้อปลามาตัวหนึ่งกินได้ ๑ อาทิตย์

หมูก็ต้องซื้อที่นัด ซื้อมาเป็นตัวมาซังไว้ก่อน ซึ่งตอนนั้นมีสามล้อถีบที่นั่งเป็นหวาย จากทำเงินไปทับเที่ยงราคา ๕ สตางค์ ส่วน **ลากล้อ**พอเริ่มมีถนนก็เริ่มใช้การลากล้อแล้ว ซึ่งจะใช้ก็ต่อเมื่อชนของหนัก

คนแต่ก่อนยามตีสี่ก็มาที่วัดทำเงินแล้ว เพื่อรอวันนัดตอนเช้า รอตลอดเปิด ถ้าขายของไม่หมดก็ต้องทิ้งไปเพราะกว่าจะถึงนัดอีกครั้งก็นาน

เงินแต่ก่อนมี เบี้ยอัฐ เบี้ยไฟ เงินเฟื้อง

โกอยู่ แป๊ะปี เจ้าเก่าทก เป็นคนมี**ลากล้อ** ส่วนตระกูลรัตนมณี เป็นตระกูลที่มีการใช้ลากล้อ พวกแรกในอำเภอสิเกา

คำว่า**เหล็กไฟ** ในสมัยก่อน ไม่ใช่ไม้ขีด แต่หมายถึงการเอาเหล็กมาตีกับไฟ โดยเอาเตาร้ามาทำให้ยุ่ยเป็นขุยเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง

เหล็กไฟตี หมายถึง การเอาหินที่มีเชื้อเพลิงมาตีกับเหล็ก (ให้เกิดประกายไฟ) โดยมากจะไปเอาหินมาจากเขาน้ำพราย

หม้อดิน แก่ดิน หมายถึง เครื่องมือในการหุงหาอาหาร โดยต้องใช้หม้อดินเผาเป็นภาชนะ มีลักษณะเตี้ยกลมและปากแบนออก

ตะเกียงฟูใช้ทำงานบัดกรี

แม่บ้านโกซื้อ**ทำขนมซัง**แก่ง เป็นซังซังไต้ไต้และแบบจุ่มน้ำตาล หรือ**ซังน้ำดัง**

สำนวน ๔.๒ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

พ่อท่านวันเป็นพระหมอ พระยา ได้กุฏิของท่านจะมีอยู่มาก

นายนิพลเสริมว่า เมื่อตนเองยังเด็กๆ มี คุณบัว เป็นคนตั้มยาให้พ่อท่านวัน

พ่อท่านวันมีวาจาสิทธิ์มาก ท่านเป็นคนรักวัวชน วันหนึ่ง บ่าวเลี่ยม ขโมยวัวของท่านเอาไปขาย ท่านเลยว่ “ไอ้เลี่ยม พันนั้นมันอีบ้าแล” ต่อมาบ่าวเลี่ยมก็กลายเป็นคนบ้า

มีอีกคนหนึ่งขโมยของวัด พ่อท่านวันว่า “คนบ้านเหนือ มาลักของวัด มึงจิ้งกิ้งนอนกิน” คนนั้นก็กลายเป็นอัมพาตไป

คนหนองปรือชื่อนายเหียม ยังจำความได้บ้าง สามารถสอบถามเรื่องในอดีตเกี่ยวกับพ่อท่านวันได้ ครั้งหนึ่งนายเหียม ทะเลาะกับนายกิม แต่นายเหียมมาขอคืนคำกับพ่อท่านวันเลยไม่เป็นบ้า

คนแต่ก่อนจะสร้างบ้านสร้างเรือนต้องดูก่อนว่าจะอยู่ได้ดี สมัยแม่ของโกซิมมาตั้งบ้านอยู่ริมท่าคลองนางน้อย พ่อท่านวันบอกว่า อยู่ทับที่สุดสานและที่ของคนดั้งเดิม วันหนึ่งท่านมาเดินบาตร ๓ รอบทั่วบริเวณบ้าน เพื่อขอเจ้าที่เจ้าทางให้ หลังจากนั้นก็อยู่ในพื้นที่นั้นได้อย่างปกติ

พ่อท่านวันตายช่วง พ.ศ.๒๕๐๓

สำนวน ๔.๓ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

แถวบ้านโกซิม แรก ๆ มีบ้านอยู่สองแถว เป็นบ้านไม้ สกุนแรก ๆ ที่เข้ามาตั้งคือ **เจ้าแกตุด** ตระกูลบ้านนายชาติ กางอิม **เจ้าแกตั่งลาย** ร้านเล็ก นานาภัณฑ์ **เจ้าแกจ้อง** ร้านสกุนมอเตอร์ ลูกเจ้าแกฮวด ตระกูลพานิช ต้นตระกูลของคนเหล่านี้อยู่บางรัก

นายหัวตุด และ เจ้าแกตั่งลาย มีเรือขนาดใหญ่ บรรทุกสินค้าไปเกาะหมาก

เจ้าแกฮวด พานิช รับซื้อหอยและน้ำมันยาง บ้านอยู่ในตรอกข้างสกุนมอเตอร์

นอกจากนี้ยังมี**เจ้าแกเกี** ค้าไม้ เป็นพ่อของ มนัส ธรรมารักษ์หรือโกหมั่นหิ้น ธนาคารนครหลวงไทย หอฉินในวัดท่าจีนปัจจุบัน นายมนัสเป็นคนสร้าง ส่วนบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ ตรงนี้ คือ บ้านแม่ร้านโจมทองศิลา เจ้าของร้านลิตาเกิ้ลชที่ควนปริง เป็นลูกหลานเจ้าแกเกี พ่อและแม่เป็นคนท่าจีน

เจ้าแกเกี แต่งงานกับ ป้าฮกกิม เป็นคนรวยในบางรัก แต่ขี้เหนียว วันหนึ่งแกพาลูกน้องไปทำสวนที่ห้วยยอด เจ้าแกเกีกินกาแฟกับขนมทองม้วน แต่ลูกน้องกินชาใส่นม แกเลยให้จ่ายเงินเพิ่มเองเพราะกินของที่ใส่นม และกล่าวว่า “มึงกินเซล์อง (ชาร้อน) ใส่นม มึงต้องจ่ายมากกว่า”

แป๊ะโด่ง เป็นต้นตระกูล**ซึกต๋อง** อยู่ที่ควนเปลว เป็นจิงเป่า (คนทำอาหารในเรือ) ไปถึงมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโด พอมาถึงบ้านท่าจีน มาได้กับป้าเถียง ตอนนั้นแป๊ะโด่งเห็นว่าสวนยางน่าจะมีราคา ไม่ยอมไปเรือ แม่ของป้าเถียงโกรธ ไม่ให้เอาข้าวน้ำไปให้เพราะโกรธว่าทำสวนจะอด แต่ป้าเถียง

ซื้อสัตว์ต่อสามี่เลยเอาข้าว ขนมไปให้ ต่อมาแป๊ะโตงมีส่วนมากมาย นอกจากนี้มีส่วนของ ป้าฉิวคิ่น แม่ของแป๊ะดิน ตระกูลวังกลางกูร กังย่อง ราว ๕ ครอบครัว

คนจากทำจิ้นขยับขยายไปอยู่ไกล ๆ เช่น ทำโด ญาติของโกซิมตระกูล**ช่องประเสริฐ** ก็ยังมีอยู่ ไปจากบ้านทำจิ้นทางเรือ ที่นางก็มีมาก ไม่น้อยกว่าร้อย ๆ ชีวิต ไปอยู่ที่นั่น ที่ย่านซือกี้มี จากทำจิ้นไปกันตังมาก ย้ายไปก่อนไฟไหม้ และช่วงไฟไหม้แล้วก็มาก

นามสกุลศุภศรี เดิมอยู่ที่หัวสะพานทำจิ้นไปอยู่บางหมาก

ต้นตระกูล **ท่าห้อง ทำจิ้น ชีมัน** หรือ กี่หมัน ตั้งเดิมอยู่ที่ทำจิ้น ผู้ว่าฯ กาญจนภา เป็นผู้ว่าระนอง แพนคือ คุณเวช กี่หมัน เป็นคนนาโต๊ะหมิง เป็น ผอ. ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการของกรมการพัฒนารัฐมนตรี เขต ๑๒

เราแซวกันว่า นามสกุลตั้งเยอะ ไปเอา ชีมัน นอกจากนี้มีสกุล วิจารณ์ เสี่ยมกั้ง ของโกหิว (วิจิตร) กังสุน

ที่บ้านโกซิมมีรูป **ผู้ใหญ่หนุ่ม หนูสม** แต่งเครื่องแบบราชการสีกากี เป็นผู้ใหญ่มากของบางรัก นายบัณฑิตเคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันลูกชายชื่อนายธีระพล วิจารณ์ เป็นสมาชิก อบต. หมู่ที่ ๓ ของบางรัก นายฮ้าง วิจารณ์ เป็นพี่ชายของพ่อโกซิม เป็นผู้ใหญ่นักแรกของตำบลทับเที่ยง หลานนายฮ้างเคยเป็นนายอำเภอ ชื่อ ประเสริฐ วิจารณ์ เป็นปลัดอำเภอบางรัก เป็นนายอำเภอที่นครศรีฯ แล้วไปเป็นไต้ตายที่เคียนซา สุราษฎร์

สมัยก่อนผู้นำนุ่งผ้ายาว สวมเสื้อราชปะแตน

ถ้าใครติดกระดุมเสมอคอ แต่ก่อนเขาจะแซวกันว่า “แต่งตัวเหมือนกับต้นเชียวนะ”

การปกครองสมัยก่อนมี **ขุนเทียนจู้ ทำจิ้น** เป็นกำนันคนแรก พ่อมาจากจิ้นแท้ ๆ คนสมัยนั้นเรียก “ขุนเทียน” ขุนเทียนเป็นน้ำชาของแม่โกซิม

นายวิรัตน์ บอกว่าแม่เคยเล่าเป็นสำนวนว่า “ขุนเทียนพวงซี่ หอมเหมือนดอกดีปลีที่ชายเว็จ”

ขุนครุฑ เป็นกรรมการชนวัน ดัดสินการชนวัน น่าจะเป็นกำนันของทับเที่ยงมาก่อน เรื่องขุนครุฑเขาเคยพูดเป็นกลอนกันว่า จ้าวคู่พระเอกสองตัวชนกัน คือไ้ค้ล้องกับไ้มิด ไ้ค้ล้องชอบค้ล้อง มันค้ล้องได้จริง แต่ไ้มิดดันไม่หลุด คือถ้าค้ล้องติดตัวไหนก็ตามต้องตาย อย่างไ้มิดก็ชนไม่ได้

“ไ้ค้ล้องค้ล้องติด ไ้มิดบิตไม่หลุด ขุนครุฑตีฆ้อง ป้าเอียดลั่นร้อง แพ้สองสามตังค์”

สำรวจ ๔.๔ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

สมัยพ่อท่านวัน มะนะโส มีกีฬาชนิดหนึ่งเรียก **พายทะ** หรือพายกระทะ คู่แข่งขันที่คนในชุมชนบางรักรู้จักดีคือ ป่าวผ้อง กับแป๊ะสุน

การแข่งขันพายะใช้กระตู่ขำไปใหญ่ ให้คนลงไปนั่งในกระตู่แล้วใช้ยางรองท้ายกระตู่ก่อนลงนั่ง ใช้ไม้พายเรือธรรมดา โดย คือจะพายวนอยู่ข้างหน้าเราอย่างเดียว ไม่ไปทางอื่น คนต้องมีกำลัง ไม่มีกำลังจะพายไม่ได้ แต่ครั้งแข่งขันราว ๓๐๐-๔๐๐ เมตร เริ่มจากหน้าท่าวัดแล้วลงมาที่ปากคลองปอนใกล้ ๆ บ้านของโกซิม พายครั้งละ ๒ คนเท่านั้น การพายมีแต่ผู้ชายไม่มีผู้หญิง

การแข่งขันพายะเลิกไปประมาณ ๔๐ ปี เพราะไม่มีคนส่งเสริม คนที่คิดค้นคือหลวงพ่อวัน แข่งแล้วท่านมอบรางวัลให้ รางวัลที่ให้ เช่น ผ้า เครื่องรางของขลัง เป็นต้น

การแข่งขันพายะเป็นเรือเพรียว มาจากหลายที่ เช่น นาทาล่วง คลองซุด ท่าจีน ควนธานี ควนทองสีห์ ย่านซื่อ คลองลู โคกยาง ที่บ้านห้วยเหียง นาเมืองเพชร ก็มี ส่วนที่บ้านเหล ที่บางหมาก มีหลายทีมเพราะมีน้ำมาก บินหยี เกาะเสือ โคนะทอนก็มี ๑ ทีม

ตอนจัดงานวัด มีกิจกรรมหลายอย่างที่เกี่ยวกับทางน้ำร่วมกัน เช่น ที่ท่าจีนมีคนหนึ่งที่มีความสามารถลอยน้ำ ได้ ชื่อ พิด อ้วนประมาณ ๗๐-๘๐ กิโลกรัม ทำเป็นนอนพองเหมือนตายลอยมาสมัยนั้นไม่มีการบันทึกภาพเอาไว้ พ่อท่านวันจะเรียกนายพิดมาลอยตัวให้คนดู แล้วก็ได้เงินจากคนดู

นายนิพล เสริมว่า นายพิดดูตุนหรืดำน้ำไปด้วยก็ได้

กลางคืนมีหนังตะลุง มโนห์รา ส่วนทอยลูกสะบ้าเล่นเป็นการพนัน ไม่เอามาเล่นในวัด

ลากพระน้ำ สมัยก่อน ลากไปที่ท่าหัวไทร ที่ควนธานี ซึ่งอยู่เลยท่าแก้มดำไปทางเหนือ

ในเรือพระมีพระจำลองเป็นพระไม้หรือปูนอยู่กลางลำเรือ ในเรือมีอาหารการกิน เพราะออกจากที่นั่นจะไปฉนเพลที่หัวไทร จึงต้องเตรียมของไปด้วย เรือที่บ้านท่าจีน จะใช้เรือคร้ว คนท่าจีนใช้วิธีพาย หรือ แกว หรือถ่อ ขนาดสิบคนนั่งต้องแกว

เดี๋ยวนี้อาจจัดลากพระ อบจ.ให้เงินทำเรือพระ ๒๕,๐๐๐ เหมือนกันเลย ไม่มีการแบ่งแยก

คนวัดแจ้งเคยน้อยใจว่าเวลามีงานคนก็ไปแต่ที่ท่าจีน ไม่ยอมไปที่วัดแจ้งเลย

สำรวจ ๔.๕ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

ปลาที่สูญพันธุ์ไปแล้วจากแม่น้ำตรังที่ท่าจีนมีมาก เช่น ปลาทรวง หรือนวลจันทร์ จะมีเส็ด (ครีป)แดง แต่นวลจันทร์ภาคกลางไม่แดง ปลาแก้มขี้ ปลาหลังโกง ปลากดดอกเลา ลูกเลียบิน คล้ายปลาชิว แต่มีสองสีข้างตัวเป็นสีขาว พื้นตัวสีคล้ำ ๆ ออกดำ ปลานี้จะพรางตัวอยู่ที่หิน และกินตะไคร่น้ำ ถ้าปลาทรวงยังมี กิโลกรัมละ ๒๐๐ ก็ขายได้

นายวิรัตน์ เสริมว่า ที่ประจวบยังมีปลาทรวงเพราะน้ำใสสะอาด ขนาดใส่แ้ว

แห ไช เบ็ด เป็นเครื่องมือหาปลาดั้งเดิม ที่หายไปแล้วคือ **ไช ยุค** (เครื่องมือจับปลา ทำด้วยหวายสานโปร่ง เป็นรูปทรงกระบอก ผูกปากรูได้ เอาไปปักไว้ตามสายน้ำให้ปลาเข้าไปเอง) เมื่อก่อน

ปลาเยอะมาก นอกจากนั้นยังมี **เหล็ย** (เครื่องมือจับปลา ยังไม่ทราบลักษณะ) สมัยก่อนเราไม่มีการบังคับให้ปลาตาย แต่ตอนนี้เราไปบังคับให้ปลาตายเท่านั้นเท่านั้น ปลาเลยหมด

แต่ก่อนพ่อของนายนิพลเคยทำ**หมูรำ** ปลาดักก็สูญพันธุ์ไปแล้ว เพราะมีคนดักด้วยการใช้เครื่องมือล่อปลา (**ศึกษา หมูรำ**)

โกซิมหากินด้วยการทอดแห ดักไข่ ธงเบ็ด หากินไม่บังคับด้วยการพาเรือออกไป พายเรือไปถึงควนธานี ช้างเหนือก็ไปถึงวัดป่าหมาก ค่าไหนกินนอนนั้น เมื่อก่อนถ้าเราจะกินกึ่งหน้าแล้ง เราก็ไปหาตามขอนไม้ หินบางก้อน เราก็ไปจับแมงกิ้ง ถ้าตัวใหญ่มากเราเรียก**ไอโด้**

สำรวจ ๔.๖ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

หมอไข่ เพชรคง เป็นหมอประจำตำบลคนแรกของบางรัก บ้านอยู่ควนยอดทอง และในสมัยก่อนใช้หมากพลูเป็นของมอบให้หมอ ต่อมาเมื่อหมอเจี้ยง มะนะโส และหมอห้วย กิมเจี้ยง

หมอตำแย เรียกว่า**ยายประทาน** อยู่ที่หัวควนบ้านนาโต๊ะหมิง เป็นแม่ของผู้ใหญ่หมา แกเป็นคนมีความสามารถมาก แม่นายวิรัตน์เคยบอกว่า **หมอตาน** คือหมอตำแย คือคนที่ทานเวลาเด็กออกมา หรือรับเด็กเอาไว้ (**ศึกษา ทาน หมายความว่าอย่างไรกันแน่**)

ก่อนจะคลอด ๒ เดือน หมอตำแยจะต้องไปแต่งห้อง และดูแลแม่ของเด็กอยู่เรื่อย ๆ เพื่อดูว่าหัวเด็กเข้าเต้าอยู่อย่างไร จะได้คลอดง่าย

อยู่ไฟคือ การนอนข้างกองไฟ ใช้ไม้แพบ มากองไว้ทำกองไฟ โดยสามีจะเป็นผู้ไปหาไม้ ต้องนอนตากไฟ ผิงไฟครบสามวัน

พอครบสามวันก็เชิญแม่ซื้อ มารักษาเด็ก

เครื่องไหว้ มีขนมแดง ขนมขาว ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า และ**สอกราช** ทำด้วยใบเตยเป็นกระสอบใบเล็ก ๆ ใส่ข้าวสารไว้ ๓ กระสอบ พอครบสามวันก็จ่ายค่าราชให้ยายประทาน พอถึงวันก็คว่ำราช คนเกิดให้คว่ำราชสัก ๓ บาทก็มากแล้ว พอครบ ๗ วันก็ออกไป

นอกจากนี้ มีการเอาก้อนเส้มาประคบให้เลือดสกรอกออกไป การดูแลเด็กยังมีการเอาใบยอมาต้มน้ำให้อาบด้วย

ตอนเกิดมาแล้วต้องเอาเด็กใส่กระดังและใช้ผ้าถุงเก่า ๆ เพราะไม่มีถาดกับผ้าใหม่มาใช้

สำรวจ ๔.๗ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

แต่ก่อนมี**ไข้ห้า** คืออหิวาต์ และไข้ทรพิษ ต้องหาพระมาช่วยป้องกัน การสร้างโรงพระเงินจึงเกิดขึ้น การเป็นไข้แบบนี้ห้ามถูกฝน ห้ามถูกมะนาว เชื่อว่าจะทำให้จะตาย และห้ามกินน้ำเต้าหิวด้วย

ศาลเจ้าที่นี่มีเซ่งอ่อง คนจีนที่บ้านท่าจีนเป็นผู้เชิญมา ซึ่งเกิดจากแต่ก่อนไม่มีหมอ ก็เลยมีพระที่ศาลเป็นที่พึ่งให้คน เตียนเนี้ยว (หาข้อมูลเพิ่มเติม) เป็นคนทรงคนแรก จากนั้นก็มีโรงพระแป๊ะกง ถ้าเป็นของคนไทยก็เปรียบเหมือนเจ้าที่ของชุมชน

วัดท่าจีนก็เกิดก่อนศาลเจ้าบางรัก มีศาลเจ้า อยู่ ๓ แห่ง คือ เซ่งอ่อง แป๊ะกง บุนเถ่ากง ศาลเจ้าเซ่งอ่อง เคยเป็นโกดังเก็บของ สมัยก่อน พ่อของโกซิม บอกว่า “มึงทำให้ดีนะ ฎไปแบกของที่ศาล แลกนมมาได้กระป๋องหนึ่ง ให้มึงกิน” สมัยนั้นเป็นนมตราหม่อมขุนหัว

สำรวจ ๔.๘ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

คนหมู่ ๓ หมู่ ๔ หมู่ ๖ ต้องมาเรียนที่ท่าจีน แต่ก่อนการเขียนหนังสือต้องไล่อักษรไปเรื่อย ๆ รุ่นนั้นเรียนหนังสือวัด พอรู้ การเรียนเป็นแบบถ่ายทอด ผมว่าถ้าเรามีเวลา **วัดใหม่** ตรงนี้ถ้า อบต. มีเวลาน่าจะปรับปรุง ตรงนี้คือวัดพ่อท่านสง ท่านพัฒนามาก สอนแป๊ะแบน เป็นต้น แต่ตอนนี้วัดใหม่หรือวัดแจ้งก็ติดเขตเมืองไปแล้ว **สุสานวัดแจ้ง** คนเมื่อก่อนเตือนว่าโตขึ้นอย่าเป็นผู้ใหญ่ กำนัน เด็ดขาด เพราะแค่ยกเว้นว่าไม่ต้องเสียค่า **ศึกษาพลี** เท่านั้น ไม่ได้อะไร มีแต่เสียกับเสีย (อธิบายเพิ่มเติม ศึกษาพลี)

สำรวจ ๔.๙ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารณ์ (โกซิม)

สุสานของ **วัดแจ้ง** ไม่ใช่ของวัด ไปถามกับหลวงพ่อก็ได้ ตรงนี้เป็นของคนท่าจีนโดยเฉพาะ คือคนจีนแต่ก่อนเขาไม่นิยมเผา เขาใส่ โลงหีบ เป็นโลงสี่เหลี่ยม แล้วฝัง มีทำ **เซ่งเม้ง** เปลววัดแจ้งคนท่าจีนเป็นคนบุกเบิก แต่ว่าไม่ได้บันทึกไว้ ตอนผมอายุ ๗-๘ ปี ก็ไปเซ่งเม้ง มีไม่เกิน ๒๐ หลุม พอเขาล้าง **ป่าช้า** ที่ไสลว เมื่อไม่รู้จะเอาไปไหน อย่างฮักเกี้ยน แถวหนองยวนบังคับตระกูลฮักเกี้ยนเท่านั้น

คนท่าจีนสมัยก่อนไปทางคลองน้อยขึ้นบางรัก ผมยังชี้ได้ว่าขึ้นท่าที่ตันไทรใหญ่คือถึงเปลวพอดี เรียกว่า **หน้าท่าไทร** มีแต่กอไทรทั้งนั้น ตอนนั้นก็ยังมี เป็นเปลวบ้านท่าจีน แต่ก่อนคนท่าจีนเป็นผู้บุกเบิก หลุมของคนจีนปนกับบัวของคนไทย เปลวกับบัวอยู่ด้วยกันเพราะประหยัดเนื้อที่

สมัยผมเป็นผู้ใหญ่ ผมเคยคุยกับกำนัน ผู้ใหญ่ว่า ทำยังไงเราจะพัฒนาให้ผลประโยชน์ของคนตายได้กับคนเป็นด้วย ตอนนี้ค่าใช้จ่ายเป็นหมื่น ๆ พวกนี้เก็บค่าถางป่า ๒ ค่าแต่งหลุม เป็นค่าใช้จ่ายทั้งนั้น อบต.เราน่าจะเข้าไปจัดเก็บเพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้ทำงาน แล้วรายได้ก็เข้าตำบล

เขาไม่ค่อยร่วมกับเราเพราะกลัวคนท่าจีนจะเอามาเป็นของเรา

สมัยกำนันละม่อม (กำนันหิน) ผมคิดร่วมกันมาไม่นานนี้เอง ตอนนี้ที่ดินยังเป็นที่สาธารณะ

สำรวจ ๔.๑๐ สัมภาษณ์ นายบัณฑิต วิจารย์ (โกซิม)

บางรักขึ้นชื่อเกี่ยวกับการพนัน ติดอันดับต้น ๆ จนมีสำนวนพูดกันว่า

“น้านอง ๆ เฮ้อ อยู่ว่าง ๆ ไม่ทำอะไรทำอะไร ไปเล่นไพ่ที่ทำเงินดีกว่า อย่าเอานะเมียคนทำเงิน ไม่ใช่ทำอะไร เล่นแต่ไพ่อย่างเดียว”

นายนิพลเสริมว่า ที่หนองบัว เล่นไพ่มาก บางคนมีลูก ผัว แล้ว แต่พอนั่งติด ๆ กัน ก็ไปด้วยกันได้หมด

บทส่งท้ายจากโกซิม

ผมเล่าให้ลูกผมฟังว่า เวลาไปสวนพายเรือเป็นชั่วโมงนะ ฉะนั้น อย่างยากกันนักแรง แต่ก่อนหัวนาแต่ละหัว เขาขุดกันก็วันจึงจะเป็นนาขึ้นมา

“คนรุ่นก่อนลำบากสักเพียงใด เสดสาสักเพียงใด ไม่ตันหนึ่งโค่นเป็นสามสี่วัน ถึงจะล้มได้ ถึงจะสำเร็จ ผมเลยบอกว่าใครมีที่สักผืนก็ให้รักษาไว้ให้ได้ ไม่ใช่ว่าง่ายกันนักแรง”

ถ้าผมยังเล่าได้ แผลงเป็นก็มาเลย ยินดีให้ความสะดวก

เหมือนคุณสองคนผมไม่เคยรู้จัก ไม่เคยพบเห็นมาก่อน ก็ดีที่ได้มาพบ มารู้จักกัน ผมเองไม่มีอะไรจะให้ เป็นของขวัญ ของฝากจากหัวใจผม ผมก็ขออ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในบ้านทำเงิน ไม่ว่าจะเป็นหลวงพ่อวัน ศาลเจ้าทั้งสองแห่ง ขอให้จงดลบันดาลให้คุณ (เอ๋อชื่อ อ.กุลยา ปีก วิรัตน์ นิพล) สมหวังในสิ่งที่ปรารถนานะ ให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทุกประการ และอย่าให้ภัยพาลเกิดขึ้นมาได้ในคุณทั้งสี่ชีวิต และขอให้สมหวังในสิ่งที่ปรารถนา ขอให้สดชื่น มีความสุข ขอให้ได้รับเกียรติยศ ลาภ สรรเสริญจากบารมีของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย

ไม่รู้จะให้อะไร ก็ให้ถือว่าคนแก่ ๆ ให้พรเด็ก ๆ ก็แล้วกัน

สำรวจ ๕ สัมภาษณ์ นางไห้ ชูทก

โดย อุษามาศ เจริญวรรณ กุลยา ศรภักดี ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

นางไห้เล่าว่า เรือที่อยู่ใต้ถุนบ้านเป็นเรือที่ซื้อมาจากคนล้าภูษาประมาณ ๔๐ กว่าปีแล้ว สมัยนั้นคนพายเรือมาทางแม่น้ำตรังแล้วเข้ามาทางคลองนางน้อย เรือยาวประมาณ ๕ เมตร กว้าง ๑ เมตร นั่งได้ ๕ คน ล้ำละ ๓๐๐ บาท มีทั้งหมด ๑๓ ลำ

สมัยก่อนปลาทะเลหาง่าย ปลาดอนหายาก ปลาทะเลใช้ **อวน ๒-๓ ติน** บางครั้งใช้**ไซ**ก็ได้ ไม่ต้องใส่เหยื่อ เครื่องมือหาปลาสมัยก่อนมี **ไต้ยุด** เอาไว้เก็บลูกเด หรือปลากะตักที่เป็นสินค้า OTOP ของทำเงิน ประมาณ ๔๗ ปีที่ผ่านมา ปลากดหนัก ๗ กิโลกรัม ราคา ๖-๗ บาท ปลาไหลกิโลกรัมละ ๓ บาท ตอนนั้นข้าวสารกิโลกรัมละ ๑๐ สตางค์ ยางพารา กิโลกรัมละ ๓ บาท นางไห้หยุดหาปลาแล้ว ๓ ปี

สำรวจ ๖ สัมภาษณ์ นายวิรัตน์ แก้วลาย

โดย อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๘ พฤศจิกายน และ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๐

ที่มาของชื่อ**บ้านไต้** น่าจะมาจากการสร้างสะพานทำจีน แต่เดิมหมู่บ้านนี้ชื่อว่า **บ้านใหญ่** แต่เมื่อสร้างสะพานแล้วทำให้บ้านที่ตั้งอยู่ริมน้ำอยู่ทางทิศใต้ของสะพาน จึงเรียกกันว่าบ้านไต้

เรือที่ขุดพบปี ๒๕๔๐ มีขนาดกว้าง เมตร ๒๐ เซนติเมตร ยาว ๑๑ เมตร ๓๕ เซนติเมตร

ข้างโรงเรียนจุฬาภรณเป็นป่าแพบอยู่มาก มีในพุ่มมาก ครั้งหนึ่ง อาจารย์ให้เด็กไปหามาว่า **มาบแพบ**เป็นอย่างไร ที่ข้างโรงเรียนจะมีไม้แพบหรือไม้โสนอยู่มาก ตรงนั้นปัจจุบันชื่อ **มาบโสน**

บ้านบางรัก ที่**สะพานช้าง** มีโครงสำหรับเป็นอุ้เรือไว้ให้เรือจอดหรือซ่อม หมู่ที่ ๕ บริเวณวัดแจ้งของบางรัก มีเขตติดต่อกับตำบลควนปริง น้ำที่ลงมาจากเขาหนองยวนไหลมาลงบางรักทั้งนั้น

ปี พ.ศ.๒๔๙๘ ยังมี ๘ หมู่บ้าน ที่ดินส่วนใหญ่มี สค.๑ แล้ว ที่ร้านต้นปริง ด้านซ้ายทางรถไฟ ใกล้สวนสาธารณะทุ่งน้ำผุด ติดเขตบางรัก ต่อจากเขตนั่นเป็นนาตาล่วง และต่อไปนาท่ามเหนือ

สมัยผมแต่งงานมาอยู่ที่นี่ใหม่ ๆ วัดทำจีน ยังเรียกกันว่า **วัดปอน** เขารู้กันว่าแต่ก่อนที่ริม น้ำท่าวัดมีบอนท่าอยู่ในที่ลุ่มมีน้ำขัง บอนท่าคนจะเอาไปให้หมูกิน ชื่อวัดปอนน่าจะมาจากบอน แต่พอนาน ๆ เข้าเสียงก็เพี้ยนไป

บ่าวจัด มียาพ่อท่านวัน เป็นยาแก้ไข้ทัพระดู แต่ต้องถามอีกครั้งว่าเป็นอย่างไร ใช้ตัวยอะไรบ้าง

นายวิรัตน์ จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลบางรัก เรื่องศิลปวัฒนธรรมก็มีการฝึกกลองยาวล่าสุดได้โชว์ในงานวันลอยกระทง โครงการทำดีให้พ่อดู จัดกิจกรรมขออนุเคราะห์จากกรรมการวัดทำจีน มีการเข้าค่ายเด็กเยาวชนหลาย ๆ ชั้น ไปร่วมกันทำกิจกรรม ต่อมาก็ได้ไปร่วมกิจกรรมที่ลานกิจกรรมทุ่งแจ้ง งานมรดกไทย งานที่ศาลากลางก็ไป ตอนนีได้รับการสนับสนุนจากหลาย ๆ ส่วนในชุมชน กลุ่มกลองยาวตอนนี้ออกงานเรื่อย ๆ เดือนสิบก็ไป นอกจากนี้เด็กยังมีรายได้เล็กน้อยไว้สำหรับกินขนมด้วย

สำรวจ ๗ สัมภาษณ์ นายบัญญัติ อนันตรัตน์

โดย อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑

นายบัญญัติเล่าว่าแม่แก่(ยาย) ชื่อแม่หรั่ง สมัยก่อนเคยไ้ผมหัวจุก ตายเมื่ออายุ ๘๗ ปี ส่วนนายเพ็ด ชูด้รุ่ง เป็นพ่อแก่(ตา) ตายตอนอายุ ๗๖ ปี ในปี พ.ศ.๒๕๑๙ นายเพ็ด เป็นคนสร้าง**วัดแจ้ง** พ่อท่านหนูเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ๆ

คนที่เข้ามาแรก ๆ ของตระกูลเป็นคนกวางหู ชื่อ กังหวั่ง วิชั่น มาทางกันตัง ก่อนเข้าเมืองต้อง กระโดดลงน้ำก่อนขึ้นฝั่งที่กันตัง แต่งงานมีลูก ๑๐ คน มาอยู่ที่หัวสะพานจิก (ที่ไหน) แล้วก็แยกตระกูล ออกไป ปัจจุบันมี เจือกไว้น จริงจิตร วุฒิธรรม

เมื่อก่อนมีเรื่องเล่าว่าเรือที่ใช้ในประเพณีลากพระ ห้ามผู้หญิงเดินผ่านหน้า แต่ก่อนในวัดแจ้ง เรียกบางรัก

ร้านช่างไก่อ่ เป็นคนตำบลบางรัก มีลูกชื่อ โกหมั่ง มีดาบประหารคนในสมัยก่อนอยู่ที่บ้าน ลูกสาวโกหมั่งเปิดร้านซ่อมแอร์อยู่หน้าโรงเรียนตรังคริสเตียน

ไสลาว มาจากชื่อสถานที่ที่เคยเป็นที่ประหารคนจีน ไม่ให้เข้าเมือง แต่ไม่ทราบว่าจะทำไมจึง กลายเป็นไสลาว

ทุ่งแจ้ง มาจากสภาพทุ่งโล่งแจ้งที่มีความสว่างมากในคืนเดือนเพ็ญ

ข้อมูลจากเวทีตรวจสอบ

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๑

สถานที่จัดเวที ห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วัดประสิทธิชัย

ผู้บันทึก ธิติรัตน์ ธนารักษ์

ผู้เรียบเรียง สุนทรี สังข์อยู่

ผู้ร่วมเวที นายวิรัตน์ แก้วลาย นายบัณฑิต วิจารย์
นายจัด มะนะใส นายหอม คงเพชร
นายมนัส พิทักษ์ นายพิน ไรจนพิทักษ์
นายวสันต์ วงกลางกูร
ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ผู้สังเกตการณ์ ๑๒ คน
เยาวชนจากสภาเด็กและเยาวชน ๕ คน

เวที ๑

ที่มาของโครงการโดยทีมวิจัย เริ่มจากผู้ให้บริการค้นคว้าที่หอจดหมายเหตุ มักมาถามหา ประวัติชุมชน ซึ่งไม่ค่อยมีข้อมูล เพราะเรามีหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บรักษาและให้บริการเอกสารราชการ พอดีมี สกว. ที่สนับสนุนให้คนทำวิจัย จึงทำโครงการให้ สกว.สนับสนุน เริ่มต้น ประวัติศาสตร์ของ จังหวัดตรังจากสายน้ำ เพื่อดูว่าหมู่บ้านตามแนวแม่น้ำตรังมีอะไรอยู่บ้าง ทำ ๓๓ ตำบล ตามแผนที่

วิธีการ คือให้นักวิจัยไปตามพื้นที่ ตามคนเฒ่าคนแก่ ดูว่ามีอะไรบ้าง ใครสนใจอยากรู้เรื่องมากกว่านี้ เราเลือกพื้นที่จากตำบลที่มีคนสนใจมาก ๑๒ ตำบล แล้วทำเวทีแบบวันนี้ เพื่อมานั่งคุยกัน ตรวจสอบเรื่องที่เล่ากันมาแล้ว และช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป ซึ่งบางรักเป็นเวทีแรก

เวที ๒

กิจกรรมแรกคือดูแผนที่แล้วช่วยกันบอกพื้นที่ ตำบลบางรักแบ่งเป็นสองฝั่ง แม่น้ำตรัง ทางฝั่งตะวันออกมี **หนองปรือ** หมู่ ๑ **วัดแจ้ง** หมู่ ๕ จากคลองนางน้อยยาวไปตามคลองจนถึงหัวโค้งเวทินวนไปออกสมาคมฮักเกียน คลองนี้อยู่ในเขตตำบลบางรัก ตั้งแต่โค้งเวทินลงจากถนนกันตังประมาณ ๕๐ เมตร เป็นเขตเทศบาล จากนั้นชุมชนริมคลองทั้งหมดเป็นหมู่ ๕

ทุ่งปอนกับทุ่งน้ำผุดอยู่ติดกัน ปัจจุบันมีถนนสายเลี้ยวเมืองเป็นเส้นแบ่ง ฝั่งตะวันออกเป็น หมู่ที่ ๑ **ทุ่งแจ้ง** ปัจจุบันเป็นสนามกีฬา ตอนทำถนนซอย วัดแจ้งอยู่ที่หัวเลี้ยว ติดกุฏิเจ้าอาวาส ถนนจึงต้องคดเคี้ยวไป

หนองปอน ขอบหนองอยู่ในเขตเทศบาล “การศึกษาประวัติศาสตร์ต้องยกเล็กเขตปกครองไม่จำเป็นต้องใหญ่” นายวสันต์พูดก่อนจะอธิบายแผนที่ต่อว่า ห้วยมาบโหนด ภาษากลางว่ามาบโสน หลังรีสอร์ทเป็น**ห้วยหนองคล้า** เป็นทางน้ำที่เปลี่ยนไป ที่เกี่ยวข้องเป็นคลองช้าง

ทุ่งเจ้าเหมียน อยู่ในเขตหมู่ ๔ เมื่อก่อนเรียก**มาบแพบ** รูปร่างเหมือนแผนที่ประเทศไทย

ปากคลองนางน้อย ฝั่งทิศใต้ปัจจุบันเป็นบ้านโกซิม มีอยู่ห้าหกหลัง แต่ก่อนหลังบ้านหันเข้าหากัน มีไม่น้อยกว่าห้าสิบครัวเรือน หน้าบ้านแถวหนึ่งหันหน้าเข้าคลองน้อย อีกฝั่งหันด้านใต้ ไม่มีถนน มีขานหน้าบ้านเดินถึงกันได้หมด ต้องยกพื้นทั้งหมด เพราะเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง อีกฝั่งหนึ่งของคลองนางน้อยมีเรือนเดียว ไม่ติดกัน เป็นสถานที่เก็บของที่มาจากทางเหนือหรือขึ้นมาจากกันตัง เป็นจุดศูนย์กลางเก็บของ

ฝั่งตะวันตกของคลองท่าจีน มีวัดและมีชุมชน นายประเทือง บอกว่าเกิดที่**วัดคลองตาย**

แถวคลองนางน้อยมีโรงพระชื่อ**โรงพระแข่งอ่อง** ใช้เป็นโกดังเก็บของ

ที่น้ำประปาใกล้บ้านโกซิม เป็น**โรงพระแปะกะง**

คลองปอน คลองนางน้อยไม่ได้ชนกัน เป็นคนละสาย

คลองบางรักมากจากควนบางรัก มารวมกับคลองนางน้อยที่สะพานที่ถนนเลี้ยวเมือง

นายวิรัตน์ไปสำรวจคลองบางรัก พบว่าต้นน้ำมาจากควนบางรัก กับศาลตาขุนเมือง เหมือนมีหนองน้ำ สายน้ำผ่านถนนบางรัก ผ่านเปลวदैจิว น้ำเปลี่ยนสายตามเทศบาล ตามสายน้ำไปพบเจ้าของสวน เป็นอดีตนายตำรวจ สายน้ำเข้าไปในสวนยาง ไปที่กำแพงของโรงยางทวีทรัพย์ ที่บ่อน้ำเสีย ปนกับน้ำเสียไปออกทุ่งแจ้ง

คลองนางน้อยแต่ก่อนเป็นเหมือนถนนเส้นหนึ่ง เพราะถนนยังไม่มี ใช้เรือกับทางน้ำ คนจะไปวัดแจ้งต้องไปขึ้นที่ท่าไทร แล้วเดินต่อไปวัดแจ้ง

สะพานช้าง ตรงสี่แยก ตอนนี้เป็นห้องอาหารและเป็นที่พักการของชุมชนบางรัก แต่ก่อนตรงต้นโพเป็นท่าเรือ ของคลองนางน้อย เป็นที่ขนของไปมา

คลองหลักคือแม่น้ำตรัง คลองนางน้อยมาจากเขาช่อง เป็นเส้นทางวัฒนธรรมมีเรื่องเล่าตำนานมากมาย บ้านนางามก็เกี่ยวข้องกับท่าจีน ต้นตระกูลนายมนัส เข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔

ชื่อคลองปอน วัดท่าจีน หรือวัดปอน น่าจะมาจากคำว่าแบ่ง น้ำจากแม่น้ำตรังไหลไปถึงทุ่งปอน อาจจะไหลจากหนองบัวจากคลองบางรักไปลงคลองท่าจีน อีกหนึ่งสายเป็นคลองปอนแบ่งน้ำซึ่งกันและกัน เลยทุ่งปอนหน้าโรงเรียนสภาราชินีสอง มีคลองอีกเส้น เรียกคลองห้วยยาง เชื่อมเข้าไปเทศบาล

เวที ๓

คลองห้วยยางยังใช้ประโยชน์ เดิมเป็นเส้นทางหลักที่นำวัฒนธรรมเข้าสู่ทับเที่ยง ยืนยันได้จากท่าจีนไปตั้งหลักในเมือง **นายผ่อง ไทรงาม** อยู่ที่โรงพยาบาลตรังฯ ใช้เป็นที่พักหมู ก่อนเอาลงเรือเล็กไปออกท่าจีน (ตระกูลไทรงาม เลี้ยงหมูและรับซื้อหมูส่งขายป็นมาตั้งแต่สมัยต้นรัชกาลที่ ๕)

การย้ายถิ่นฐานออกจากท่าจีนครั้งใหญ่ สาเหตุมาจาก**ไฟไหม้**บ้านชุมชนท่าจีน ตรงปากคลองนางน้อย ตรงกับช่วงรถไฟลงมาสายใต้ (รถไฟเริ่มเปิดใช้ พ.ศ.๒๔๕๖) คนอพยพออกมา ไปยึดอาชีพค้าขาย ทำสวน ห้วยยอด นาวง ย่านตาขาว ไปอยู่ทุกอำเภอก็ว่าได้ ที่นาวง นามสกุล ช่องประเสริฐ ที่กันตัง นามสกุล ท่าห้อง หลายสกุล

คลองปอนนำคนจากท่าจีนไปในตัวเมืองทับเที่ยง เข้าไปคลองห้วยยาง ถนนเจริญขึ้น ความจำเป็นใช้คลองลดลง การค้าทางเรือเริ่มหมดบทบาท มีรถไฟมีบทบาทมากกว่า การส่งสินค้าลงเรือท่าจีนในละแวกนี้ บรรพบุรุษ เดินเรือไปเกาะหมาก คนที่ประกอบค้าขายมาอยู่ทับเที่ยง

มีชุมชนตั้งบ้านอยู่บริเวณ**คลองช้าง** แถวโรงเรียนจุฬาภรณ์ แรกเริ่มอยู่ระหว่างบ้านกำนันกับโรงเรียนสมัยนี้ เคยมีช้างลงเล่นน้ำในทุ่งใหญ่ มีทางขึ้นทางลง ที่โรงงานยูโนเด็คตินาโต๊ะหมิง เป็นที่ช้างลงเล่นน้ำ คนที่อยู่แถวนั้นเริ่มจากมาหาปลา จนได้ตั้งบ้านเรือน เพราะปลามาก พ่อนายหอมมาจากพัทลุง ย่าจากควนขัน ย้ายมาอยู่ ตรงไหนก็หาแต่ปลาเป็นอาชีพ คลองช้างไหลไปออกแม่น้ำตรัง อีกฝั่งของสะพานไม่ได้เรียกคลองช้าง เรียกหนอง มีคลองทะเลลูกกัน เรียก**คลองตรุด** ที่หลัง**น้ำขาด**เหนือบ้านนายหอมมี**หนองตรุด หนองแพบ หนองจิก**

นายจัด บ้านอยู่**ควนเปลว** เล่าว่า หาปลา ลงมาหนองเด จนถึงคลองช้าง เป็นแหล่งหาปลา หลังบ้านเป็นหนองน้ำทั้งหมด หน้าแล้งก็วิดสองคืนสามคืนนั่งวิดกัน สมัยเมื่อก่อนย้อนได้เกือบร้อยกว่าปี มีบ้านคุดหิน คุดหอย ตีตเซตบางรัก

มีคำถามถึง บ้านไกรโลหะ และบ้านคดหิด จากแผนที่โบราณ โกซิมเป็นผู้ตอบ ไม่มีคดหิด มีแต่คดหิน นายวิรัตน์บอกว่ามีคดหินและคดหอย ปัจจุบันเรียกควนขวาง แต่ก่อนมีวัดกอกแหลม อยู่ที่คดหิน ทำเป็นศาลพระภูมิ วัดกอกแหลมก่อนวัดประสิทธิชัย เลิกจากโน้นมาอยู่ตรงนี้เป็นวัดใหม่ คนละวัดกับวัดปอนมีศาลาอยู่ ต้นสกุลพานิชเป็นคนสร้าง ย่าของเค้าแก้อ่องเป็นคนสร้างวัดใหม่

แต่ก่อนที่ท่าจีนมีคนหนาแน่น คนตายก็มาก พอน้ำท่วมเผาศพไม่ได้ต้องฝัง ต้องไปทางเรือ ไปขึ้นที่ท่าเหียง ฝั่งที่ควนเปลว ปัจจุบันเป็นที่สวนของชลอม เหตุการณ์ประมาณ รัชกาลที่ ๕ และ ๖ การไปตั้งชุมชนเกิดหลังจากท่าจีนมีน้ำท่วมเรื่อย ๆ

ต้นบรรพบุรุษนายสวัสดิ์คิดทำสวน ตอนพระยารัษฎา เข้ามาส่งเสริม สวนพริก สวนยาง ตัดสินใจหาพื้นที่ทำสวนยาง เห็นบนควนเปลว น้ำไม่ท่วมเหมาะกับการทำสวนยาง กังไถ่ เป็นเงินชุดแรก มีครอบครัวเงินอยู่สองครอบครัว ถางทำสวนยาง หลังจากนั้นพ่อแก่ของนายจัดเข้าไปอยู่ พื้นที่ส่วนใหญ่ก็ยังอยู่ในเชื้อสายของบ้านนายสวัสดิ์

ควนยอดทอง เดิมที่ดินควนไม่มีใครอยากไปอยู่ ควนยอดทองเกิดจากบทบาทของชุมชนท่าจีนลดลง คนเริ่มหาที่ดินทำการเกษตร กลุ่มคนแรก ๆ ที่เข้าไปควนยอดทองคือ สกุลชั้นสั้น เป็นตระกูลต่อเรือ ชื่อ **จิ้งหวาด**เป็นคนต่อเรือคนแรก เป็นอาจารย์ของ**โกเทียน** ซึ่งเป็นคนต่อเรือคนสุดท้ายของควนยอดทอง ส่วนสายของทางฝ่ายแม่บ้านนายพิณอพยพไปจากท่าจีน เรือเริ่มมีปัญหาจึงหาที่ดินบนควนควนยอดทองเป็นหินทำอะไรไม่ได้

หลวงประเทศชำนาญศึกษา บรรพบุรุษของนายสวัสดิ์ เป็นนายด่านภาษีอากร มีบ้านอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำตรัง เป็นบ้านไม้เคี่ยมหลังใหญ่มาก กรรมกรเงินอยู่ได้เป็นร้อยคน หลวงประเทศฯ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการตัดถนนสายตรังสิเกาตามที่พระยารัษฎาฯ มอบหมาย ที่บ้านมีเครื่องมือทำถนนมากมาย ปานนี้คงกลายเป็นเศษเหล็กหมดแล้ว หลังจากหลวงประเทศฯ ตาย ก็รื้อบ้าน ทรัพย์สินแบ่งกัน ส่วนหนึ่งเป็น โรงเรียนกาญจนวิทย์ แบ่งไม่ไป ไม้สร้างบ้านที่บนควนเปลว ยังตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องครัวที่ท่าจีนเหลืออยู่สักชิ้น

เวที ๔

คำถาม ตำบลบางรักเกิดขึ้น พ.ศ.อะไร

ทีมวิจัย เป็นเรื่องที่ต้องค้นคว้าต่อไป ถ้าดูตามแผนที่เก่าที่เอามาวันนี้ ตรงนี้แต่ก่อนเป็นตำบลท่าจีน ส่วนบางรักก็อยู่ที่บางรักปัจจุบัน ตรงบ้านน้ำผุดก็เป็นตำบลน้ำผุด เปลี่ยนแปลงกันเรื่อย ถ้าถามเป็น พ.ศ.ก็ต้องไปค้นคว้าเพิ่มจากหลักฐานทางฝ่ายปกครอง จะมีประกาศจัดตั้งหมู่บ้าน ตำบล

คำถาม ตระกูลในตำบลบางรักที่มากที่สุดคือตระกูลอะไร

โกซิม มีแซ่ลิ้ม (ทก) แซ่เจียะ เปลี่ยนเป็นท่าจีน มีพรรคพวกมาก (ขอฟังเทป)

คำถาม จากตำบลบางรักมีแปดหมู่บ้านทำไมเหลือหกหมู่บ้าน

โกซิม นาดาล่องแบ่งไป

คำถาม กำนันคนแรกเป็นใคร

โกซิม ขุนเทียนจู้ ทำจีน

ทิมวิชัย มีเอกสารราชการ กล่าวว่า นายเทียนจู้ ทำจีน เป็นกำนัน

คำถาม ตำบลบางรักที่เจริญรุ่งเรืองอยู่ในช่วงใด

โกซิม ตอนรุ่นผมไม่เจริญแล้ว ผมเกิดมาอายุ ๗๕ ปีแล้ว จากทำจีนไปถึงทุ่งสงใช้เวลาหลายวัน ฤดูน้ำแรงไม่น้อยกว่าสิบวัน ด้วยการพาย ๓๐ ค้า วันหนึ่ง ๆ ได้ราวสามคดคลอง พุดถึงสินค้าทางเหนือส่งไปเกาะหมาก พวกหวาย หมู ไก่ น้ำมันยาง เป็นสินค้าหลักที่คนทางเหนือส่งมาทำจีน แล้วทำจีนส่งไปเกาะหมาก การไปเกาะหมากไม่ใช่ไปวันสองวัน ไม่เข้าจังหวัดไปวังไค้ง ต้องอาศัยลม เรือใบหน้านี้จากเกาะหมากเข้ามาไม่เกินสามวัน

คำถาม ช่วงที่ย้ายจากทำจีนไป ทับเที่ยงเป็นเมืองแล้วหรือยัง

โกซิม พอเริ่มเป็นชุมชนขึ้นมาแล้ว แต่ก่อนทับเที่ยงเป็นสวนพริกไทย มีเรื่องคนมาถึงพอดีถึงเวลาจะกินเที่ยงแล้ว คนนำทางถามว่า “เดี๋ยวเราจะไปกินข้าวที่ไหน” ตอบกันว่า “ก็ที่ทับเที่ยง” ทับหมายถึงชนา สถานที่พักชั่วคราว ตั้งเป็นบ้านทับเที่ยง

คำถามจากโกซิม เขาเล่าไว้ว่าพระยารัษฎาฯ ทายปัญหา ฟังให้ดี “เรากินข้าวกินกับอะไรให้เรากินได้ดีกินได้มาก” ตอบถูกมีรางวัล ตอบกินกับแกงนั้นแกงโน้นผิดทั้งหมด ถึงที่แล้วต้องตอบให้ถูก

เด็ก ๆ ตอบ กินกับความสุข กินกับความสบายใจ

โกซิม “กินกับอยาก ถ้าไม่ยากกินกับอะไรก็ไม่อยากกิน” ที่นี้การเอาลูกยางมาปลูก พ่อเล่าว่า แจกให้กำนัน ผู้ใหญ่ สัญญาภายใน ๗ วันไปตรวจ ถ้าไม่ปลูกหมดต้องขบหัว หมาของพระยารัษฎาคนกลัวทั้งเมือง หมาคือไม้เท้า หัวเป็นรูปหมา ถ้าใครถูกไม้ของพระยารัษฎา เสื่อม เพราะหมาขบหัว ยางรุ่นพระยารัษฎาไม่ได้เป็นแถว ปลูกเพราะความกลัว ไม่รู้ไม่เห็น ทิมไว้ตรงนั้นกอ ตรงนั้นกอ ของผมยังมีเว้นไว้ ปีที่แล้ว รองปลัดกระทรวงเกษตรมาดู ย้ำไม่ให้โค่น ไว้ให้เด็กได้ดู ต้นใหญ่มาก

คำถาม สมัยก่อนคนเจ็บไข้ป่วยเป็นเพราะโรคอะไร รักษาที่ไหน โรงพยาบาลที่ไหน

นายวสันต์ ถ้ามได้ดีมาก การแพทย์สมัยใหม่ที่เรารักษาที่ชิดยากินยาเป็นเม็ดเพ็งมีในรัชกาลที่ ๕ ก่อนหน้านั้นใช้ยาต้ม สมุนไพรทั้งนั้น แทบจะทุกโรคเป็นเรื่องน่ากลัว การคลอดลูกเป็นเรื่องอันตราย ปัจจุบันกลายเป็นเรื่องง่าย อหิวาต์ อากาเรียไม่หยุด เกิดจากกินของมีเชื้อ ชี้นตาย ไม่มียารักษา หายบ้าง ตายมาก โรคที่น่ากลัวคือวัณโรค เป็นโรคทางเดินหายใจ แผลติดเชื้อที่ปอด สมัยก่อนตายลูกเดียวไทฟอยด์ บาดทะยัก ตายทุกโรค ยกเว้นไข้หวัด ทำจีนเป็นชุมชนแออัด ตายกันมาก ต่อมาแพทย์คณะมิชชันนารี เข้ามาตั้งโรงพยาบาลที่ทับเที่ยง ชื่อ**หมอบัลคัลลีย์** บ้านเราเรียกหมอบักหลี่ ปัจจุบันห้องแถวหน้าปศุสัตว์จังหวัดเดิมเป็นที่ตั้งโรงพยาบาล พอสงครามโลกครั้งที่สองญี่ปุ่นขึ้นเมือง ๒๔๘๔ ฝรั่งเศส

ต้องออกไปหมด ในขณะเดียวกัน แม่จีน ซินแส เป็นเพียงผู้ช่วยหมอคนจีนที่เคยอยู่กับหมอบัลคลีย์ ได้ดำเนินกิจการต่อ ได้กิจการโรงพยาบาลทับเที่ยงมาเป็นของตัวเอง พอมาถึงรุ่นลูก จี๊ว เมียแป๊ะผอง จดทะเบียนเป็นโรงพยาบาลรัฐชาตะ สร้างที่เป็นโรงหมอเดิม รวมทั้งที่โรงพยาบาลทับเที่ยงเดิมด้วย ส่วนที่ราชพัสดุสร้างบ้านจัดสรร พื้นที่เหลือเป็นสำนักงานปศุสัตว์ ตอนนั้นโรงพยาบาลรัฐชาตะสงเคราะห์เป็นที่คนยุคเก่า ๆ ที่เจ็บไข้ไปรักษามากที่สุด นอกนั้นมีแต่แพทย์สมุนไพรเท่านั้น แพทย์ประจำตำบลมีตั้งแต่สมัยโน้น

โกซิม โรคร้ายแต่ก่อนมีใช้ทรพิษด้วย **แพทย์ประจำตำบล**ที่ขึ้นชื่อคือแพทย์ไซ รักษาไม่ใช่ว่าจะตำบลบางรักตำบลเดียว ทัวไปหมด รักษาดี รักษาหาย ตรวจถึงบ้านแล้วมาเก็บรากไม้สมุนไพร เมื่อก่อนหาหมอพาหมากไปคำหนึ่ง หมอไปหาคนไข้ถึงบ้านเอง หมออื่น ๆ ก็มี คุณเกียง แพทย์ลู้

นายจิต หมอผิน แล้วก็หมอผัน

คำถาม ตอนญี่ปุ่นขึ้นเมืองขึ้นทางไหน ตั้งค่ายที่ไหน

โกซิม ขึ้นมาทางท่าจีน ตั้งค่ายที่สวนสาธารณะ คนบ้านเราตัดหญ้าที่ทุ่งปอนขายให้ญี่ปุ่น มีเรื่องเล่าว่าญี่ปุ่นซื้อพลูไปผัด มันเผ็ด เลยอาฆาตคนไทย เบี้ยเป็นใบ(ธนบัตร) เกิดตอนญี่ปุ่นขึ้นเมือง

นายวสันต์ ญี่ปุ่นไม่ค่อยรู้จักหญ้า ตัดหญ้าหาย มันแข็ง แทะเห็งออก ม้าไม่กิน ต้องเอาแวนมาใส่ให้ม้า

คำถาม ที่ท่าจีนมีการต่อเรือหรือไม่

โกซิม มีอยู่กับการประปา เมื่อก่อนแม่น้ำกว้าง

นายวสันต์ อาชีพการต่อเรือหลังอาคารที่เรานั่ง ตอนผมเด็ก ๆ ยังเรียกต่อเรือ สกูลซุ่นสัน เป็นตระกูลต่อเรือ คนสุดท้ายคือ โกเทียน โดนรถชนตาย ช่วงที่มีเป็นช่างโบราณ ช่างตามไม่ทันจำเป็นต้องเลิก ก่อนเสียชีวิตก็ยังรับซ่อมเรืออยู่

คำถาม ที่พูดกันว่าหลาโกฉู คืออะไร สำคัญอย่างไร

โกซิม เป็นศาลาไม่ได้อยู่หน้าวัด อยู่หน้า สวท.ตรัง สมัยถนนยังเป็นถนนดินแดง เวลาที่ยืมเงินไปมักพูดกันว่าให้ไปเอาที่หลาโกฉู โกฉูพ่อของ..... เห็นคนมาจากไกล ๆ ไม่รู้จะพักที่ไหน ก็สร้างศาลาให้พอได้หยุดพัก คนสิเกา นาเมืองเพชร สามวันนัดครั้ง ก่อนวันนัดตอนเย็นต้องมาพักที่นี่ ถ้าวันพรุ่งจะมีนัด ต้องไปให้เช้า ถ้าเที่ยงแล้วขายไม่หมดต้องทิ้ง

คำถาม สะพานท่าจีนสร้างเมื่อไหร่

โกซิม ผมโตแล้วจึงจะมีสะพาน จบโรงเรียนแล้ว เมื่อก่อนน้ำท่วมสะพานก็จมน้ำ เป็นสะพานคนเดินแล้ว ตอนแรกพวกกลากล้อยังผ่านไม่ได้

นายขอม อายุราวสิบเอ็ดปีตอนที่เขาสร้างสะพาน แก้วแก๊ซหลีเป็นคนสร้าง คนลากรถต้องหยุดอีกฝั่งแล้วชน มีสามล้อถีบบ้างแล้ว ท่าฝั่งตลาดเป็นรถของเจ้าแก๊ทก ฝั่งนี้(ตะวันตก) รถลุงคลั่ง

คำถาม ถ้ามลาล้อคืออะไร

นายขอม เกียน ล้อว่ว ควาย สีเกาล้อควาย ทางนี้ล้อว่ว

คำถาม ช้างอาบน้ำที่คลองช้างมาจากไหน

นายขอม ช้างป่า ช้างจากพัทลุง หรือพวกนครมาจับช้าง หุ่นกันทำคอกแล้วไปไล่ช้างมาต้อนมาเรื่อย ๆ ใช้ปืนบ้าง ปืนแก๊บ ปืนคาบศิลา

คำถาม ช่วยเล่าเรื่องสาเหตุของคลองปอนกับที่ตั้งวัด

โก๋ซิม เมื่อก่อนมีป่าบอนมาก เลยเรียกเป็น**คลองปอน**

นายวิรัตน์ แต่เอกสารของทางวัด เขียน *“คลองปอร์น”*

ทิมวิชัย ก่อนทำพจนานุกรม พ.ศ.๒๕๔๔ การเขียนเป็นไปตามที่นึก บางทีลากเข้าหาภาษาฝรั่งหรือหวัด เพราะไม่รู้ความหมาย

เวที ๕

กฤษยา ข้อมูลจากวันนี้อาจจะเหมือนซ้ำ เพื่อเป็นการยืนยัน แต่มีคำถามที่เกิดขึ้นมาใหม่จากเด็ก ๆ และจากคุณวสันต์ ตอนหาข้อมูลไม่ได้พบกับคุณวสันต์ วันนี้มีคุณวสันต์จึงได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหลายอย่างขยายความจากเรื่องเดิม

สุนทร จากคำถามที่เด็กถามและเรื่องที่เรากล่าวกัน ทำให้ง่าย ๆ การศึกษาประวัติศาสตร์ มีสองเรื่องใหญ่ **หนึ่ง เรื่องแผ่นดิน** เรื่องทำจีนมีป่าเขา เรื่องแม่น้ำด้วย สภาพที่มีอยู่เดิมเป็นอย่างไร **สอง เรื่องของคน** คนที่มาอยู่ในแผ่นดิน เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ตรงไหน ทำมาหากินอะไร ต้องใช้ธรรมชาติจากแผ่นดินอะไรบ้าง สร้างอะไรใหม่ ๆ ขึ้นมา เปลี่ยนแปลงอะไร หรือธรรมชาติเปลี่ยนแปลงอย่างไร เช่นจากน้ำท่วมทำให้เกิดอะไร เรื่องเหล่านี้เป็นประวัติศาสตร์ เพราะประวัติศาสตร์ของเรา ไม่ได้หมายถึง สุขุขทัย อยุธยา แต่หมายถึง พวกเราปู่ย่าตาทวด มาอยู่เมื่อใด เราจะได้ประวัติศาสตร์ของเราเอง อาจจะเริ่มด้วยการทำเป็นแผนที่ภูมิศาสตร์ชุมชน ตรงไหนเป็นควน โคก เขา ห้วย หนอง ทางเดิน คลองใหญ่ คลองนางน้อย ฯลฯ ใส่ชื่อ แล้วเปรียบเทียบ ตอนนี้เป็นแบบนี้ แต่ที่ผู้ใหญ่บอกไม่ใช่แบบนี้ เรามาเปรียบเทียบแต่ละส่วน ซึ่งเด็กก็ทำได้ ดูตัวอย่างคุณวสันต์ ไม่ว่าในเวทีเอ่ยถึงตรงไหน รู้จักหมด ถ้าเราเป็นได้เหมือนคุณวสันต์เราจะเก่งมาก และให้รู้ว่า พวกเรามาอยู่เมื่อใด ก่อนถามคนอื่นให้ถามในครอบครัวของเรา ถามพ่อแม่ปู่ย่าตาทวด มาอยู่ใหม่ หรืออยู่มาตั้งแต่เกิด ใครมาอยู่เป็นคนแรก แล้วเรานับชั้นอายุ ตายตอนไหน ตามไปดูที่เปลวก็ได้ คนจีนเอาศพไปฝังมีเขียนไว้ด้วยว่าตายเมื่อใด ถ้าทุกระกูลทำได้ เราจะได้ประวัติศาสตร์ชุมชนของเรา การศึกษาประวัติศาสตร์มีเพียงสองเรื่องเท่านั้น คือเรื่องคน และเรื่องแผ่นดิน

ภิญโญ หนังสือเล่มนี้เข้ามามาก เขามีประวัติ จดกันมากมาย จดในไม้ไผ่ คนไทยไม่ค่อยมีนิสัยในการจด ลูกหลานไม่ค่อยรู้ วันนี้เห็นคนที่เล่ามีความสุข เพราะมีคนฟัง ทุกทีหาคนฟังยาก เราน่าจะดีใจมีเด็ก คนที่มีความรู้ ผู้อาวุโส ทำอย่างไร จัดเวทีให้เด็กมาฟัง โครงการนี้เป็นโครงการที่ดี มีคุณค่าไม่เฉพาะคนที่ทำอย่างน้อย ๆ ถ้าไปตั้งเวทีในพื้นที่ เด็ก คนแก่ อย่างน้อยภูมิใจ ดีใจ เรื่องเก่า ๆ ก็มีคุณค่า จะทำอย่างไรต่อ อย่างน้อยก็รู้ตั้งหลายเรื่อง เช่น หลาโกญ แต่ก่อนไม่รู้ว่าจะไร เป็นเรื่องที่ดีที่เราจะทำต่อไป

มานพ ที่ผ่านมาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเราไม่ได้เขียนเอง ราชการเขียนผิดก็มาโทษเรา เราเรียนประวัติศาสตร์ แม่น้ำเจ้าพระยา ปิง วัง ยม น่าน แต่ไม่รู้จักบ้านตัวเองเลย เรื่องสำนึกรักบ้านเกิด จะเห็นความสำคัญหรือความหมายได้อย่างไร อย่างน้อยรู้จักกำพืดของตัวเอง เรื่องราวของตัวเอง เป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยเฉพาะ อาจารย์สุนทรียะ อยู่หอจดหมายเหตุมาทำเรื่องนี้ หาร่องรอยทางประวัติศาสตร์ แม้พื้นที่ยังไม่ค่อยปะติดปะต่อ ส่วนของ สกว. ที่สนับสนุน ทำอย่างไรให้คนรู้จักบ้านของตัวเอง ทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ ลูกหลาน ปัจจุบันไม่ค่อยได้คุยกับใคร เมื่อได้มาคุย ก็มีความสุข คึกคัก เป็นสิ่งที่มีคุณค่า สกว. พร้อมจะหนุน แต่ต้องมีคนในชุมชนมาช่วยกันทำ จะทำอย่างไรก็ค่อยคุยกันในโอกาสต่อไป

วสันต์ โครงการที่เห็นในแผนที่เราเป็นเรื่องก้าวหน้า เป็นเรื่องที่ผมใฝ่ฝัน พอมาเห็นโครงการรู้สึกตื่นเต้นมาก แม่น้ำตรังมีความสำคัญมานานมาก ก่อนเกิดประเทศไทย ดีใจมาก ๆ

สุวณี แนะนำตัวเองว่าเป็นผู้ประสานงานของเครือข่ายความร่วมมือฯ ทำงานร่วมกับเครือข่ายแม่น้ำตรัง ในการส่งเสริมแม่น้ำตรังมีคำถามว่าทำไมมันร้อนไม่มีความสุข แผ่นดินไม่มีต้นไม้ น้ำเหม็นเน่า ชายคลองพัง อยากรู้ว่าเมื่อก่อนคลองสภาพของต้นไม้ข้างคลองสวยงามอย่างไร

นายหอม ลูก ๆ หลาน ๆ สมัยนี้ความเป็นอยู่สบายมาก เมื่อก่อนต้องเดินจากจุฬารัตน์มารอเรือว่าจะได้ข้าม ขากลับ ก็ต้องมารอเรือ กลับถึงบ้านต้องไปหาไม้ฟืน ตักน้ำช่วยพ่อแม่หุงข้าวทุกวัน เด็กเดี๋ยวนี้สบายมากข้าวไม่ต้องหุงก็ได้กิน กลับถึงบ้านทำการบ้าน สมัยก่อนต้องช่วยพ่อแม่ให้เสร็จก่อนที่โรงเรียนก็รู้ดีจริง ทำผิดพ่อแม่สั่งไม่ต้องกลัวดีไปเลย สมัยนี้ถูกครูตี เด็กไปฟ้อง ครูสมัยก่อนตีด้วยไม้หวาย พ่อแม่ไม่โกรธ ดีได้เลยไม่สนใจ การไปมาก็สะดวก ฝากนิด “รักเรียน อย่าเรียนรัก”

นายมนัส อยากฝากความฝันให้น้องๆ เด็กๆ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพื้นเพของบางรัก เพื่อถ่ายทอดให้น้อง ๆ เพื่อน ๆ ต่อไปว่าตำบลเรามีจุดสำคัญตรงไหนบ้าง โดยเฉพาะคุณวิรัตน์ อยู่ใน อบต. ดูแลในส่วนนี้ จัดโครงการที่สอดคล้องแทรกให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องนี้

ทีมวิชัย เรื่องศึกษาประวัติศาสตร์ยังต้องทำต่อ ต่อไปเป็นการจัดทำข้อมูล ต้องกลั่นกรอง ไม่เฉพาะในเวที ยังมีเอกสารที่ต้องมาตรวจสอบกัน แต่จะให้ความสำคัญของข้อมูลในพื้นที่ วันนี้ได้ข้อมูลพอสมควร ต่อไปจะจัดเวที เชิญนักวิชาการที่มีความรู้มาช่วยกันดู ลองทำเป็นร่าง ๆ จัดประชุมใหญ่ สักรอบ เจ้าอาวาสท่านบอกว่าจะมาใช้นี้ได้ ห้องประชุมใหญ่จุเป็นร้อย ห้องแอร์ด้วย ถ้าอยากให้ครบถ้วน คนที่นี้ต้องมานั่งร่วมกัน เรายินดีที่จะร่วมวงกัน

พระครูศรีปัญญาภรณ์ กล่าวปิดเวที และว่า ทางวัดยินดีสนับสนุน ที่วัดมีของอยู่มาก
อยากจะรวบรวมทำภูมิปัญญาของท้องถิ่น พออาจารย์สุนทรีมาดูสถานที่เมื่อเช้าก็จัดโต๊ะไว้ ให้เณรมา
ช่วยยก อะไรที่เกี่ยวข้องการศึกษาสืบสาวเรื่องราวของแม่น้ำตรัง ยินดีให้สถานที่ ให้คำปรึกษาหารือ
ขอให้บอกก่อนล่วงหน้า

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (เอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อบต.บางรัก)

ตำบลบางรักอยู่ห่างจากตัวเมืองตรังไปประมาณ ๑๐ กิโลเมตร เป็นตำบลเก่าแก่ตำบลหนึ่งของ
จังหวัดตรัง ในอดีตมีชาวจีนเข้ามาเทียบท่าและติดต่อค้าขายที่บ้านท่าจีน ปัจจุบันตำบลบางรักมี ๖
หมู่บ้าน และมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองตรุด และตำบลนาตาล่วง อำเภอเมืองตรัง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง และอำเภอกันตัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลนาตาล่วง และ ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมืองตรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลนาโต๊ะหมิง อำเภอเมืองตรัง

ลักษณะพื้นที่ของตำบลบางรักเป็นที่ราบริมแม่น้ำตรัง ซึ่งไหลผ่าน หมู่ที่ ๓ บ้านใต้ หมู่ที่ ๔ บ้าน
ท่าจีน หมู่ที่ ๕ บ้านสะพานช้าง และหมู่ที่ ๖ บ้านควนยอดทอง

จำนวนประชากรในเขต อบต.บางรัก มีทั้งสิ้น ๓,๙๒๔ คน ๑,๒๙๗ หลังคาเรือน ส่วนใหญ่มี
อาชีพหลักคือ การทำนา ทำสวน และรับจ้าง ส่วนอาชีพเสริมคือ ค้าขาย

ศาสนสถาน มี วัดแจ้ง วัดประสิทธิชัย (วัดท่าจีน) และศาลเจ้าเซ่งอ้อง บุนถ้ำก่ง และเป๊ะก่ง

เอกสาร ๒ (วรรณนา นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๔๕)

บางรัก บริเวณนี้มีต้นรักขึ้นอยู่มาก

หมู่ที่ ๑ **บ้านหนองปรือ** ข้างหนองน้ำมีต้นปรือขึ้นอยู่ (ข้างหนองหรือในหนอง)

หมู่ที่ ๒ **บ้านน้ำผุด** มีน้ำผุดขึ้นมาจากทางน้ำรอบเขาเป๊ะช้อย

หมู่ที่ ๓ **บ้านใต้** หมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศใต้

หมู่ที่ ๔ **บ้านท่าจีน** มีชาวจีนอพยพมาตั้งรกรากอยู่บริเวณท่าเรือ

หมู่ที่ ๕ **บ้านสะพานช้าง** เดิมมีสะพานสำหรับให้ช้างข้ามไปเพื่อส่งขาย

หมู่ที่ ๖ **บ้านท่าจีนเหนือ** ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของบ้านท่าจีน (ข้อมูล อบต.ชื่อบ้านควนยอดทอง)

เอกสาร ๓ (ส่วนหนึ่งของแผนที่ ภก ๑.๒๓/๑๙ และแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศจากอบต.บางรัก)

หมายเหตุ บริเวณบ้านท่าจีนเดิมเป็นตำบลท่าจีน เพิ่งรวมกับตำบลบางรักในภายหลัง

ฐานข้อมูลชุมชนตำบลนาตาล่วง

ตัวชี้

ชุดที่ ๑ แหล่งข้อมูล

๑.๑ บุคคล

๑

 นายณัฐพงษ์ เนียมสม	๙๑ ม.๑ ตำบลนาตาล่วง อำเภอเมืองตรัง รองนายก อบต.นาตาล่วง อายุ ๔๕ ปี (ดู >สำรวจ ๒)
---	--

๒

 นายสมบุรณ์ เมียนโอ	๖๒ หมู่ ๔ ตำบลนาตาล่วง อำเภอเมืองตรัง อายุ ๘๐ ปี (ดู >สำรวจ ๓)
---	--

๑.๒ กลุ่มองค์กร

๑

องค์การบริหารส่วนตำบล นาตาล่วง	หมู่ที่ ตำบลนาตาล่วง อำเภอเมืองตรัง โทรศัพท์ ๐๙๕ ๒๑๖ ๕๓๔
---	---

๒

กลุ่มสนทนาสามัคคี	หมู่ที่ ๔ บ้านป่าหมาก ตำบลนาตาล่วง อำเภอเมืองตรัง โทรศัพท์
--------------------------	---

ชุดที่ ๒ เอกสารอ้างอิงดูท้ายบท.....

ชุดที่ ๓ สถานที่

๓.๑ ชื่อตำบล หมู่บ้าน

ตำบลนาตาล่วง (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งตำเสา (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๒ บ้านนาขา (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๓ บ้านนาตาล่วง (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๔ บ้านป่าหมาก (ดู> สำรวจ ๒ เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๕ บ้านทุ่งควน (ดู> เอกสาร ๒)

หมู่ที่ ๖ บ้านในแขวง (ดู> เอกสาร ๒)

๓.๒ ชื่ออื่น ๆ

อุตะเกา อุ้ยยชวน อุ้ลุงกุน อุ้ปักไ้ (ดู> สำรวจ ๓)

วัดไพรสมณต์ (ดู> สำรวจ ๓)

เขาสามบาตร (ดู> สำรวจ ๓ เอกสาร ๔)

คูเมือง (ดู> สำรวจ ๓)

ทุ่งตำเสา ทุ่งนาวา นานอน (ดู> สำรวจ ๓)

วังยายจัน (ดู> สำรวจ ๓ เอกสาร ๔)

วัดไทรงาม (ดู> สำรวจ ๓)

ชุดที่ ๔ การตั้งถิ่นฐาน

๔.๑ กลุ่มตระกูลและบุคคล

ยังไม่มีข้อมูล

๔.๒ ทรัพยากร การทำมาหากิน

ปลา (ดู๒สำรวจ ๓)

๔.๓ เหตุการณ์สำคัญ

น้ำท่วม (ดู๒สำรวจ ๓)

ชุดที่ ๕ วัฒนธรรม

๕.๑ ประเพณี

ลากพระ (ดู๒สำรวจ ๓)

๕.๒ การละเล่น

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๓ ภูมิปัญญา

ยังไม่มีข้อมูล

๕.๔ ความเชื่อ

ควนยายจัน (ดู๒สำรวจ ๓)

ข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์

ผู้เก็บข้อมูล อุษามาศ เฉลิมวรรณ กุลยา ศรภักดี ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐

สำรวจ ๑

การสำรวจพื้นที่ตำบลนาตาล่วง ยังไม่ค่อยสมบูรณ์นัก เพราะนักวิจัยยังไม่ได้เดินสำรวจพร้อม ๆ กับคนในพื้นที่ การเดินทางเข้าพื้นที่ให้ออกจากตัวเมืองตรัง แล้วเลี้ยวขวาตรงสี่แยก อตก. ตรงไปจนถึงสี่แยกแรก ปัจจุบันยังไม่มีไฟแดง ถ้าเลี้ยวขวาจะเข้าไปใน อบต.นาตาล่วง แต่ถ้าเลี้ยวซ้ายจะเข้าบ้านทุ่งตำเสา ครั้วทับเที่ยงอยู่ทางขวามือห่างจากแยกไม่เกิน ๒ กิโลเมตร ขับตรงไปตามทางจะถึงวัดป่าหมากหรือวัดไพรสณฑ์ เลยเขตวัดไปเล็กน้อยจะมีสะพานข้ามแม่น้ำ เมื่อสุดสะพานจะเข้าเขตตำบลหนองตรุด

ที่วัดไพรสณฑ์นี้ มีคำอ้างจากชาวบ้านหลาย ๆ พื้นที่ ว่า แต่ก่อนเป็นตลาดใหญ่ มีการเอาสินค้ามาขาย ส่วนบริเวณใกล้ ๆ กับวัด มีทางเข้าไปที่**เขาสามบาตร**แหล่งโบราณสถานเก่าแก่

การเก็บข้อมูลที่นาตาล่วงมีปัญหามาก เพราะ อ.กุลยา และฉันต้องไปที่นั่นหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่ได้ข้อมูลที่ต้องการเต็มที่ เพราะติดปัญหาเรื่องการติดต่อประสานงาน วันแรกที่เราไปคือวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ ไปแบบไม่ได้นัดหมายอย่างเป็นทางการ

จุดเริ่มต้นของการค้นหาข้อมูลจึงเหมือนทุกครั้ง คือเริ่มต้นที่ อบต. นายก อบต. แนะนำให้พูดคุยกับ นภาพร พูลจิตร เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูลและวิเคราะห์แผน เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้น หลังจากนั้นเราได้พูดคุยกับรองนายก อบต. **นายณัฐพงษ์ เนียมสม** คุยกันได้เล็กน้อย เพราะต่างก็ติดธุระ แต่ก็นัดหมายว่าครั้งหน้าจะลงสำรวจอย่างจริงจัง

วันที่ ๑๙ ตุลาคม ซึ่งมีการนัดหมายอย่างดีแล้ว รองนายก อบต.โทรมาเลื่อนนัดเพราะติดธุระจนกระทั่งวันที่ ๒๒ ตุลาคม เราสองคนไปที่นาตาล่วงอีกครั้ง แต่ก็ไม่ได้พบผู้ประสานงานเลยขับรถไปดูพื้นที่ในตำบลเอง รวมถึงเข้าไปในเขาสามบาตรด้วย

วันที่ไปสำรวจถนนค่อนข้างแฉะเพราะช่วงนี้มีฝนตกบ่อย และระหว่างทางก่อนถึงเขาสามบาตรก็มีน้ำปริ่มสองข้างทาง เมื่อไปถึงตั้งใจจะถ่ายรูปแต่ฝนตกทำให้ไม่สามารถเก็บภาพกลับมาได้

ส่วนวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ทีมวิจัยลงไปสำรวจได้ไป สัมภาษณ์ **นายสมบุรณ์ เมียนโอ** ซึ่งเป็นคนเก่าแก่ที่รู้เรื่องในตำบล แม้จะพูดคุยกันไม่ได้ไม่นาน แต่ในเบื้องต้นก็ได้รับข้อมูลที่น่าสนใจหลายอย่าง นอกจากนี้นายสมบุรณ์ยังมีภรรยาที่ให้ความสนใจกับเรื่องเก่า ๆ และนั่งฟังอยู่ไม่ห่าง พร้อมยืนยันอย่างหนักแน่นว่า หากจะลงพื้นที่ เดินไกลแค่ไหน นายสมบุรณ์ก็ยังนำทางได้ เรียกได้ว่าอายุไม่เป็นอุปสรรคใด ๆ เลย

นักวิจัยตั้งใจว่าจะไปนัดหมายกับ อบต. ก่อนจะลงพื้นที่ครั้งต่อไป เพื่อให้กระบวนการเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด อีกอย่างหนึ่งวันนี้ฉันจำเป็นต้องไปทำธุระที่นาท่ามใต้ต่อ จึงไม่สามารถเข้าไปที่เขาสามบาตรอีกครั้งหนึ่งได้ แต่ก็แอบดีใจล่วงหน้าว่าคงได้เห็นพื้นที่ที่มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์อยู่มากกว่าตำบลอื่น ๆ และคงถ่ายทอดเป็นข้อมูลเพื่อส่งต่อให้ชุมชนได้

แต่หลังจากวันนั้น เราก็ไม่ได้รับการติดต่อกลับจาก อบต. และไม่ได้ลงพื้นที่สำรวจอีกเลย ข้อมูลที่ได้มาจึงไม่ชัดเจนทั้งข้อมูลบุคคลและข้อมูลภาพ

หมายเหตุ : บุคคลและกลุ่มที่น่าสนใจ แต่ยังไม่ประสบปัญหาการติดต่อประสานงาน มีดังนี้

๑. นายณัฐพงษ์ เนียมสม รองนายก อบต.นาตาล่วง
๒. นางสาวนภาพร พูลจิตร เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผน อบต.นาตาล่วง
๓. นายยุทธพงษ์ บัวศรี สมาชิก อบต. หมู่ที่ ๔ ต.นาตาล่วง
๔. กลุ่มชนทนาสามัคคี ตั้งกลุ่มอยู่ตรงข้ามวัดไพรสณฑ์ ทำงานเรื่องออมทรัพย์ของตำบลให้สมาชิกผู้สนใจ ทางกลุ่มเคยร่วมทำงานวัฒนธรรมในพื้นที่ที่เขาสามบาตรร่วมกับโรงเรียนสภาราชนี

สำรวจ ๒ สัมภาษณ์ นายณัฐพงษ์ เนียมสม

โดย กุลยา ศรีภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐

หลังจากน้ำท่วม ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ไม้ยางแถบนาตาล่วงถูกโค่นไปแล้วครั้งหนึ่ง

มี**กลุ่มอนุรักษ์เขาสามบาตร** เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในนาตาล่วงโดยเฉพาะบริเวณเขาสามบาตร และคนหนองตรุด เพื่อร่วมกันรักษาโบราณสถานเขาสามบาตร ซึ่งตรงกับสมัย สจ.ชาญยุทธ หรือ หยอง และ รองผู้ว่าราชการจังหวัด วัชร สุวุฒิกุล ให้งบ ก่อนจะย้ายไปเป็นผู้ว่าที่ชัยภูมิ

ขั้นตอนคือให้ช่างโยธา ๔ คน และช่างออกแบบ ๑ คน ดูบริเวณถ้าเขาสามบาตรทั้งหมด เพื่อปรับปรุงพื้นที่เขาสามบาตร โดยปรับให้มีทำนาลงบริเวณเขาสามบาตร นอกจากนี้ยังรวมกลุ่มกับคนในเขต บางดี ท่าสะบ้า และนาตาล่วง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สายน้ำร่วมกัน

อุตะเภเคยเป็นที่พักสินค้าและเรือ นอกจากนี้ยังเป็นจุดซ่อมเรือด้วย

ถัดจากสี่แยกนาตาล่วงและหนองตรุด ปัจจุบันคือ หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งตำเสา โดยสภาพตอนนี้มีต้นตำเสาและศาลาแห่งหนึ่งเป็นจุดสังเกต แต่จริง ๆ ชาวบ้านเรียกว่าบ้านป่าหมาก

บ้านทุ่งตำเสาติดคลองปอน จนไปถึงบ่อบำบัดน้ำเสียที่โรงเรียนสภาวาชีนี ๒ ปัจจุบัน คลองปอนต่อกับคลองห้วยยางในเขตเทศบาล (บ่อบำบัดน้ำเสียอยู่ตรงไหนกันแน่ ไม่ใช่ตรงเลย ออกไปหรือ)

หมู่ที่ติดแม่น้ำตรัง ได้แก่ หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๔

มีคนเก็บภาพสะพานไม้ระหว่างตำบลนาตาล่วงและตำบลหนองตรุดเอาไว้ แต่ยังหาไม่พบว่าอยู่ที่ใคร คงต้องช่วยกันสืบหาต่อไป

สำรวจ ๓ สัมภาษณ์ นายสมบุญ เมียนโอ

โดย กุลยา ศรภักดี อุษามาศ เฉลิมวรรณ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

บ้านเดิมของ นายสมบุญอยู่ริมคลอง (แม่น้ำตรัง) จุดที่เรียกว่าอู่ตะเภา เป็นคลองที่กว้างมากเหมือนทะเล แต่ก่อนเคยพบซากเชือกพด (ขด) วางอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งเชือกนี้ในอดีตน่าจะใช้ในการทอดสมอเรือ

อู่ตะเภา คือ ชื่อตอนแรกของท่าน้ำในเขตตำบลนาตาล่วง อู่เรือในตำบลนาตาล่วงมี ๓ อู่ คราวยายจัน ยายจา ได้แก่ อู่ยายจัน อยู่ทางทิศตะวันตก อู่ลุงกุน และอู่ปักไข่ อู่ที่ ๒ และ ๓ อยู่ใกล้กัน และระหว่างอู่ที่ ๑ กับ อู่ที่ ๒ คืออู่ตะเภา ซึ่งเป็นจุดพักสินค้าและเรือ

บริเวณเขาสามบาตร มีการเขียนจารึกแต่แก้ไขไม่ออก ต่อมามีคนมาแก้คำจารึกได้

ปริศนา เขาเขียนไว้ว่า “ขึ้นต้นขาม ข้ามต้นทิง ถึงต้นข่อย คอยลงมา ไม่ควาคัดดอก (ออก) ถ้าใครคิดตก กินไม่รู้สิ้น” ในสมัยก่อนไม่มีใครขึ้นไปบนเขาได้ มาสมัยหลังขึ้นได้ ขึ้นไปเอาขี้ค้างคาวภายในถ้ำ ขี้ค้างคาวในสมัยนั้นใช้สำหรับใส่สวนผัก ทำเป็นปุ๋ย

บริเวณรอบเขามีคูเมือง ปัจจุบันยังมีซากอยู่ทั้ง ๔ ด้าน ลักษณะเป็นคู สภาพคูยังอยู่เหมือนเดิมแต่มีเจ้าของหมดแล้ว คูเมืองมีวัด ชื่อวัดนาขา (ศึกษาเพิ่มเติม) ต่อมายกเลิก มาตั้งวัดป่าหมาก ควรเปลี่ยนเป็นคงคาเลียบจะดีกว่า เจ้าอาวาสมาจากวัดควนนิมิต

วังยายจัน ยายจา อยู่ห่างเขาสามบาตร สมัยก่อนมีต้นหยีต้นใหญ่ ต่อมาทำเป็นสวนยาง มีเจ้าของเสียแล้ว ควนยายจันมีต้นไม้ ๓ ต้น คือต้นพะยอม เป็นบริเวณที่คนใช้อยู่ ต้นพะยอมนี้ใครจะแตะต้องไม่ได้ ถ้าแตะต้องก็จะมีอันเป็นไป

ตำนานเกี่ยวกับวังยายจัน เรื่องยายจันยายจา เล่ากันว่ามีอาชีพค้าขาย เป็นคนร่ำรวย มีผัวน้อยผัวหลง ถ้าผัวทางเหนือมาจะยิงปืนเป็นการให้สัญญาณ

ของโบราณที่ได้จากการทอดแหในแม่น้ำ เขามอบให้ครูโรงเรียนสภาราชินี
เรือค้าขายจากกันตัง หรือชาวบ้านที่จะเอาของไปขายที่กันตังจะไปทางเรือ
บริเวณครัวทับเที่ยงแต่ก่อนเป็นนา เรียกว่า**ทุ่งดำเสา**

นาข้าว มีคนแก่ ๆ เล่ากันมา เรียกว่า **ทุ่งนาวา ส่วนนานอน** เรียกกันว่า **นางนอน**

ลุงบุญมีอาชีพหา**ปลา** บอกว่าสมัยก่อนไปหาปลาหาได้ง่ายกว่าตอนนี้ คลองสมัยก่อนจะกว้าง
และลึกมาก มีหอยตาก มีมากในทราย ในฤดูแล้งน้ำทะเลจะขึ้นถึง ปลาแถบนี้จะเป็นปลาสองน้ำ สมัยนี้
ปลามีน้อยเพราะยาฉีดหญ้าไหลลงคลอง

ปัจจุบัน**น้ำท่วม**มากเพราะทางระบายน้ำสมัยก่อนมี ๓ ทาง (**อยู่ตรงไหนบ้าง**) ปัจจุบันเหลือ
เพียงทางเดียว

ประเพณีเดือน ๑๑ แรมค่ำ ซึ่งเป็นวันออกพรรษาจะมีการ**ลากพระ**ไปที่ท่าหัวไทร โดยลากไป
จากนาท่าม และบ้านย่านซื่อจะลากขึ้นมา ท่าจีนก็จะมารวมกัน แรม ๘ ค่ำ จะมาพบกันที่วัดไพรสนต์
วัดนี้ชื่อผิด ที่ตั้งวัดเดิมเป็นของชาวบ้าน แต่มีปัญหาที่เคยถวายให้วัด ๖๐ กว่าไร่ ปัจจุบันเหลือน้อยแล้ว

วัดทุ่งไทร เป็น **วัดไทรงาม** วัดนาแซก คือ **วัดเชียวชาญกิจ** คนแต่งแซกโซว์กัน (**เมื่อไหร่
อย่างไร**)

ตอนญี่ปุ่นขึ้นลุงบุญมีอายุ ๑๗ ปี ตอนนั้นย้ายไปอยู่ที่กระบี่ เดินทางโดยเรือไฟออกจากกันตัง ๖
โมงเช้า ถึงสะพานเจ้าฟ้า ๖ โมงเย็น

ตัวอย่างข้อมูลจากเอกสาร

เอกสาร ๑ (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อบต.นาตาล่วง)

ตำบลนาตาล่วง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองตรังไปทางทิศเหนือประมาณ ๔ กิโลเมตร มี
พื้นที่ประมาณ ๑๔.๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๙,๒๓๐ ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ หมู่บ้าน
และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมืองตรัง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบางรักและเทศบาลนครตรัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองตรัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองตรุดจดแม่น้ำตรัง

สภาพพื้นที่ของตำบลนาตาล่วงเป็นที่ราบลุ่มติดริมฝั่งแม่น้ำตรัง มีแม่น้ำตรังเป็นแหล่งน้ำหลัก และแหล่งน้ำอื่น ๆ ได้แก่ ห้วยจันทุด ห้วยตาด้วง ห้วยชวด ห้วยหลัง ห้วยย่านบ้า ห้วยมันเทศ ห้วยยาง ห้วยยูง ห้วยบ่อพร้าว คลองห้วยยางหนองไม้ดับ

ประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๘๐๔ คน มีจำนวนครัวเรือน ๒,๒๕๗ ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ การทำสวนยาง การรับจ้าง การค้าขาย เลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูก

การคมนาคมในตำบลนาตาล่วงใช้ทางบกเป็นสำคัญ ได้แก่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ เป็นถนนสายหลัก ส่วนถนนสายนาตาล่วง-หลังเขา และถนนสายหนองเถีย-เกาะบก เป็นถนนสายรอง นอกจากนี้ในตำบลยังมีถนนโครงข่ายซึ่งใช้ได้ทุกฤดูกาล แยกจากถนนสายหลักเข้าสู่ทุกหมู่บ้าน ศาสนสถาน ได้แก่ วัดไพรสณฑ์ วัดน้ำผุดใต้ และวัดไทรงาม

เอกสาร ๒ (วรรณ นาวิกมูล, ๒๕๔๗ : ๔๙)

นาตาล่วง เป็นพี่น้องสองคนชื่อตาล่วงกับตาด้วงมาทำนาอยู่ในบริเวณนี้ (ยังมีเชื้อสายของตาล่วงตาด้วงอยู่ที่ไหนหรือไม่)

หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งตำเสา ในทุ่งมีต้นตำเสาขึ้นอยู่

หมู่ที่ ๒ บ้านนาขา ในนามีต้นขาขึ้นอยู่มาก (ควรเขียน นาขา)

หมู่ที่ ๓ บ้านนาตาล่วง ที่มาของชื่อเหมือนกับชื่อตำบล

หมู่ที่ ๔ บ้านป่าหมาก มีต้นหมากขึ้นอยู่มาก (ตรงไหน ยังมีอีกหรือไม่)

หมู่ที่ ๕ บ้านทุ่งควน ทุ่งนาอยู่บนที่สูง (ตรวจสอบ)

หมู่ที่ ๖ บ้านในแขวง หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้กับสำนักงานแขวงการทางจังหวัดตรัง

เอกสาร ๓ (ส่วนหนึ่งของแผนที่ ภก ๑.๒๓/๑๙)

หมายเหตุ ในแผนที่ชื่อ ตำบลนาตาลวง

เอกสาร ๔ (โครงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์.....เขาสามบาตร, ๒๕๔๙ : ๒๙)

